ARNE

AV

BJØRNSTJERNE BJØRNSON.

BERGEN.
H. J. GEELMUYDENS ENKES OFFICIN OG FORLAG,
trykt ved J. C. Hagen.
1858.

Skreven i Ejkisdal i Romsdal, sommeren 1858.

TIL

OLE BULL.

Forord til den elektroniske udgave

Dette originalverk av **Bjørnstjerne Bjørnson** (1832-1910) er digitalisert av **Universitetet i Oslo** og tilpasset for Projekt Runeberg i november 2014 av Ralph E.

Første kapitel.

——

Der var et dypt stup nede mellem to fjell; igennem det stup drog en vandrik elv tungt henover sten og urd. Højt var der opp på begge sider og bratt, hvorfor den ene side stod bar; men tett innunder og så nær elven, at den vår og høst lagde væte henover, stod en frisk skog i klynge, så opp og foran sig, og kunne hverken komme hit eller dit.

„Enn om vi klædde fjellet?" sagde eneren en dag til den utenlandske ek, som den stod nærmere enn alle de andre. Eken så ned for at komme efter, hvem det var som talte; dernæst så den opp igen og taug. Elven arbejdede så tungt at den gikk hvit, nordenvinden havde lagt inn gennem stupet og skrek i kløvterne, det bare fjell hang tungt utover og frøs, — „enn om vi klædde fjellet?" sagde eneren til furuen på den annen side. „Skulde det vere nogen, måtte det vel blive oss," sagde furuen; den tok sig i skegget og så bortover til bjørken: "hvad mener du?" — Men bjørken glyttede varsomt opp imot fjellet; så tungt lå det utover henne, at hun syntes ikke at kunne drage pusten6 engang; „lat oss klæde clet i Guds navn," sagde bjørken, og ikke flere enn disse tre var, så tok de på sig at klæde tjellet. Eneren gikk først.

Da de kom et stykke på vej, møtte de lynget. Eneren vilde likesom gå det forbi. „Nej, tak lynget med," sagde furuen. Og lynget ivej. Snart begynte det at rape for eneren; „bit i mig," sagde lynget. Eneren så gjorde, og hvor der var bare en liten rivt, der stakle lynget en finger inn, og hvor det først havde fått en finger, fikk eneren hele hånden.' ' De krabbed og krøp, furuen tungt efter, bjørken med. „Det er sælebot i det," sagde bjørken.

Men tjellet begynte at tenke over, hvad det vel kunne vere for noget småtteri, som for og klorte oppover det. Og da det havde tenkt på dette et par hundrede år, sendte (let en liten bekk nedover for at se efter. Det var ennda i vårflommen, og bekken smatt sålenge, til den traff på lynget. „Kære, kære lyng, kann du ikke slippe mig frem; jeg er så liten," sagde bekken. Lynget havde meget travlt, lettede bare paa sig, og arbejdede videre. Bekken innunder og frem. „Kære, kære ener, kann du ikke slippe mig frem; jeg er så liten." Eneren så hvast på den; men når lynget havde sluppet den frem, kunne vel alletider også den. Bekken oppunder og frem, og kom nu dit, hvor furuen stod og pustede i bakken. "Kære, kære furu, kann du ikke slippe mig frem, jeg er så liten, jeg," sa' bekken, kysste furuen på foten, og gjorde sig7

så imierlig lækker. Furuen blev skammfull ved det og slapp den frem. Men bjørken lettede på sig før bekken spurte. „Hi, hi, hi." sa' bekken og vokste. „Ha, ha, ha," sa' bekken og vokste. „Ho, ho, ho!" sa' bekken, og kastede lynget og eneren og furuen og bjørken framstupes og på rygg opp og ned i de store bakker. Fjellet sat i mange hundrede år og tenkte på om det ikke havde draget på smilen den dag.

Det var tydeligt nokk: fjellet vilde ikke blive klædt. Lynget ærgrede sig, så det blev grønt igen, og da tok det avsted. „Frisk mod!" sa' lynget,

Eneren havde rejst sig på huk for at se på lynget; og sålenge sat den på huk til den sat opprett, Den klødde sig i håret, satte ivej, og bet så fast, at den syntes, fjellet måtte kennc det. „Vil ikke du have mig, så vil jeg have dig." Furuen krøkte litt på tæerne forat kennc om de var hele, lettede så på den ene foten, som var hel, så på den ånnen, som også var hel, så på dem begge to. Den undersøkte først, hvor den havde gått, dernæst, livor den havde ligget, og endelig, hvor den skulde gå. Tok den så på at rusle ivej, og lot som den aldrig var fallen. Bjørken havde sølet sig så stygt til, rejste sig nu, og pyntede sig. Og nu bar det avsted, fortere enn fort, oppover og til siderne, i solskin og regnvejr. „Hvad er det også for noget", sa' fjellet, når sommersolen stod på, det glitrede i duggen,fuglerne sang, skogmusen pep, haren hoppede og røysekatten gemte sig og skrek.

Så var dagen kommen, at lynget fikk det ene øjet oppover fjellkanten. „Ånej, ånej, ånej!“ sa’ lynget, — og vekk var det. „Kære, hvad er det lynget ser,“ sagde eneren og kom såvidt, at den fikk kike opp: „ånej, ånej!“ skrek den, og var vekk. „Hvad er det, som går av eneren idag?“ sagde furuen og tok lange skridt i solheten. Snart kunne den løfte sig på tæerne og glytte opp. „Å - nej!“ — grener og pigger blev stående ende tilvejrs av forundring. Den kavede avsted, kom opp, og vekk var den. „Hvad er det alle de andre ser, og ikke jeg,” sa’ bjørken, lettede skørterne vel opp og trippede efter. Der fikk den hele hovedet opp med en gang: „Å - å! — står her ikke en stor skog både av furu og lyng og ener og bjørk oppe paa marken og vænter oss,“ sa’ bjørken, og bladene skalv i solskinnet, så duggen trillede. „Ja, slik er det at nå frem,“ sagde eneren.

*

Annet kapitel.

——

Oppe på kampen var det, at Arne blev fødd.

Hans moder het Margit og var eneste barn på plassen Kampen. I sitt attende år blev hun engang sittende forlenge efter ved en dans; følget hennes var gått ifra henne, og da tenkte Margit, at vejen hjemover blev like lang for henne, enten hun drygde den dansen over eller ej. Og således hendte det sig, at Margit blev sittende der, til spillemannen, Nils skrædder kallet, med et lagde felen, som han plejede, når drikken tok ham, lot andre tralle, trev den vakkreste gente, flyttede foten så sikkert som takten i en vise, og hentede med støvlehælen hatten av den højeste, han så. — „Ho!“ sagde han.

Da Margit gikk hjem den kveld, spillede månen så forunderligt vakkert på sneen. Kommen opp på svalen, hvor hun skulde ligge, måtte hun ennu engang se ut. Hun tok av sig livstykket, men blev stående med det i hånden, og så ned på sin barm. Da følte hun, at hun frøs, drog til i hast, klædde sig av og puttede sig langt innunder felden.

Den10

natt drømte Margit om en stor, rød ko, som var kommen borti åkeren. Hun skulde jage den derifra, men alt det hun strevde kunne hun ikke komme af flekken; koen stod rolig og åt til den blev så rund og mett, og alt imellem så den bort på henne meel store, blide øjne.

Næste gang der blev daiis i bygden var Margit der. Hun vikle litet med at danse den kveld; hun blev sittende at høre på spillet, og syntes det henne rart, at ikke også andre havde bedre hug til det. Men da det led på, rejste spillemannen sig og vilde danse. Han gikk like bort til Margit Kampen med en gang. Hun visste næsten ikke av det; men hun dansede med Nils skrædder!

Snart blev det varmere i vejret, og man dansede ikke mere. Den vår tok Margit sig slik av et litet lam, som var blevet sykt for dem, at moderen næsten syntes, det var formeget. uDet er da bare et lam," sagde moderen. 1(Ja; men det er sykt," svarte Margit, —

Det var lenge siden hun havde veret i kirke; hun unte moderen bedre at gå, sagde hun, og nogen måtte vere hjemme. En sønndag ut på sommeren, det var så vakkert i vejret, at høet gerne kunne stå det døgn over, sagde moderen, at nu torde de visst gå beggeto. Margit kunne ikke svare stort til det, og klædde sig på; men da de var komne så langt, at de kunne høre kirkeklokkerne, skar hun i at gråte. Moderen blev likblek; de gikk11

videre, moderen foran, lnin efter, hørte prækenen, sang salmerne til den sidste, hørte bønnen med og lot det ringe ut, før de gikk. Men da cle atter var komne hjem i stuen, tok moderen henne imellem begge sine hender og sagde: „gem ingenting bort for mig, barnet mitt!" —

Der kom atter en vinter; da dansede ikke Margit. Men Kils skrædder spillede, drakk mere enn før, og svang alltid tilslut den vakkreste gen ten i laget, Dengang fortaltes der for et visst ord, at han kunne få hvilken han vilde av bygdens gildeste gårdmannsgenter; somme lagde til, at Eli Bøen selv havde friet for sin datter Birgit, der var syk av kærlighet til ham.

Men nettopp på den tid var det, at der blev båret et barn over dåpen for husmannsgenten på Kampen; det fikk navnet Arne; men Nils skrædder lagdes ut som fader. —

Samme dags kveld var Nils i et stort bryllup; der drakk han sig full. Han vilde ikke spille, men dansede bestandigt og tålte neppe nogen ånnen på gulv. Men da han kom bort til Birgit Bøen og bød henne opp, vegrede hun sig. Han lo kort, vendte sig på hælen og trev fatt i den første, den beste. Hun holdt imot. Han så ned; det var en liten sort en, som havde sittet og nidstirret på ham og nu var ganske blek. Han bøjede sig lett over henne og hviskede: „danser du ikke med mig,Karen?" Iiun svarte ikke. Han spurte en gang til.12

Da svarte hun hviskende som han spurte: (1den dansen kunne gå lenger enn jeg -silde." — Han drog sig langsomt tilbake, men kommen midt på gulvet gjorde han et kast og dansede nu hallingen alene. Der var ingen ånnen, som dansede; de stod tause og så på.

Siden gikk han bort på låven, og der lagde han sig ned og gret.

Margit sat hjemme meel den lille gutten. Hun hørte om Nils, der han for fra dans til dans, så på gutten og gret, så atter på ham og var glad. Det første hun lærte gutten var at sige papa, men det torde hun ikke, når moderen eller bestemode-ren, som hun herefter het, kunne sitte i nærheten. Følgen derav var, at det blev bestemoderen, som gutten kalte papa. Det kostede Margit meget at lære ham av med det, og bidrog dette igen til, at hun drog opp et tidligt næmine i ham. Han var ikke meget stor, da han visste, at Nils skrædder var hans fader, — og kommen i den alder, at det æventyrlige smakte, fikk lian også vite, hvad slags karl Nils skrædder var. Bestemoderen havde strengt forbudt enndog at nevne ham; hennes meste idrætt var det at få plassen Kampen lagt ut til gård, så datteren og hennes gut kunne vere omsorgsløse. Hun brukte gårdejerens fattigdom, fikk plassen købt, avbetalte hvert år, og forestod arbejdet som en mann; ti hun havde veret enke i ijorten år. Kampen var stor og blev utvidet, så13

den alt nu fødde fire kør, seksten sander og ejede helvten i en hest.

Nils skrædder for imidlertid på bygden. Fortjenesten var taken av for ham; dels fordi han havde mindre hug til at skøtte den, dels også fordi han ikke var likt som før. Han slog sig da mere på felespillet og dette gav oftere drikk, dermed slagsmål og onde dager. Det var dem, som havde hørt ham klage sig.

Arne kunne vere såpass som seks år, da han en vinterdag regerte i sængen, hviss åklæde han havde oppe til segl og sat og styrte med en slev. Bestemoderen sat inne og spant, havde sine egne tanker og nikkede stundom, som skulde det stå fast, det, hun tenkte. Da visste gutten han var upåagtet, og nu sang lian, som han havde lært den, visen om Nils skrædder, rå og vill som den var:

Dersom du ikke kom til igår,

har du hørt geti han Nils skrædder, sä staut han gar.

Dersom du ikke kom til lier ene dagen,

har du hort geti, hvor han lagde Knut Storedragen.

Det var oppå låvetaket hans Ola-Per Kviste: „næste gang jeg skal hive dig, må du have med dig litet

niste."

Hans Bugge var sa navngetin en mann, at det spøkte efter'n hade land og strand.

„Sig fort, Nils skrædder, hvor du ligge vil,

sa skal jeg spylte paa (lekken og legge ho'det ditt til." —14

„A, kom mig först så nær, at jeg kann kenne dig på tæften;

— tror nu ikke, du slår nogen mann omkring med kæften".

Det förste taket var bare så som så.

Begge de karlerne vilde have det med at stå.

Det andre taket glapp for han Bugge-Hans.

Bli r du trott nu, Buggingen; det er en streng dans.

Det tredje taket for Hans framstupes, så blodet spratt —

,.Det var svært, som du spytted', karl!" — ,,Å jøye, hvor

jeg datl!" —

Lenger sang ikke gutten; der var to vers til, som nokk moderen ikke havde lært. ham:

Har du sett et tie legge skygge på nyfallen sne?

Har du sett han Nils, når han monne mot genten le?

Ilar du sett han Nils sette folen from i dansen?

Er du gente, så gå; — det er for sent, når du har tapt

sansen.

Disse to vers kunne bestemoderen, kom dem bedre i hug nu, da de ikke blev sungne. Hun sagde intet til gutten, men til moderen sagde hun: „lær gutten godt om din egen skamm; glem ikke de to sidste vers." —

Nils skrædder havde drikken slått ned, så han ikke lenger var den samme, som før. Der var dem, som mente, at snart var han takende.

Da hendte det sig, at to Amerikanere gestede bygden og hørte om, at der i nærheten var bryllup, som de straks vilde se, forat komme efter15

skikkerne. Der spillede Nils. De gav en daler liveiT i spillepenger og bad om hallingen. Ingen vilde byde sig til

at danse den, såmeget han også blev bedt. Nogen og hverr bad Nils selv danse; ahan var dog den beste." Han vegrede sig, desto sterkere blev oppfordringen, tilsidst enstemmig, og dette var hvad lian vilde. Han gav felen til en ånnen, tok trøje og huve av, trodte inn i kressen og smilte. Nu fulgte den gamle oppmerksomhet ham, og det gav ham også den gamle kraft. Folk trengte sig så nær sammen som muligt, de bakerste krøp på bord og benker, nogle genter stod højt over de andre, og den fremste av dem, høj med lyse bruntvekslende hår, men blå øjne dypt under en sterk panne, en langtrukken munn, der ofte smilte og da litt til den ene side, — var Birgit Bøen. Nils så henne idet han kastede øjet opp efter biten. Det spillede opp, der inntrodte dyp stillhet og han gav sig ivej. Han slengte sig henad gulvet, gikk efter den ene side halvt påskakke, i takt med felen, diltede, kastede benene nu og da i kors under sig, spratt opp igen, tok stilling som til kast, men und-vek og gikk på skakke som før. Felen førtes av en dygtig hånd, slåtten tok mere og mere brann, Nils kom mere bakover med hovedet og med et lå støvlehælen til biten, så støvet dryssede nedover dem. Man lo og skrek omkring ham, genterne stod som kunne de ikke drage pusten. Slåtten hujede innimellem dem, eggede påny med verre og verre16

rykk. Han stod heller ikke imot, lagde legemet forover, småsprang i takt, rettede sig som til kast, narrede, slentrede som før, og da han så ut, som han slett ikke tenkte på sprang, dunrede støvlehælen mot biten, og om igen, om igen, så rundkast forover, bakover, og stod han hverr gang like rank på foten. Han vilde ikke mere. Felen gjorde nogle kåte renn ut fra slåtten, arbejdede sig ned i en dyp tone, hvor den stilnede av, og kom bort i et enkelt langt strøk på bassen. Gruppen spredtes, en sterk samtale, hvori rop og skrik, avløste stillheten, Nils stod oppetter veggen; da kom Amerikanerne meel sin tolk bort til ham og gav ham hverr fenim daler. Atter stillhet.

Amerikanerne talte litt med tolken, derpå spurte denne om han vilde drage med som deres tjener; han skulde få hvad han vilde. „Hvorhen?" spurte Nils; folk trykte sig så tett innpå dem som muligt. (lUt i verden" blev der svaret. „Når?" spurte Nils, så sig om med lysende ansigt, traff Birgit Bøens og slapp det ikke siden. — aOm en uke, når de kommer tilbake," blev v der svaret. JJet kunne hende, jeg var ferdig," svarte Nils, vejende på siue to fennndaler. — Han havde støttet den ene arm på en hosstående manns skulder, og clen skalv, så mannen vilde sette ham i benk.

uDet er visst ingenting," svarte Nils, gjorde nogle sviktende skridt bortover gulvet, derpå nogle faste, vendte sig og bad om en springdans.17

Alle genter havde stillet sig frem. Han så sig også om, lenge og langsomt, gikk så bent over til en i en mørk stakle, og det var Birgit Bøen. Han rakte hånden frem, og hun gav begge sine; da lo han, vek tilbake, tok en ved hennes side og dansede overgiven avsted. Blodet for Birgit oppi hals og åsyn. En høj mann med et blidt ansigt stod like bak henne; han tok henne ved hånden og dansede avsted — efter Nils. Denne så det og kann-ske det var av vanvare, at han dansede så hårdt imot dem, at manneil og Birgit valt overende med stort fall. Latter og skrål rejste sig rundtomkring. Birgit kom sig endelig opp, gikk avsides og gret meget.

Mannen med det blide ansigt rejste sig langsommere, gikk like bort til Nils, som ennu dansede: u du får stoppe litt," sagde mannen. Nils hørte ikke og da tok mannen ham ved armen. Nils slet sig fra ham og så på ham. uJeg kemier dig ikke", sagde han med smil. uNej; men nu skal du få kenne mig," sagde mannen med det blide ansigt, og lagde til ham like over det ene øje. Nils, der ikke ventede slikt, stupte med tungt, svært fall likeover den skarpkantede gruvesten, vilde straks rejse sig, men kunne ikke; hans ryg var brutt.

På Kampen var foregått en forandring. Be-stemoderen havde skrantet på det sidste, og straks hun begynte dermed, fikk hun travlere enn ellers med at samle penger til den endelige utløsning av18

gården. „Så har du og gutten hvad i trenger. Og slipper du nogen inn at ødelegge det for eder, så vender jeg mig, der jeg ligger." Utpå høsten havde hun også havt den giede at kunne rusle opp til den forrige hovedgård med den sidste rest av skylden, og glad var hun, da hun sat på benken igen og kunne sige: „nu er det gjort." Men i samme stund fikk hun også sin helsott; hun vilde straks tilsængs, og rejste sig ikke mere. Datteren grov henne ned, hvor plass var ledig på kirkegården, og en vakker hovedstav fikk hun, hvorpå hennes navn og alder stod, samt et salmevers af Kingo. Fjorten dager efter den dag hun fikk jorden, var hennes sorte sønndagskjole gjort om til klæder for gutten, og da han stod i dem, blev han så alvorlig, som om bestemoderen var kommen igen. Av sig

selv gikk han bort til den storstilede spen-nebok, som bestemoderen havde lest og sunget av hverr sønndag; han åpnede den, og inne i lå hennes briller. Dem havde aldrig gutten fått lov at røre i hennes levende live; nu tok han dem rædd opp, satte dem på nesen og så gennem dem ned i boken. Alt blev tåke. Det var dog underligt, tenkte gutten; i dem var det bestemoderen kunne lese Guds ord. Han holdt dem højt mot lyset, for at se, hvad fejlede, og — der lå brillerne på gulvet i mange stykker.

Han blev meget rædd, og da døren i det samme åpnedes, var det ham, som bestemoderen skuldekomme inn; men det var moderen, og bak henne seks mann, der med megen trampen og støj førte en beresæng mellem sig, som de satte midt på gulvet. Døren stod lenge åpen efter dem, så det blev koldt i stuen.

I sængen lå en mann med mørkt hår og blekt ansigt; moderen gikk omkring og gret; „legg ham varligt bort på sængen,“ bad hun og hjalp selv til. Men alt som mennene flyttede sig med ham, skrek det i noget under deres føtter. „Å det er bare bestemo’rs briller,“ tenkte gutten; men han sagde det ikke.

*

Tredje kapitel.

——

Det var just om høsten, som før meldt. Åtte dager efter at Nils skrædder var båren inn til Margit Kampen kom der bud fra Amerikanerne, at han måtte holde sig ferdig. Han lå nettopp og vred sig i svære smertetak, og idet han bet tennerne sammen, skrek han: „lat dem rejse til helvete!“ Margit blev stående, som havde hun ikke fått svar. Han merkede det, og en stund efter gentok han langsomt og matt: „lat dem — rejse.“

Ut på vintren kom han sig såvidt han kunne sitte oppe, skønt hans helse var brutt ned for all hans levetid. Første gangen han sat ordentligt oppe, tok han felen frem, stemte, men kom i slik rørelse, at han måtte tilsængs igen. Han var meget fåmælt, men god at omgåes, og da det led lenger, leste han med gutten og begynte at take arbejde hjem i huset. Ut kom han ikke, og med dem, som så til ham, talte han ikke. I førstningen bar Margit tidninger til ham fra bygden; baketter var han mørk; så holdt hun opp.21

Ut på våren sat lian og Margit lenger enn sedvanligt og samtalte efter kveldsmaten. Gutten blev da jaget tilsængs. Et stykke hen på våren blev der lyst for dem i kirken og siden blev de givte i all stillhet.

Han arbejdede med på marken, og ordnede alt forstandigt og med rolighet. Margit sagde til gatten: (lder er både nytte og glede i ham. Nu må du vere lydig og snild, at du kann gøre ditt beste for ham."

Margit havde altid holdt sig litt førlig midt i sin sorg; hun var rødlig i ansigtet, havde rett store øjne, som så enn større ut derved, at der lå en ring om dem. Hun havde tykke lipper, rundlatent ansigt, og så frisk og sterk ut, skønt hun ikke havde store kræfter. I denne tid så hun bedre ut enn nogensinne og sang bestandigt, som hennes vis var, når hun arbejdede.

Så var det en sønndagseftermiddag fader og søn gikk ut for at se, hvorledes det artede sig det år på marken. Arne for rundt om faderen og skøt med pil og bue; Nils havde selv laget dem for gutten. Således bar det oppover likemot vejen, som førte forbi fra kirken og ned i den såkalte bredebygd. Kommen dit opp, satte Nils sig på en sten ved vejkanten og falt i tanker, gutten skøt henad vejen og sprang efter pilen; det var i rett-ning mot kirken. „Ikke for langt bort," sagde faderen. Som gutten best for der, stansede han som22

han lydde. „Fa'r, jeg hører det spille." Denne lydde med; de hørte felespil, sommetider lagde rop og vill støj sig over, men durende oppunder gikk bestandigt vognrammel og hovslag; det var et brudefølge, som vendte hjem fra kirke. „Kom hit, gut," ropte faderen, og Arne hørte på tonen, at han måtte springe. Faderen havde skyndsomt rejst sig og gemte sig bak et stort tre; gutten efter;

— „ikke hit, men dit!" gutten bak en orekerr.

— Allerede bøjede vognrekken om bjørkeskogen, de kom i rasende trav, hesterne var hvite av skumm, fulle folk

skrek og hujede; fader og søn talte vogn for vogn, der var i alt fjorten. I den første sat to spillemenn og brudeslåtten klang gennem tørrvejret, en gut stod bakpå og kørte. Efter kom en kronebrud, der sat høj og skinte i solen, hun smilte og munnen drog sig til den ene side; hos henne sat en blåklædd mann med et blidt ansigt. Følget kom efter, mennene sat i kvinnemes fang, bakpå sat smågutter, fulle folk kørte seks på en hest, køkemesteren kom i sidste vogn og holdt et brennevinsanker i fanget. De drog forbi med rop og sang, far framstupes nedad bakken; felespillet, skriket, vognramlen stod oppefter dem i tåken, luftdraget bar et enkelt skrik opp, snart bare dumpe dur, og så intet. Nils stod ennu ubevegelig; det ruslede bak ham, han vendte sig, det var gutten, som krøp frem.

„Hvem. var det, fa'r?" Men gutten skvatt litt,23

ti faderen var stygg i ansigtet. Arne stod stille og væntede svar; siden stod han, fordi han intet fikk. Langt om lenge blev han utålmodig og vågede igen: „skal vi gå?" — Nils så ennu som efter brudefølget, tok sig nu sammen og gikk; Arne efter. Han lagde en pil på buen, skøt av og løp. „Trød ikke ned engen," sagde Nils kort. Gutten lot pilen Ugge og kom igen. En stund efter havde han glemt det, og medens faderen engang stod stille, lagde han sig ned og stupte haukråke. «Legg ikke ned engen, siger jeg;" han blev taken og løftet efter den ene arm, som vilde den av led. Siden gikk han noget stille bakefter.

I døren væntede Margit dem, hun kom nettopp fra fjøset, hvor hun nokk havde havt strengt arbejde; ti hennes hår vår pjusket, linnedet urent og klæderne likeså; men hun stod i døren og smilte: „Rødside har kalvet, og aldrig har jeg sett så stor en kalv." — Gutten kom bort. — „I)u måtte dog fli dig litt på en sønndag," sagde Nils, idet lian gikk forbi inn i stuen. „Ja, nu er det råd til at fli sig, når arbejdet er endt," sagde Margit og gikk efter. Hun begynte straks, og sang, mens hun stelte sig. Nu sang Margit godt; men sommetider var hun litt tykk i målet. „Iiold opp med det gnål!" sagde Nils: han havde kastet sig bak-over i sængen. Margit holdt opp. Da kom gutten stormende inn: „kalven, kalven har også røde sider og kors i pannen likesom moderen." — „Hold24

kæft, gut!" sagde Nils i sængen og tok den ene fot ut forat trampe med den; „Fanden til uve'r der står av den gutten stødt," mumlede han hen-efter og drog foten opp igen. Moderen truede til gutten: du ser da vel, at fader ikke er i godlaget sitt, mente hun. „Vil du ikke have litt sterk kaffe med sirup i," sagde hun; hun vilde gøre ham gocl igen. Dette var en drikk, som bestemoderen havde likt, og de andre med henne. Nils likte den slett ikke, men havde dog drukket den, fordi de andre gjorde det. „Vil du ikke have litt sterk kaffe med sirup i?" gentok Margit; ti han havde ikke svaret første gangen. Nils rejste sig på begge albuer og skrek: „Tror du jeg vil tylle i mig det svineri?" — Margit blev rent forundret, tok gutten med sig og gikk.

De havde adskilligt at stelle med ute, kom ikke inn før med kveldsmaten. Da var Nils borte. Arne blev sendt ut på marken forat rope ham inn, men fant ham ingensteds. De væntede til maten næsten blev kold, spiste så, og ennu var ikke Nils kommen. Margit blev urolig, sendte gutten til-sængs og satte sig forat vænte. Litt over midnatt kom Nils. „Kære, hvor har du veret?" spurte hun; „det skiller dig ikke," svarte han og satte sig langsomt på benken. Han var full.

Siden var Nils ofte på bygden, og bestandigt kom lian full hjem. „Jeg holder det ikke ut her hjemme med dig," sagde han engang han kom.25

Hun søkte blidt at forsvare sig, og da trampede han i gulvet og bad henne tie; var han full, så var det hennes skyld, var han slemm, var det også hennes, var han krøpling og et ulykkeligt menneske for alle sine levedager, så var det også hennes skyld og den helvetes guttens, som hun åtte. „Hvorfor gikk du bestandigt og hang efter mig?" sagde han og gret. „Hvad ondt havde jeg gjort, at du ikke kunne late mig i fred." „Men Gud frelse og bevare mig," sagde Margit, „var det mig, som gikk efter dig?" „Ja, det var det," rejste han sig og skrek, og gennem gråt fortfor han: „du har nu tilsidst fått det, som du vil have det. Jeg slæper mig nu omkring her fra tre til tre, jeg går hverr dag og ser på min egen grav. Men jeg kunne have leret i herlighet meel bygdens gildeste gård-gente, jeg kunne have rejst så langt solen går, — havde ikke du og den fordømte gutten din lagt eder 1 vejen for mig." Hun søkte atter at forsvare sig; „det var da i alle fall ikke guttens skyld." „Tier du ikke, så slår jeg dig!" og han slog henne.

Når han den næste dag havde sovet rusen ut, var han skammfull, og især meget snild mot gutten. Men snart var han full igen, og da slog han henne; tilsidst slog han moderen næsten hverr gang han var full, gutten gret og bar sig; da slog han også ham. Sommetider angrede han det så sterkt, at han måtte ut og få brennevin. I denne tid fikk han atter hug på dansen, spillede som før, og tok gutten med26

forat bere kassen. Der så gutten meget. Moderen gret fordi han skulde vere med, men torde ikke sige det til faderen. „Hold dig til Gud, og lær ikke noget stygt," bad hun og kælede for ham. Men på danserne var det meget morsomt, og her hjemme hos moderen var det ikke morsomt. Han vendte sig mere og mere fra henne og til faderen, hun så det og taug. Fra danserne kunne han mange viser, og dem sang han siden for faderen; det morede denne, og det var stundom gutten kunne få ham til at le. Men dette smigrede gutten så, at han siden tok i, for at lære så-mange viser som muligt; snart merkede han sig, hvad slags det var faderen likte best, og hvad for noget i dem han lo ved. Hvor der nu ikke var sådant i viserne, lagde gutten det inn av sig selv, så godt han kunne, og dette gav ham en tidlig øvelse i at sette ord sammen efter musik. Det var gerne spotteviser og lede ting, sagt om folk, som var komne til magt og velstand, faderen likte best og gutten sang.

Moderen vilde endelig have ham med sig i fjøset om kveldene; mangehånde påskud fant han forat undgå det; men når de nyttede intet, og han måtte dit, da talte hun vakkert til ham om Gud og det gode, og endte gerne med under sterk gråt at take ham inn til sig, bede ham, tigge ham, om ikke at blive noget slett menneske.

Moderen leste med ham, og gutten var lære-27

næm over all måte. Faderen var såre stolt herav, og fortalte ham, særlig når han var full, at han havde hans hoved.

Yecl danserne plejede snart faderen, når drikken vant på ham, at oppfordre Arne til at synge for folket. Han gjorde det under latter og st,øj, vise efter vise, bifallet gledede sønnen næsten mere enn faderen, og der var tilsidst ingen ende med de viser, han kunne synge. Bekymrede mødre, som hørte det, gikk selv til moderen og talte om det, på grunn av at visernes innlkold ikke var som det burde. Moderen tok fatt i gufen, og forbød ham ved Gud og alt godt at synge slike viser, og nu forekom det gutten, at alt det, son; han havde trøysamhet av, det var moderen imot. Han fortalte til faderen for første gang, hvad modereil havde sagt. Da fikk hun lide meget ondt derfor enga»g faderen var full; han taug med alting til da. Men så gikk det også opp for gutten, hvad han havde; gjort, og han bad i sin sjæl Gud og henne om forlatelse, da han ikke kunne komme sig til at gøre det åpenlyst. Moderen var like venlig mot ham, og det skar ham i hjærtet.

Engang glemte han det dog. Han havde det ved sig, at han kunne ape efter alt folk, navnlig kunne han tale og synge efter dem. Moderen kom inn en kveld gutten underholdt faderen hermed, og faderen falt på, da hun var gått igen, at han også skulde synge efter moderen. Han vegrede

28

sig i førstningen, men faderen, som lå borti sæn-gen og lo så lian rystede, vilde endelig, at lian også skulde synge efter moderen. Hun er borte, tenkte gutten, og kann ikke høre det, og han sang efter henne, slik som hun sommetider sang, når hun var hæs og gråtfull. Faderen lo, så det næsten spøkte om gutten, og han taug av sig selv. Da kom moderen inn av køkkenet, så langt og tungt på gutten, gikk borti hyllen efter en ringe og bar den ut.

Han blev brennende het over det hele legeme; hun havde hørt altsammen. Han sprang ned fra bordet, hvor han havde sittet, gikk ut, kastede sig på marken og vilde likesom grave sig ned. Han havde ingen ro, rejste sig og vilde lenger bort. Han gikk forbi låven, og bak den sat moderen og sydde på en ny og fin skjorte nettopp til ham. Hun plejede ellers at synge en salme over arbejdet, når hun sat slik; men nu sang hun ikke. Hun gret heller ikke, hun bare sat og sydde. Men da kunne ikke Arne holde det lenger ut, han kastede sig ned i græsset like foran henne, så opp på henne og gret, så det hulkede i ham. Moderen slapp arbejdet og tok hans hoved mellem sine hender: „stakars Arne," sagde hun og lagde sitt ned til. Han forsøkte ikke på at sige et ord, men gret som han ikke havde gjort før. „Visste nokk, du var god igrunnen," sagde moderen og strøk ham ned ad håret. „Mo'r; du skal ikke sige nej til det, jeg beder om," var det første han kunne sige. — „Det29

vet du, jeg ikke gør," svarte hun. Han forsøkte at stanse gråten, og så fremstammede han med hovedet i hennes fang: „1110'r, — syng noget for mig." — „Kære, jeg kann jo ikke," sagde hun sakte. „Mo'r, syng noget for mig," bad gutten, „eller jeg tror aldrig jeg er god til at se på dig mere." Ilun strøk på 'hans hår, men taug. „Mo'r, syng, syng, hører du: syng," tiggede han, „eller jeg går så langt bort, at jeg aldrig mere kommer hjem igen." Og medens han nu, fjorten i sitt femtende år, som han var, lå der med hovedet i moderens fang, satte hun sig til at synge over ham:

IJerre, tak i din sterke hand barnet, som leker ved stranden.

o

Send du din verdige Hellig-And, at det kann leke selvannen. Vandet er dypt, og bunnen glatt, Herre, far han forst i armen fatt, drukner det ikke, men lever, til du det nåderik hever.

Moderen sitter i tunge savn, vet ikke, hvor det farer, ganger for døren, roper dels navn, lierer slett ikke det svarer. Tenker som sa, hvor enn det er, han og du er det alltid nær: Jesus, dels lille broiler, følger del hjem lil moder.

Hun sang flere vers, Arne lå stille, der fait velsignet fred på ham, og under denne følte lian,at han blev vederkvegende trætt. Det sidste han tydeligt hørte var om Jesus, det flyttede med ham inn i meget lys, og her var det som om tolv, tretten sang; men moderens stemme hørte han over dem alle. Vakkrere mål havde han aldrig hørt, han bad om at få synge så. Det tyktes ham, at kunne han synge rigtigt sakte, så fant han det, og nu sang han sakte, opp igen og sakte, og ennu mere sakte, og det begynte næsten at blive livsaligt, da han glad herover straks tok i med sterk stemme, og borte var det. Han våknede, så og hørte sig omkring, men fornam intet, uten den lille elvebekk, som gikk tett om låven med sakte og bestandig støj. Moderen var borte, hun havde lagt under hans hoved den halvferdige skjorte og sin trøje.

* Fjerde kapitel.

Da nu den tid var kommen, at kreaturene skulde gætes i skogen, vilde han gæte. Faderen satte sig derimot; han havde jo aldrig gætet før, og var nu i det femtende år. Men så godt talte han for sig, at (let blev som han vilde, og hele den vår, sommer og høst var han blott hjemme og sov; ellers i skogen med sig selv den utslagne dag.

Ditopp til sig selv tok han sine bøker med. Han leste og skar bokstaver i barken, han gikk og tenkte, lengtes og sang; men når han om kvelden kom hjem, hvor faderen ofte var full, slog hans moder, forbannede henne og bygden, og talte om, at han engang skulde have rejst langt vekk, da kom der også rejselengsel i gutten. Det var ille her, og høkerne bar ut, og sommetider var det likesom også luften bar ut og over de høje fjelle.

Så var det, at han midsommers møtte Kristian, kaptejnens eldste søn, som fulgte tjenestegutten tiiskogs efter hesterne for at få ride hjem. Han vaiet par år eldre enn Arne, lett og lystig, ustadig i all sin tanke, men midt inn imellem sterk i sine32

forsett, talte hurtigt og avbrutt, gerne om to ting på en gang, red hester uten sadel, skøt fugler i luften, fiskede med flue, og forekom Arne at vere målet for alt liv. Han havde også hug til at rejse og fortalte Ame om fremmede land, så det strålte omkring dem. Han merkede Arnes lyst til lesning og nu bar han opp til ham de bøker, han selv havde lest; efterhvert som Arne leste undan fikk han nye, han sat selv der om sønndagen og lærte ham at komme tilrette med geografi og landkart, og hele den sommer og høst leste Arne, så han blev blek og mager.

Om vintren fikk han lov til at lese hjemme, da han dels skulde gå til konfirmasjonen næste år, dels alltid visste at omgåes faderen, lian begynte med at gå på skole, men der syntes det ham best, når han fikk lukke øjnene og tenke sig til bøkcme hjemme; heller ikke var nogen bondegut lenger hans kammerat.

Faderens mishandling av moderen tiltok med årene, likesom hans drikk og legemssmerter. Og når Arne dessuagtet måtte sitte og fornøje ham for at skaffe moderen fred den stund, og da ofte sige ting, han nu foragtede i sitt hjærte, tok han hat til faderen. Dette bar han dypt hos sig, så-velsom sin kærlighet til moderen. Møtte han Kristian, gikk talen fort om de store rejser og høkerne; selv for ham taug han 0111, hvorledes det stod til

hjemme.. Men mangengang når han kom33

/ra cle vidfarne, samtaler, gikk hjemover alene og tenkte på, hvad han nu måske fikk at møte, gret lian og bad Gud mellem sine stjerner at sørge for, han snart måtte få lov at rejse.

Om sommeren blev Kristian og han konfirmerede. Straks efter satte hin igennem sin plan. Faderen måtte late ham slippe avsted for at blive sjømann; lian forerede Arne sine bøker, lovede at skrive ham flittigt til, - og rejste.

Nu stod Arne alene.

I denne tid fikk han atter lyst til at skrive viser. Han lappede ikke lenger på gamle, han lagede nye, og lagde i dem, hvad som gjorde ham mest ondt.

Men sinnet blev ham for tungt, og sorgen sprengte viserne for ham. Han lå nu i lange søvnløse nætter og gjorde det til visshet hos sig selv, at han ikke lenger kunne holde det ut, men vilde rejse langt bort, søke Kristian — og ikke sige et ord derom til nogen. Han tenkte paa moderen og hvad der skulde blive av henne. Han kunne næsten ikke se henne i ansigtet, og dette uthalede fullførelsen fra stund til annen.

Da sat han en kveld langt utover og leste. Når det blev ham for tungt, var det høkerne, han tok til, og merkede ikke at de økede giften. Faderen var i bryllup, men væntedes hjem den kveld; moderen var trætt og rædd ham, havde derfor lagt sig. Arne for opp ved et tungt fall i gangen og

334

skramlen av noget hårdt, som slog mot døren. Det var faderen, som kom hjem.

„Er det dig, kloke gutten; — kom og hjælp fader din opp." Han blev løftet og støttet innover mot benken. Arne tok felekassen, bar inn efter og lukkede døren. „Ja, se på mig du kloke gutten; jeg ser ikke vakker ut nu; det er ikke lenger han Nils skrædder. Det siger — jeg dig, at du — aldrig skal drikke brennevin; det er — djevelen, verden og vort eget kjød---han står de hofferdige

imod, de ydmyge giver han nåde.....å jøye,

jøye mig! — Hvor langt det rett er kommet med mig!"

Han sat en stund stille, så sang han gråtende:

„Herre du milde frclsermann, hjælp du mig, hviss jeg hjælpes kann; jeg ligger vel dvpt i syndens skarn, men er dog ditl eget forløste barn!"

„Herre, jeg er ikke verd, at du skal gange ind

under mit tag; men sig ikkun et ord----" Han

kastede sig forover, gemte ansigtet i sine hender og gret som i krampe. Lenge lå han slik og da nevnte han ordlydende av Bibelen, som han vel havde lært det for over tyve år siden: „Men han svarede og sagde: jeg er ikke udsendt uden til de fortabte får af Israels hus. — Men hun kom og tilbad ham og sagde: Herre, hjælp mig! — Men han svarede og sagde: det er ikke smukt at tage børnenes brød og kaste det for de små hunde. — Men hun sagde:35

jo, Herre, de små hunde æde dog af de smuler, som falde af deres herres bord."

Han taug, men gret nu mere oppløst og stille.

Moderen var våknet for lenge siden, men havde ikke tordet se opp; nu da han gret som en forløst, satte hun sig på albuerne og så opp.

Men neppe blev Nils henne var, før han skrek bortover til henne: „ser du opp, du også, (litt stygge troll! — du vilde vel se, hvorledes du har flidd mig til. Ja, slik ser jeg nu ut, akkurat slik!"

--Han rejste sig opp og hun gemte sig under

feiden. „Nej, gem dig ikke, jeg finner dig nokk," sagde han, idet han strakte den højre hånd famlende frem foran sig med utstrakt pekefinger. - „Krill, krill!" sagde han, idet han drog feiden av og stakk pekefingren på hennes hals.

„Fa'r," sagde Arne. —

„Nej, hvor skrumpet og mager du rett er bleven. Her er ikke langt inn. Krill, krill!" Moderen tok krampeagtigt om hans hånd med begge sine, kunne ikke slite sig løs og krokede sig sammen i en tull.

„Fa'r," sagde Arne.

„Så (let kom liv i dig nu. Hvor hun vrider sig, det spektakel! kann du ikke skrike for at innbilde folk at jeg slår dig? krill, krill! — jeg vil bare take pusten fra dig."

„Fa'r!" sagde Arne. — Han sprang borti kråen, hvor der stod en øks. —

2*36

„Er det bare på tråssighet, at du ikke skriker. Skulde ellers vare dig for det; jeg har fått slik en underlig lyst. Krill, krill! — nu tror jeg snart jeg er kvitt skriket (litt, jeg."

„Fa'r! skrek Arne og for med oppløftet øks like inn på ham.

Men faderen havde rejst sig, gav et skerende skrik, tok sig for brystet, fait om: „Jesus Kristus!" sagde han, og lå ganske stille.

Arne stod som naglet fast, og lot øksen litt efter litt synke. Han visste ikke grant hvor han stod, eller hvad han stod over, han væntecle likesom at stuen skulde sprenges og sterkt lys falle inn etsteds. Sålenge stod han, til moderen borti sængen tok på at drage pusten tungt, vende sig litt hit, litt dit, og bere sig, som veltede hun av sig noget tungt. Han syntes likesom hun skulde have litt hjælp, men det kom ham ikke for, som han kunne hjælpe. Ilun rejste sig endelig halvt opp, og så da faderen ligge utstrakt på gulvet, sønnen stå ved siden med en øks.

„Vorherre den forbarmende, hvad har du gjort?" — Hun for opp av sængen, kastede stakken om sig og kom frem. Da var det, som han fikk løse målet. „Han fait om av sig selv." „Arne, Arne, jeg tror dig ikke," sagde moderen med stor straffende røst: „nu vere Jesus med dig!" og hun kastede sig over liket i megen jammer. Men gut-8:7;

ten kom ut av duset, slapp øksen og fait også på sine kne: „såsant jeg vænter nåde for Gud, jeg har ikke gjort det. Jeg tenkte næsten at gøre det; det gikk sort for mig; men så stupte han, og her har jeg stått siden." Moderen så på ham og trodde ham. „Så har Vorherre selv vcret her," sagde hun stille, satte sig på huk og stirrede.

Nils lå ganske som før, stiv, med åpne øjne og munn. Ilenderne havde nærmet sig som vilde de foldes, men havde ikke orket. Det første nu moderen gjorde var at sammenføje dem. — „Lat oss dog se nøjere på ham," sagde hun, og gikk bort til gruven, hvor ilden var påvej at gå ut. Arne torde ikke stå der alene, gikk efter. Moderen gav ham en tendt furuspik at holde, hun stillede sig atter på den ene side av liket, gutten på den annen og lyste over. „Ja, han er ganske død," sagde moderen; litt efter: „og død i en ond stund, er jeg rædd for." Men gutten skalv slik på hånden, at der dryppede av tiisen og ned på faderens klædning, tendte den, men han så det ikke, moderen heller ikke; ti hun gret. Hun blev det dog først var på den stygge lukt og skrek forskrekket. Gutten så, at faderen likesom brann, slapp spiken ned på ham, fait om og var borte. Stuen gikk opp og ned og rundtomkring, bordet gikk, sængen gikk, øksen hugg, faderen rejste sig og kom, og alt valt like inn på ham. I)a kom der i det samme en mild svalning over hans ansigt; han fikk skrike38

for sig og våknede. Men det første han så efter, var faderen, om han også ennu lå trygt.

Og da han så det, og mintes tilgagns, rigtigt tilgagns, at nu var han død, blev gutten så glad, at han rejste sig som til et nytt liv!

Moderen havde slukket, og holdt nu på at stelle om den døde; hun redte opp i sængen: „tak i fader din, du som er

sterk, og hjælp mig at han kann ligge vakkert." Og de tok i og lagde ham; hun lukkede hans øjne og munn, strakte ham og foldede atter hans hender.

De stod da begge og så på ham. Det var litt over midnatt, og de skulde nu vere der med ham, til dagen kom. Arne gikk hen og gjorde stor ild på gruven, moderen satte sig ved den. Og som hun nu sat der, rant det henne i hug, hvor mangen ond dag hun havde havt med Nils, og da takkede hun Gud for hvad han havde gjort. „Men jeg har rett havt nogle gode også," sagde hun en stund efter.

Arne satte sig likeover henne. Moderen begynte igen: „så var det slik ende, det skulde take! har han ikke levet som han burde, så har han rett også fått lide derfor." Hun så dit bort. „Men nu vil vel Vorherre, at jeg skal få litt løn for alt det, jeg har gått igennem meel ham. — Arne, du må hugse, det er for din skyld jeg har tålt altsammen." Gutten tok også på at gråte. „Derfor må du heller aldrig forlate mig," hulkede hun; „du39

er nu min eneste giede." „Jeg vil aldrig forlate dig, det lover jeg dig for Gud," sagde gutten så sterkt, som kavde han i fler c år tenkt på at sige det. Han vilde likesom hort til henne, men var ikke god til.

Moderen blev roligere; hun så godmodigt bort til liket. „Der var da meget godt i ham iblandt;

men verden var hård med ham-----Vorherre

er vel bedre med ham, der han nu er." — Og som hun fortsatte denne tanke hos sig selv, føjede hun siden til: „vi må bede for ham. Var jeg god til det, vilde jeg synge over ham; men du har slikt et vakkert mål, du må sette dig bort og synge for fader din."

Arne gilde efter salmeboken, tendte sig en spik, og med spiken i den ene hånd og salmeboken i den ånnen, satte han sig bort ved hovedgerdct og sang med klar røst salmen 127 av Kingo:

Vreden din avvend, Herre Gud av nåde, riset ditt blodigt, som oss overmåde plager så ræddelig av en vredes brynde, fordi vi synde.Femte kapitel.

Arne blev ved at gæte; om vintren leste lian, når sommeren kom gætte lian igen. Han blev nitten i sitt tyvende år, og ennü gikk lian og gætte.

Presten budsendte ham om at take skoleme-stcrtjeneste; (1t.i bygden burde drage nytte av lians evner og kunnskaper." Arne svarte ingenting dertil; men dagen efter gjorde lian denne vise, medens han drev saudeflokken foran sig:

Killebnkken, lammet milt; skønt det ofle gar tungt og stridt oppefter slette fjolle', — følg du vakkert din bjelle.

Killebukken, lammet milt, pass sa dygtigt pa skinnet ditt; mo r vil ha' det i feiden, som hun syr sig om kvelden.

Killebukken, lammet mitt, legg sa dygtigt pa køtet ditt: vet du det ikke, tuppen, at mo'r vil ha' det i suppen?41

En dag i sitt tyvende år blev han av vanvare vitne'til en samtale moderen og den forrige gård-mannskonen imellem; de var usamde om den hest, de havde i lag. tlJeg får vænte og høre, hvad Arne siger," mente moderen. „Den dovningen," svarte hin; „han vil vel hesten skal gå og reke skogen rundt, som han selv gør." Nu taug moderen, skønt hun før havde talt godt for sig.

Arne blev ildrød. At moderen fikk hånord for hans skyld, var ikke før fallet ham inn, og hun havcle kannske fått mange. Hvorfor havde lmn ikke sagt ham det?

Han hugsede sig vel om, og nu kom det ham i tanker, at moderen næsten aldrig talte til ham. Men han heller aldrig til henne. Hvem talte han overhovedet med? —

Mangen sønndag, han sat stille hjemme, havde han havt lyst til at lese prekenen for sin moder, hvis øjne ikke så goclt; hun havde gråtet formeget i sine dager. Men han kom sig ikke til. Mangengang havde han villet byde sig til at lese højt av sine egne bøker, når det var stilt i huset og det syntes ham, hun måtte finne det langsomt. Men han kom sig ikke til.

„Det kann vere slikslag: jeg skal slutte med at gæte, og flytte ned til moder." flan gikk nogle dager og lot det

blive modent hos sig; buskapen drev han vide om i skogen og diktede på en vise:42

I bygden ei' der uro, i skogen er der ro; her panter ingen lensmann, der panter de nu to. Iler slas de ej om kirken, som alle de gør der; men kannske og det kommer av, her ingen kirke er.

Hvor roligt d'er i skogen; bare hoken Iitetgrand niä pusle borti spurven, forat se om'n er istand; og ornen kverke livet av en stakars dyresjæl; det var jo ellers fare for, den keded sig ihel.

Det ene treet hugger de, det annet råtner ned; rødreven rev det hvite lam, som sol hun gikk lil fred. Men ulven risped reven, og de matte gøre lag; for Arne, han skøt ulven, førenn ennu det blev dag.

Såmeget kann jo hendes, sa'n, i skog, som og i dal; det bliver blott at passe, at du ikke ser dig gal. Jeg så en gut i søvne, jeg; — han havde hugg'l sin far; — vet ikke hvor; men lenker mig, i helvete det var.

Han kom hjem og sagde moderen, at hun kunne sende bud på bygden efter en gætergut; selv vilde han take sig av gården. Så blev det; men moderen var alltid om ham med advarsel, at han ikke skulde fortake sig på arbejdet. Hun lagede også så god mat til ham i denne tid, at han ofte blev skammfull ved det; men han sagde intet.

Han bar på en vise, hvis omkved var: „over de høje fjolle 1" Han kunne aldrig få den ferdig, og det kom mest av, at han vilde have omkvedet i annenhverr linje; siden oppgav han dette.

Men flere av de viser, han lagede, kom ut blandt folk, hvor de var vel likte; det var dem,43

som gerne vilde tale med ham, især da de også hugsede ham fra gutten av. Men Arne var rædd alle, han ikke kente, og tenkte ondt om dem, mest fordi han trodde, at de tenkte ondt om ham.

Ved siden av ham på alt markarbejde gikk en middelaldrende mann, Opplands-Knut kaliet, og han havde for vis stundimellem at synge; men det Yar alltid den samme vise. Da dette var gått så et par måneder, syntes Arne han måtte spørge ham, om han ikke kunne flere. „Nej," svarte mannen. Så gikk nogle dager hen, og atter en gang mannen sang sin vise spurte Arne: „hvorledes hendte det, at du lærte denne ene?" — „Å; - det kom sig således," sagde mannen.

Likefra ham gikk Arne inn; men der sat moderen og gret, hvad han ikke havde sett siden faderen var død. Han lot som lagde lian ikke merke dertil og gikk mot døren igen; men han følte moderen se tungt efter sig og måtte stanse. — „Hvad græter du for, mo'r?" — En stund var hans ord den eneste lyd i stuen, og derfor spurte de sig selv opp igen så ofte, at han følte de ikke var sagt mildt nokk. Ilan forsøkte engang til: „hvacl græter du for, mo'r?"

„Å, jeg vet ikke så rigtigt;" men nu gret hun mere. Han stod lenge, måtte da sige så modigt han kunne: „der er noget du græter for." Atter blev det stilt. Han følte sig meget skyldig, skønt hun intet havde sagt,44

han intet visste. „Det kom således på mig," sagde moderen. En stund efter føjede hun til: „jeg er jo igrunnen så lykkelig," og så gret hun.

Men Arne skyndte sig ut, og det drog nedover mot kampestupet. Han satte sig til at, se i det-, og mens han sat så, gret også han. „Visste jeg ennda, hvad jeg græter for," sagde Arne.

Men ovenfor ham ved uybrotet sat Opplands-Knut og sang sin vise:

tngerid Slctlen av Sillegjord havde hverken sølv eller gull; men en liten huve av farget ull, som hun havde fatt utav mo'r.

En liten huve av farget ull, havde hverken stas eller fo'r, men fattigt minne om fa'r og mo'r, der skinte langt mer enn gull.

Ilun gemle huven i tyve ar, målte ikke slite den ut! „.leg bcrer huven engang som brud, nar jeg for alteret gar."

Hun gemte huven i tredive ar, matte ikke skemme den ut! „Så berer jeg den så glad som brud når jeg for vor Herre står."

Hun gemle huven i fireti år, hugsede ennu på sin mo'r. „Vesle min huve, forvisst jeg tror, vi aldrig for alteret står."45

Hun ganger for kisten at take den, hjærtet var sa stort derved; hun leter frem til dens gamle sled, da var der ikke traden igen.

Arne sat, som det havde spillet langt borte i liden. Han gikk opp til Knut: „har du mo'r?" spurte han. „Nej." — „Har du fa'r?" —„Å - nej; ikke fa'r." — „Er det lengesiclen de dødde?" — „Å -ja; det er lengesiden." —

„Du har vel ikke mange, som holder av dig?" — „Å-nej; ikke mange." — „Ilar du nogen her?" „Nej; ikke her." — „Men borti hjembygden?" — „Å-nej; ikke der heller." —

„Har du da slett ingen, som holder av dig?" — „Å - nej; jeg har ikke det." — Men Arne gikk fra ham og holdt således av moder sin, at hjærtet sprengte på og han følte som en lysning over sig. Han vilde inn til henne, om ikke for annet, så bare for at se henne. Men på vejen fait det med et på ham: du skulde vel aldrig miste henne? — Han blev stående hvor han stod. Almægtige Gud, hvad skulde der så blive av mig?

Det var ham, som skedde der nettopp en ulykke hjemme, han lagde på sprang opp mot huset, den kolde svete stod ham på pannen og benene tok næsten ikke jorden. Han rev opp svaldøren; men innenfor der var det straks som der lå ro i luften. Ilan46

tok sakte opp stuedøren. Moderen havde lagt sig, månen falt like på hennes ansigt, hun lå og sov som et barn.Sjette kapitel.

Nogle (lager efter blev moder og søn, som i senere tid havde levet mere sammen, enige om at take i bryllup til skyldfolk i en av nabogårderne. Moderen havde ikke veret i lag, siden hun var gente.

De to kente litet folk der annerledes enn av navn, og Arne syntes især det var stusslegt, da de så på ham, hvor han gikk.

Der var sagt et ord efter ham i svalen engang, han var ikke viss på det; men han trodde det var sagt, og hverr blodsdråpe kom en og ånnen gang opp i ham, når han tenkte derpå.

Mannen, som havde sagt det, gikk han nu uav-lateligt og passede; tilsidst tok han sæte hos ham. Men da han kom til bordet, syntes han, at talen fikk en ånnen gang.

„Nej, nu skal jeg fortelle en regle jeg, som viser, at intet graves så dypt ned i natten, det jo finner sin dag," sagde mannen, og Arne syntes han så til ham. Det var en stygt utseende mann med tynne røde hår om en stor rundet panne.48

Oppunder lå et par ganske små øjne og en liten klumpnese; men munnen var meget stor med ut-overbrettede lipper, der holdt sig hvitagtige. Når han lo, så man begge gommer. Hans hender lå på bordet; de var meget svære og grove; men håndledet var spinkelt. Han så hvast og talte fort, men med meget arbejde. Folk kalte ham „Kjæftaurin," og Arne visste, at Nils skrædder i gamle dager havde faret stygt med ham.

„Ja, der er megen synd til i verden; den sitter oss nærmere enn vi tror - -. Men det er slikslag; nu skal i høre om en stygg gerning. De, som er gamle, hugser Alf, S.kreppe-Alf. „Kommer nokk igen! sagde Alf;" det ordtøke er efter ham; for når han havde endt handelen — og han kunne handle, den karl! — hivcle'n skreppen på rygg: „kommer nokk igen!" sagde Alf. Fanden til karl, staut karl, kekk karl, Alf, Skreppe-Alf! —

Nej, så var det han og Storslåpen. Storslå-pen — ja, i kenner Storslåpen? — stor var han, og slåpen var han med. Han forså sig på en knitrende svart hest, som Skreppe-Alf for og ekserte med, så den spratt som en sommerlopp. Og før-cnn Storslåpen selv visste av det, var han kommen til at give femti daler for gampen! Storslåpen opp i en karjol, så lang han var, for at køre konge med femtidalershesten; men nu kunne han slå og banne, så gården stod i et gov, — hesten flaug likefullt49

på alle de dører og vegger, som fanst; for den var starblind!

Siden lå disse to og sloges om denne hesten utover all bygd rigtigt likesom to bikker. Storslå-pen vilde have pengerne sine igen; men se til, om han fikk to danske skilling. Skreppe-Alf prylte ham, så busten fauk: „kommer nokk igen," sagde Alf. — Fanden til karl, staut karl, kekk karl, Alf, Skreppe-Alf!

Nej, så var det på nogle år da, at han slett ikke kom igen.

Det kunne vcre en ti år frem, så blev der lyst efter ham på kirkebakken, for der var tilfallen ham en overhendig arv. Storslåpen stod hos: „det visste jeg nokk," sagde han, „at det var pengerne, som lyste efter Skreppe-Alf, og ikke folk." —

Nu talte de frem og tilbake om Alf; og såmeget blev snakket, at de fikk ihoplagt, at han havde veret sidst på denne side av røren, men ikke på hin. Ja, i hugser vejen over røren, gammelvejen?

Men Storslåpen var på nogen tid kommen til stor magt og herlighet både med gård og grejder. Dessuten havde han lagt sig på gudfryktigheten, og det visste alle, at han ikke blev gudfryktig for ingenting, han, - mere enn annet folk. Debegynte at snakke sakte om disse ting.

Det var i den tid at vejen over røren skulde omlegges. Gammelkarlerne havde det med at ville bent frem, og derfor bar det like over røren; men vi

vil have det flatt, og derfor kommer vejen nu nedved elven. Der blev en minering og husering, så en tenkte røren vilde ned. Alslags øvrighet for der, men amtmannen oftest, ti han har dobbel friskyts. Og som de nu en dag lå og grov nedi ur-derne der, skulde en take en sten, men fikk en hånd, der stakk ut av røysen, og så sterk var den hånden, at han, som fikk den, rauk att-ende med den. Men han, som fikk den, var Storslåpen. —Lensmannen rak der, han blev hentet, og benene av en hel karl fremgravne. Doktor blev også hentet; han satte det altsammen så kunstigt iliop, at der nu bare manglede køt. Men folk skaut på, at det ben-skranglet kunne nettopp vere på skapnad som Skreppe-Alf. „Kommer nokk igen" sagde Alf!

Nogen og hverr syntes det underligt, at en død hånd kunne slå en karl som Storslåpen helt omkring, ennda den slett ikke slog. Lensmannen gikk Uke inn på ham med det, — forstår sig, så ingen hørte det. Men da bante Storslåpen så det gikk svart om lensmannen. „Ja ja;" sagde lensmannen, „er det ikke dig, så er du vel sakte karl for at ligge sammen med det benskranglet i natt, du?" — „Jeg er nokk det, jeg," svarte Storslåpen. Og nu batt doktoren det iliop i lederne, og lagde det lien i den ene sæng i barakken. I den ånnen skulde Storslåpen legge sig; men lensmannen lagde sig i sin kappe tett opp til veggen. — Da det blev mørkt og Storslåpen skulde inn til sæn-gekarmneraten sip, var det nott likesom .dør,en gikk igen av sig selv og ha,n stod i mørke. Men Storslåpen tolv jpå at synge salmer, for lian hav.de en stor røst. „Hvorfor synger du salmer?" spurte lensmanden utenfor veggen. „Uvisst, om han har havt klokker," svarte Storslåpen. Siden tok han på at bede det sterkeste han kunne. „Hvorfor beder du?" spurte lensmannen utenfor veggen. „Ilan har yisst veret en stor synder," svarte Storslåpen. Så blev der langt om lçuge stilt, og det var næsten som lensmannen skulde sovne. Da skrek det derinne, så hytten skalv: „kommer nokk ig,en!" —et helvetes brot og bulder rejste sig, „kom med de femti dalerne mine.!" brølte Storslåpen, og så skrek det, og brøt det, lensmannen opp med døren, folk til med stenger og brander, og da lå Storslåpen midt på gulvet og havde benskranglet o.ver sig." —

Der var såre stilt om bordet. Endelig siger en, som skulde tende sin kritpipe: „han :blev jo gal efter den dag." „Han blev så."

Arne følte, de så påhain, og derfor Juinne han ikke få øjnene opp. „Siger, som jeg har sagt," tok den første i, „intet graves så langt nedi .natten, at det ikke finner sin dag." — „Nej, nu skal jeg fortelle om en søn, som slog sin egen fader," sagde en lys, svær mann med rundlatent ansigt. Arne kcnte ikke plassen, han sat på.

„Det var en slagskempe av en stor slægt borti

Hardanger; han brøt ned meget folk. Faderen og han var usamde om livøra), og således bar det til, at den mann ikke havde fred i hus eller bygd.

Han blev selv mere ond derved, og faderen satte efter ham. „Jeg taker ikke dom av nogen," sagde sønnen. „Av mig skal du take den, sålenge jeg lever," svarte faderen. „Tier du ikke stille, så slår jeg dig!" sagde sønnen og rejste sig. — „Ja, trøst dig til, om du tør, og det skal aldrig gå dig godt her i verden," svarte faderen, han rejste sig også. — „Mener du?" — og sønnen satte inn på ham og brøt ham ned. Men faderen tok ikke imot, lagde armerne overkors, og lot ham fare med sig som han vilde. Sønnen slog ham, vendte ham og slog ham, tok ham i hans hvite hår og drog ham mot døren: „jeg vil have husfred!" — Men da de kom til døren, lettede faderen på sig: „ikke lenger enn til døren," sagde han, „for så langt drog jeg fader min." Sønnen ænsede det ikke, men drog hovedet over treskelen. „Ikke lenger enn til døren, siger jeg!" den gamle rejste sig, kastede sønnen for sine føtter og revsede ham som et barn."

„Dette var stygt," sagde flere. „Hugg dog ikke til fa'r sin," syntes Arne at en sagde; men han var ikke viss derpå.

„Nu skal jeg fortelle eder noget," sagde Arne, han rejste sig likblek, og visste ikke hvad han vilde sige. Han så bare ordene drive som store sne-53

dokker, „jeg taker inni som på treff!" og lian begynte.

Et troll møtte på en vej en gut, som gilde og gret. „Hvem er du mest ræcld for," sagde trollet, „enten for dig selv eller for andre?" Men gutten gret fordi han om natten havde drømt, han havde drept den slemme faderen sin, og derfor svarte han: „jeg er mest rædd for mig selv." — „Så ver i fred for dig selv og gråt aldrig mere; ti herefter skal du bare ligge i krig med andre." Og trollet gikk siu vej. Men den første, gutten møtte, lo av ham, og derfor lo gutten av ham igen. Den ånnen, han møtte, slog ham, og derfor slog gutten ham igen. Den tredje, han møtte, vilde drepe ham, og derfor drap gutten ham. Men alt folie snakkede ondt om ham, og derfor snakkede han ondt om alt folle. De stengte for ham sine skap og dører; men han stal sig tü det, han skulde have, han stal sig til sin nattero. Siden han nu ilelee filele gøre noget godt, måtte han gøre bare ondt, og alt det onde, som var i folk, øvde de på ham. Men bygden gret over all den jammer, gutten gjorde; han selv gret ilelee; ti han forstod det ilelee. Så gikk bygden sammen og sagde: lat oss take og drukne ham; ti med ham drukner vi alt ondt, som er i bygden. Og den brønnen, hvori de druknede ham, syntes bygden siden der stod stor stank av.

Gutten visste slett ilelee av, han havde gjort noget ondt, og derfor kom han efter døden dri-54

vende likefinn til Vårherre. Uer sat på en benk den fader, han slett ikke havde drept, og likemof haan på en ånnen benk sat den, han havde leet av, og den. han havde, slått, den, hån havde drept, og alle dé, han havde taket fra og gjort ondt. „Hvad for en benk er du rædd?" spurte Vårherre dg gutten pökte på den lange. „Set dig da hos fader din," sagde Vårlærre, og gutten Vilde så gøre. Då stupte faderert ned av benken med et stort øksehrtgg i nakken. På hafis plass korn der et billede av gutten selv, meii med magert ansigt og likbleke miner, eimu dt med drukkent ansigt, skittent håt og føengeitde kf-opß, eimu et med vanvittigt aiisigt, reviie klæder og forfærdelig latter. „Hvilken bönk er du fiti rædd?" sagde Vårherre. „LHt nu de to benköriie slåes," sagde gutten, — lian kløv opp på et højt sted foi'ät se på. Og nu gikk dte srtmmen, dell Vanvittige og den, h£tn havde leet åv, faderen ög alle de drepte, den drukne og alle, gütten havde gjort olidt, og gutten kastede sig på hovedet ned av himmelen, for hån torde ikke vænte på hvem vant. Hån falt og fait himmelen igeniiem, meit utett at nå jorden, og da blev gtitteii så rædd, at 11811 fikk gråte, og i sanmie stund Våknede hått; fot' han håvttø drømt." —Syvende kapitel.

Det var dagen efter på låven i samme gård. Arne havde drukket sig full, for første gang i sitt liv, var bleven syk av det og havde ligget på lå-ven snart døgnet. Nu sat han overende, støttede sig på sine albuer og førte samsnakk med sig selv:

„.....Alting, jeg ser på, bliver til fejghet.

At jeg som gutten ikke løp min vej var fejghet, at jeg hørte fa'r over mo'r var fejghet, at jeg sang ham de stygge viser, var fejghet. Jeg gav mig til at gæte, det var av fejghet, — at lese — å-ja, også av fejghet: jeg vilde gennne mig vekk for mig selv. Som voksne gutten hjalp jeg ennda ikke mo'r mot fa'r — fejghet; at jeg ikke den natten —

hu! — fejghet! jeg havde kannske væntet til

hun var drept!----Jeg kunne ikke holde

det ut hjemme baketter — fejghet; jeg rejste heller ikke min vej — fejghet; jeg gjorde ingenting,

jeg gætte---fejghet. Jeg havde nokk lovet

mo'r at blive; men jeg havde alletider veret fejg nokk til at bryte løvtet, liviss jeg ikke havde ve-56

ret rædd for at komme blandt folk. Ti jeg er rædd folk, mest fordi jeg tror de ser, hvor stygg jeg er. Men fordi jeg er rædd dem, snakker jeg ondt om dem — fordømt fejghet! Jeg gør viser av fejghet. Jeg tør ikke tenke bent frem i mine egne ting, bøjer derfor av inn i andres, — og det er at dikte!

Jeg skulde have satt mig til at gråte, så liau-gerne blev til vann, skulde jeg; men så siger jeg hyss, h)rss, og legger mig til at vugge. Og selve mine viser er fejge; for var de modige, så blev de bedre. Jeg er rædd sterke tanker; rædd alt sterkt; kommer jeg oppi det, er det, i raseri, og raseri er fejghet. Jeg er klokere, dygtigere, mere kunnug, enn jeg ser ut til; jeg er bedre enn jeg snakker; men av fejghet tør jeg ikke vere så som jeg er. Tvi! brennevin drakk jeg av fejghet, vilde døve smerten — tvi! gjorde ondt, drakk allikevel ; drakk min faders hjærteblod, og ennda drakk jeg! min fejghet ernæmlig uten all ende. Men det fejgeste av alt er dog, at jeg kan sitte og sige mig alt dette selv!

.... Drepe mig? pytt, sa'n! dertil er jeg for fejg. Og så tror jeg litt på Gud - - - jo, jeg tror på Gud. Jeg vilde gerne til ham; men fejg-heten holder mig fra ham: stor flyttning, og derfor kvider sig, et fejgt menneske. Men om jeg prøvde sådan som jeg formår? Almægtige, 0111 jeg prøvde? måtte kurere mig som mitt melkeliv tålte57

det; ti der er ikke ben i mig lenger, ej heller brusk, bare noget flytende, skvalp. — Om jeg prøvde -- - med gode, milde bøker, — rædd de sterke —; med vakkre æventyr, sagn, alt det, som mildt er; og så en preken hverr sønndag og en bøn hverr kveld. Og ordentligt arbejde, at religionen fikk aker; kann ikke så i dovenskap. Om jeg prøvcle; kære, milde min barnegud, om jeg prøvde!"

Men en åpnede låvedøren, for inn over gulvet, likblek av ansigt, skønt sveten trillede nedad det, og det var moderen. På den ånnen dag lette hun nu efter sin søn. Hun ropte hans navn, men stansede ikke for at lyde, bare ropte og for omkring til han svarte borti høstålet, hvor han lå. Da gav hun et højt skrik, hoppede i stålet lettere enn en gut og lå over ham

----„Arne, Arne, er du her! så jeg fant

dig dog, jeg har letet siden igår, jeg har letet i hele natt! Stakars, stakars Arne, jeg så de havde gjort dig ondt, jeg vilde så gerne have talt til dig og trøstet dig, men jeg tør jo aldrig tale til

dig!"-----„Arne, jeg så du drakk! — o,

Gud den almægtige lat mig aldrig oftere se det! — Ame, jeg så du drakk." — Det var lenge før hun kunne sige mere. „Jesus bevare dig,

mitt barn, jeg så du drakk!.....Med et

var du kommen vekk for mig, drukken og søn-derslått av sorg som du var, og jeg løp omkring58

i alle hus, jeg var langt uti marken, jeg fant dig ikke, jeg lette i hverr kerr, jeg spurte alle folk, jeg var her også; men du svarte mig ikke

----Arne, Arne, jeg gikk langsmed elven, men

det syntes ikke nogetsteds dypt nokk,-----"

hun knugede sig inn til ham.

„Da kom det så godt til brystet mitt: du måtte jo vere gått hjem, og vejen gjorde jeg visst på et kvarter, jeg åpnede og søkte i hvert rum, og så hugsede jeg først, at jeg selv havde nøklen; du kunne jo ikke vere sluppen inn.

— Arne, inatt har jeg letet langs vejen, på de begge kanter, jeg torde jo ikke gå til kampestupet ----- Jeg vet ikke, hvordan jeg er kommen hit, der er ingen, som har hjulpet mig, men ser du, om ikke Vårherre gav mig inn, at du skulde vere her!" Hun lå lenge over ham.

Han søkte at stille henne ned igen. „Arne, du drikker vel ikke oftere brennevin?" — „Nej, du kann vere trygg." — „De var visst onde med dig? var de onde med dig?" — „Ånej, det var mig, som var fej g;" han lagde tyngde i ordet. „Forstår rett ikke, at de kann vere onde mot dig. Men hvad var det, de gjorde dig? aldrig -sil du sige mig noget," og hun begynte at gråte igen.— „Du siger jo heller aldrig mig noget," sagde Arne blidt. — „Største skylden er dog din, Arne; jeger kommen så i vane med at tie, jeg, fra fa'r din59

av, at du skulde have hjulpet mig litt på vej! — Herregud, det er da bare vi to; og vi har lidt såmeget sammen." — „Lat oss se til, om det ikke vil gå bedre," hviskede gutten. —

--„Næste sønndag vil jeg lese prekenen

for dig." — „Gud velsigne dig for det."--

— „Du, Arne?" — „Ja." — „Jeg har noget, jeg skulde sige dig." — „Sig det, mo'r." — „Jeg berer stor synd for dig; jeg har gjort noget galt."

— „Du, mo'r?" — „Jo, jeg har; og dog var jeg ikke god til annet. — Arne, du må forlate mig det." — „A, du har visst aldrig gjort noget galt

mot mig." — „Jo, jeg har----Gud vet det:

det var bare fordi jeg holdt så meget av dig. Men du skal forlate mig det, hører du?" — „Ja, jeg skal forlate dig det." — „Og så skal jeg sige dig det en ånnen gang — men du skal forlate mig det!"

— „Ja, ja, mo'r!" — „Ser du, det er vel derfor, det har veret så tungt at tale til dig; jeg har båret synd for dig." — „Herregud, tal ikke så, mo'r!"

— „Nu er jeg glad, jeg har fått sagt såmeget." — „Vi skal tale mere sammen, vi to, mo'r!" — „Ja, det skal vi, — og så leser du jo prekenen for mig?" — „Ja, det gør jeg." — „Stakars Arne; Gud velsigne dig!" — „Jeg tror det er best, vi to går hjem." — „,.Ja, vi to går hjem." — „Du ser dig så om, mo'r?" — „Ja; fa'r din har ligget på denne låven og gråtet," — „Fa'r?" spurte Arne60

og blev likblek. „Stakars Nils; (let var den dagen, du blev båren over dåpen." „Du ser dig så om, Arne?"\

Attende kapitel.

Det var slik en vakker solskinsdag, *

jeg kunne ikke vere inne;

jeg rangled tiiskogs, la' mig alt og bak

og vugged, hvad kom i minne.

Men der krøp tnigmaur og der stakk mygg

og kvefsen var stygg og kleggen snygg;

„Kære, vil du ikke vere ute i godve'ret, da?" — sa' mo'r, — hun sat og sang i svalen.

Det var slik en vakker solskinsdag,

jeg kunne ikke vere inne;

jeg gikk pa en eng, la' mig att og bak

og sang hvad som falt i sinne.

Da kom der ormer, tre alner lang',

at sole sig litt, — og jeg la' pa sprang!

„I slikt velsignet ve'r kann vi gå berrføtt" — sa mo,r; hun drog sokkerne av sig.

Det var slik en vakker solskinsdag,

jeg kunne ikke vere inne;

jeg gikk i en bat, la' mig att og bak

og lot den for strømmen rinne.

men solen stakk, så min nese sprakk,

d'er mate med alt, og pa land jeg trakk;

„Nu er det vel dager til at få høyet tørt i!" —62

sa' mo'r, — hun slog i det med en rive.

Det var slik en vakker solskinsdag,

jeg kunne ikke vere inne;

jeg klov i et tre; det var annet slag!

der kunne jeg svalning finne!

Sa datt en ireaine ned pa min hals,

jeg hopped og skrek, det var fanden lil vals! —

„Ja, shiner ikke kuen idag, så skiner hun aldrig," sa' mo'r, — hun glante opp i Uden.

Det var slik ei; vakker solskinsdag,

jeg kunne ikke vere inne;

sa la' jeg pa fossen i store slag,

der var nu vel fred al finne!

Mens solen skejn, sa druknede jeg. —

har du skrevet visen, sa er det ikke mig. —

„Bare tre slike solskinsdager, og alting er i hus," sa' mo'r, — lutn gikk at rede sængen min.

Arne havde som barn ikke brydd sig om æventyr; han havde helst sunget de stygge viser for faderen. Nu som voksent menneske lengtes han til æventyrene, og disse drog folkesagn .og kempevi-ser efter sig. Prekener og gudelige bøker leste han jambred hermed, og i denne tid var han blid og god at komme til rette med, men hans sinn tok en underlig lengsel; han gjorde ingen viser, men han gikk meget alene og visste ikke, hvad han bar på.

Det var mange steder deromkring, som nu syntes ham så vakkre, og som han før ikke havde sett. Den tid, han sammen med sine jævnaldrende63

gikk til konfirmasjonen, havde de ofte leket ved et stort vann nedenfor prestegården, svartesjøen kallet, fordi det lå dypt og sort. Det vann begynte han nu at tenke på; og en kveld drog han dit-ned.

Han satte sig bak en kerr, tett under prestegården; denne lå i en meget bratt bakke, som lenger oppe blev til højt fjell.; likeså var der på den annen bredd, og derfor bar der stor slagskygge utover vannet på begge sider; men langs efter det i midten var en stripe fagert sølvvann. Alt lå i ro, solen holdt på at gå ned, der skrang-lede litt bjelleljom over fra den motsatte bredd; men ellers var det stille. Arne så ikke likeover-for sig, men først inn i bunnen av vannet, fordi solen sprengte noget, bristende rødt utover der, litt før den sank. Fjellene havde derinne bøjet sig tilside, så der var en lang, lavtliggende dal imellem, og mot denne slog vannet opp. Men det. så ut som

om fjellene rant langsomt ned imot hinannen, for at take den mellemliggende dal inn som i en gynge. Gård i gård lå innover dalen, røken slog opp og kom vekk, markerne stod grønne og dampede, båter lagde til, ladde med hø. Han så meget folk gå av og til, men kunne ingen støj høre. Øjet drog sig derifra og bortover stranden, hvor bare Vårherres mørke skog drev opp. Inne i den og langs vannet havde mennesket draget sig vej likesom med en finger;64

ti en bugtende støvstripe slog sig aljamt igennem. Denne fulgte han med øjet liketil bent overfor (let-han sat; da sluttede skogen, fjellet gav mere rum, og straks lå der gård i gård. Det var ennu større hus enn de inne i bunnen, rødmalte, med højere vinduer, som brann i solen. Der stod stort sollys på eng og mark, det minste barn, som lekte der, viste sig så tydeligt, tindrende hvit sand lå tørr ved vannet og på denne hoppede unger sammen med nogle hunder. Men med en gang var det hele solforlatt og tungt, husene mørkrøde, engen sortgrøn, sanden gråhvit, børnene små klumper, en tåkestump var stegen opp over fjellet og havde taket solen. lian gemte øjet ned i vannet, men der fant han igen altsammen! Markerne lå og vuggede, skogen trodte taus hen til, husene stod og så ned, døreme var åpne og børn gikk ut og inn. Æventyr og barnlige ting kom farende til som små fisk efter agn, skar vekk, kom igen, lekte omkring, men nappede ikke.

„Lat oss sette oss her til mo'r din kommer efter; prestefruen bliver vel også engang ferdig." — Arne skræmtes opp; der havde sittet nogen like bak ham. „Men jeg kunne rett få vere igen bare denne ene natten," sagde en bønlig stemme gennem gråt; den måtte tilhøre en ikke ganske voksen gente. „Gråt nu ikke mere; det er stygt at gråte fordi du skal hjem til mo'r din." Det var en blid stemme, der gikk langsomt og tilhørte en mann. „Det er ikke65

derfor jeg græter." — „Hvorfor er det du græ-ter da?" — „Fordi jeg ikke lenger skal vere sammen med Matilde."

(Så het prestens eneste datter, og mintes Arne, at. en bondegente var oppdragen sammen med henne). „Det kunne likevel ikke vare evigt dette."

— „Ja men en dag til da, kære!" og hun stor-tutede. „Best er det, du føres hjem nu; — kann-ske det alt erfor sent." — „For sent! hvorfor det? har du hørt slikt?" — „Du er bonde fødd og bonde skal du blive; vi har ikke råd til at holde nogen stasjomfru." — „Jeg kunne da endelig vere bonde, fordi jeg blev der." — „Det forstår du dig ikke på." — „Jeg har bestandigt båret bonde-klæder." — „Det er ikke dem, som gør det." — „Jeg har både spunnet, vevet og kokt." — „Det er ikke det heller." — „Jeg kann tale likesom du og mo'r." — „Ikke det heller." — „Ja, så vet jeg rett ikke hvad det er," sagde genten og lo. „Det vil vise sig; — ellers er jeg rædd for, at tankerne dine alt nu er blevne formange." — „Tanker, tanker! det siger du bestandigt; jeg har ingen tanker, jeg," hun gret igen. „Å; du er en vindkegle, er du!" — „Det sagde aldrig presten."

— „Nei; men nu siger jeg det," — „Vindkegle? har du hørt slikt? jeg vil ikke vere nogen vindkegle, jeg." — „Hvad vil du vere, du da?" — „Hvad jeg vil vere? har du hørt slikt? ingenting-vil jeg vere." — „Nu ja; så ver ingenting." Nu66

lo gen ten. En stund efter sagde hun alvorligt: „det er stygt av dig, du kaller mig ingenting." — „Herregud, når du selv vil vere det." — „Nej, jeg vil ikke vere ingenting." — „Godt, så ver alting." — Genten lo. En stund efter med sørgmodig stemme: „slik gjorde aldrig presten narr av mig." — „Nej; han gør dig bare til narr." — „Presten? så snild har du aldrig veret med mig, som presten." — „Det vilde nu også vere for galt." — „Sur melk kann aldrig blive søt." — „Jo, når den kokes til myse." Her skrättlo genten. „Der kommer mo'r din." Så blev hun alvorlig igen.

„Slikt laiigtsnakkencle kvinnfolk som den prestefruen har jeg aldrig i mine levedager truffet på", skar en skarp, kringmælt røst inn. „Skynd dig nu, Bård, rejs dig og set båten ut; vi kommer ikke hjem i natt. — Fruen vilde jeg skulde passe at, Eli gikk tørr på benene. Jagu' får du passe clet selv! hverr morgen gå tur for bleksottens skyld! Bleksott mig her og bleksott mig der! —Iiejs dig nu, Bård, og set båten ut; jeg, som skal sette dejg ikveld!" — „Kisten er ennu ikke kommen", sagde han og blev liggende. „Men kisten skal heller ikke komme, den skal stå til første prekendag. Hører du, Eli, løft på dig; tak panken din og kom. Rejs dig nu, Bård." — Hun avsted og genten

efter. „Kom nu, men så kom nu!" lød det neden-ifra. „Har du sett efter nøkleu i båten?" spurte«7

Bård og blev liggende. „Ja, den står i", — og Arne hørte henne nettopp kakke den i med et øsekar. „Men så rejs dig nu, Bård; vi skal da ikke blive liggende lier i natt? — Rejs dig nu, Bård!"

— „Jeg væn ter på kisten." — „Men kære, velsigne dig; jeg har jo sagt, den skal stå efter til første prekenclag." — „Der kommer den", sagde Bård. Og de hørte ramlen av en vogn. „Men jeg har jo sagt den skulde stå efter til første preken-sønndag." — „Jeg har sagt, den skulde veremed."

— Konen uten videre opp og til vognen, bar panken, løp og andre småting ned i båten. Så rejste Bård sig, gikk opp og tok kisten alene.

Men bakefter vognen kom en gente farende i stråhatt og med flagrende hår; det var preste-frøkenen. „Eli, Eli!" ropte hun på lang vej; „Matilde, Matilde", svartes der og opp og mot henne. De møttes oppå bakken, de tok om hinannen og gret. Da tok Matilde opp noget, hun havde satt ned i græsset: det var et fuglebur. „Du skal have Narrifas, det skal du. Mor vil det også. Du skal

endelig have Narrifas---jo du skal! — og så

skal du tenke på mig — og meget ofte ro - - -ro---ro over til mig!" og de gret begge meget. „Eli. kom nu Eli! stå ikke der!" lødnedeni-fra. „Men jeg, jeg vil vere med", sagde Matilde'; , jeg vil vere med over og sove hos dig inatt!" „Ja, ja, ja!" — og med armen om hinannens hals drog det, nedover mot støden. En stund efter så Arne båten

5*68

ute på vannet, Eli stod højt i bakstavnen med fugleburet og vinkte; Matilde sat igen på voren og gret.

Hun blev sittende der, sålenge båten var på vannet; der var kort over til de røde hus, som før meldt, og Arne blev også sittende. Han fulgte båten likesom hun. Den kom snart over i det sorte, og han væntede til den lagde mot land; da s? han dem i vannet ; i dette fulgte han med dem opp mot husene, just til det vakkreste av dem alle. Han så moderen gå inn først, så faderen med kisten, og sidst datteren, såvidt han kunne skeine dem på størrelsen. En stund efter kom datteren ut igen og satte sig foran burdøren, væn-telig forat se over nu i det samme solen lagde sin sidste stråle. Men prestefrøkenen var alt gått, og det var blott han, som nu sat og så henne i vannet. Montro hun ser mig, tenkte Arne.--

Han rejste sig og gikk; solen var nede; men himmelen lys og blåklar, sådan som sommernatten har den. Dampen av vann og land drog sig oppover fjellene på begge sider; men topperne stod frie og så over til hverrandre. Han kom højere opp, vannet blev mere sort og nedsenket og likesom mere tett. Dalen der inne i bunnen blev kortere og drog sig mere mot vannet; fjellene stod nærmere for øjet og gikk mere i en klump; ti sollyset adskiller. Himmelen selv kom lenger ned, og alt blev venligt og fortroligt.Niende kapitel.

Hun Venevill hopped på letten fot

sin kærest imot. Han sang så det hørtes over kirketak:

god dag! god dag! — Og alle de småfugler sang lystigt med i lag: „til sanktehans er der latter og dans; men siden vet jeg litet, om hun fletter sin krans!"

Hun fletted ham en af de blomster blå:

— „mine øjne små!" Han tok den, han kasted og tok den igen:

„farvel min ven!" og jubled mens han sprengte over akerrenen hen: „til sanktehans o. s. v."

Hun fletted ham en: „hviss du ej forsmår

av mitt gule hår?" Hun fletted, hun bød ham i ypperlig stund

sin røde munn: Han tok den og han fikk den og han rødmode

som hun.70

Hun fletted en hvit i et liljebänd: „min hejre hand."

Hun fletled en blodrød i kærlighel: „min venstre med."

Han lok imot dem beggeto, men blussede derved.

Hun flelted av blomster fra hverr en kant: ..alle dem jeg fant!"

Hun sanked, hun fletted og grel dertil: ..tak dem, du vil!"

Han tiede og tok dem blott; men flygtede sa vill.

Hun fletted en slor uten farvesans: min brudekrans!"

Hun flettede så flngrerne bleve bla: „set du den på."

Men da hun skulde vende sig, hun ingensteds

ham så.

Hun flettede modigt foruten slans på sin brudekrans.

Men nu var det langt over sanktehans, ingen blomster fans:

Hun tletted av de blomster, som slett ikke Ians! „Til sanktehans er der latter og dans;

men siden vet jeg litet, om hun fletter sin krans."

Arne havde i senere tid veret gladere i hjemmet, og siden var han også gladere ute blandt folk. Han fant ikke fullt arbejde på gården vintersdag, lagde sig derfor på hånclsagskurd og drog om i bygden. Hverr lørdagskveld kom han opp71

til moderen, leste prekenen for henne, eller fulgte henne til kirke, drog til arbejdsstedet igen sønn-dagskveld. Men alteftersom han kom mere ut iblandt folk, vokste rejselysten atter opp i ham, og just når han havde veret som lystigst lå han baketter og diktede på visen „over de høje fjelle," som han nu forandrede måske for tyvende gang. Han tenkte på Kristian, som så aldeles havde glemt ham, og ikke efter løvte sendt ham et eneste brev. Engang kom erindringen om Kristian så sterk på ham, at han forglemte sig og talte derom til moderen; men hun blev ganske taus, vendte sig og gikk. —

Der var en munter mann i den bygd, som het Ejnar Åsen; han havde tyve år gammel brutt sitt ben; siden gikk han med stav; men hvor lian kom hinkende på den stav, var der alltid lystighet på ferde. Mannen var rik, men gjorde mest godt meel det han havde, dog alitid således at få visste derom. En stor nøtterskog lå på hans ejendom, og det var visst, at en av de vakkreste solskinsdager i høsttiden var en flokk av muntre genter samlet hos ham forat plukke nøtter. Da var der stor bevertning om dagen og dans om kvelden. De fleste av disse genter havde han stått fadder til; for han stod faclcler til den halve bygd; alle børn kalte ham gudfar, og efter dem hele bygden. —

Gudfar og Arne var vel kente og gudfar likte72

ham for haus visers skyld. Nu bad han ham vere med i nøtterlaget. Arne vegrede sig; han var ikke vant til at vere sammen med kvinnfolk; „så skal du venne dig dertil," svarte gudfar.

Arne kom med, og var sågodtsom eneste ungkarl blandt alle disse kvinnfolk. De holdt et leven, han i sine dager ikke havde sett make til, og det første, som undrede ham. var at de kunne le over ingen verdens ting; og dersom tre lo, så lo de femm, bare fordi de tre lo. Allesammen bar de sig ad som levede de ihop hverr dag; og det var dog dem, som ikke havde truffet sammen før idag. Dersom de nådde den gren, de hoppede efter, lo de derav, og dersom de ikke nådde, lo de også derav. Dersom de ingen nøtter fant, lo de, fordi de ingen fant, og dersom de fant, lo de også. De sloges om kroken til at hekte fast med; de, som fikk den, lo, og de, som ikke fikk den, lo også. Gudfar hinkede efter med staven og gjorde dem all den fortred, han var god til. De, han nådde, lo, fordi lian nådde dem, og de, han ikke nådde, lo, fordi han ikke nådde dem. Men allesammen lo de av Arne, fordi han var

alvorlig, og da han så måtte le, lo de fordi lian endelig lo.

De satte sig tilsidst opp på en stor haug, gudfar i midten, og alle genter omkring. De så vidt omkring sig, solen stakk, men de ænsede det ikke, kastede nøtterhamser på kverrandre og skal, men73

knekte også og gav gudfar kerner. Gudfar hyssede på dem og slog om sig med staven sålangt han nådde; ti nu vilde han de skulde fortelle og helst noget trøysamt. Men at få dem til at fortelle historier syntes vanskeligere enn at stanse en løs vogn i en bakke. Men gudfar begynte; der var mange, som ikke vilde høre, for hans historier keilte de før; men tilsidst hørte de dog allesammen. Og før de visste av det, sat de midt oppi det, og fortalte det beste, de kunne. Det undrede Arne meget, at likeså støjende de før havde veret, likeså alvorlige var nu deres historier. De gikk mest 0111 kærlighet,

„Men du Asa har en god en. det vet jeg fra ifjor," sagde gudfar og vendte sig mot en førlig gente med godt, rundlatent ansigt; hun sat og Heftede håret på en yngre søster, som lå med hovedet i hennes fang. „Den tør vere kend av flere," svarte hun. .,Kom med den allikevel," bad cle. „Jeg skal ikke vere lenge at nøde," svarte hun og fortalte og sang mens hun flettede:

„Der var en voksen gut, som gætte, og han drev gerne buskapen oppefter en bred elv. Når han kom højere opp var der en hammer, som gikk såvidt utover, at han kunne rope over til den annen side. For derover på den annen side gætte en gente, som han hele dagen kunne se, men ikke komme hen til.74

Hvat hejtir du genia i saudaflokkin, som blæs' pa lioi'n og bind' pa sokkin ?

Han spurte mange dager opp igen og endelig en dag fikk han svar:

Navnit milt syrn' som and pa ejt vatn; ro yvir, du gut undir b'ukkskinnshattin!

Men herav blev gutten like klok og tenkte ikke videre at vyrde henne. Hermed gikk det ikke så lett; ti han kunne drive buskapen hvorhen han vilde, det bar dog bestandigt tilbake til hammeren. Da blev gutten rædd og ropte:

„Hvat hejtir da fa'r din og hejmin du ejgr? eg hev' inki sett dig pa kyrkjuvegir."

Gutten trodde næmlig halvt om halvt, det var en hulder.

Fa'r min er druknad og gardin hev' brunnit; og vegin til kyrkja eg aldri hev' funnit."

Herav blev også gutten like klok. Om dagen var lian på hammeren, om natten drømte han, at hun dansede om ham og slog ham med en stor kohale hverrgang han vilde take efter henne. Han fikk snart ikke sove, arbejde kunne han heller ikke og det blev elendigt med gutten:

„Og er du ej huldr, so lyt' du mig spara; men er du ej genia, so skund' dig at svara."

Men det svarte ikke, og da blev det visst, at det var en ludder. Han begav gætingen; men like galt var det; for hvor han stod og hvacl han gjorde, så tenkte han på den fagre huldren, som ble-w

ste på horn. En måneskinskveld, de andre sov, holdt han det ikke ut lenger, snek sig ut oppi skogen, der stod mørk i bunnen, men lys i toppen. Han satte sig på hammeren:

„Kom fram all', mi huldr, og lai mig fa sjå dig; eg kann inki mejr' med al vera ifra dig."

Gutten så og så; men hun kom ikke frem; da gikk det like bak ham; han vendte sig, og så var det en stor sort bjørn, der kom luskende frem, satte sig på huk og så på ham. Men gutten tok benene med sig, for nedover hammeren, igennem skogen, — om bjørnen var med eller ej, visste han ikke; ti han vendte sig ikke før han lå i sængen.

Det var en av hennes buskap, tenkte gutten; det er ikke verdt at komme dit mere. Og det gjorde han ikke.

Så en dag han stod og hugde ved, kommer en gente gennem gården, der livagtigt så ut som huldren. Men cia hun kom nærmere, var det ikke henne. Han tenkte meget over dette; da kommer genten tilbake; og langt borte var det huldren, og han løp like mot henne. Men straks han kom henne nær, var det ikke henne.

Siden kunne gutten vere ved kirke, på dans, i andre samlag, eller hvor han vilde, — genten var der også; når han var fra henne, syntes hun huldren, nær hos var det en ånnen; han spurte henne så, om det, vai' henne eller ikke henne;76

men hun lo ham ut. Likeså godt springe i det, som krype i det, tenkte gutten, og så giftede lian sig med genten.

Da dette vel var gjort, likte gutten ikke lenger genten. Borte fra henne lengtes han til henne, men hos henne lengtes han til en, han ikke så. Derfor blev gutten ond med konen sin; hun bar det og taug.

Men en dag han lette efter hesterne, kom han opp på hammeren, og gutten satte sig ned og ropte:

Du lejkar i hugin som manaskinskveldin;

du brenn' langt ifra mig som sankthanseldin.

Gutten syntes det gjorde godt at sitte der, og siden gilde han dit, så ofte det var galt hjemme. Konen gret, når han var gått.

Men en dag han sat der, sat også huldren lys levende på den ånnen side og bleste på horn!

Å-nej; er du komi; hvor fagrt dat lælr;

A, bias litit mejra, eg sit' her og grætr.

Da svarte hun:

Eg blæsr dig draumanii burt utur hugin;

fyr' hejma a akrin dar rotnar nu rugin.

Men da blev gutten rædd og gikk hjem igen. Det var dog ikke lenge, før han blev så ked konen, at han måtte drage tiiskogs, satte sig på hammeren. Da sang det mot ham:

Eg drøymdi du kom hit; —hej, skund'dig og tak mig;

Nej inki dit yvir! — eg stend' lika bak dig.77

Gutten for opp og så sig om, og da smatt en grøn stakk bort mellem buskerne. Han efter. Nu blev det et jag gennem all skog. Så rapp på foten som den huldren var, kunne intet menneske vere; han kastede stål over henne gang efter gang, hun løp like godt, Men snart begynte hun at blive trætt, det så gutten på fotlaget; men han så også på all hennes skapnad, at det var huldren selv og ingen ånnen: „nu skal du sakte blive min", tenkte gutten og kastede sig med en gang så hårdt inn på henne, at både han og huldren trillede lange bakker nedover, før det tok stans. Da lo huldren, så gutten syntes det sang i bergene, han tok henne på fang, og så fager var hun, at han aldrig i sine levedager havde sett slikt; hun var akkurat som han tenkte konen skulde vere. „Å - nej, hvem er du, som er så fager," spurte gutten, han klappede henne, og hun var så varm i kin-nerne. „Jeg er konen din", sagde hun." —

Genterne lo og gjorde narr av gutten. Men gudfar spurte Arne, om han havde hørt vel efter.

— „Nej nu skal jeg fortelle noget", sagde en li-ten en med et litet rundt ansigt, som havde sådan liten nese.

„Der var en liten gut, som vilde så gerne frie til en liten gente; voksne var de begge to; men de var så små av sig. Og den gutten kunne slett ikke komme sig til at frie. Han holdt sig hen til78

henne i kirken, men da blev det alltid prat om ve'ret; han gikk bort til henne på danserne, og han dansede henne mest ihel; men snakke fikk han ikke. „Du får lære at skrive, så slipper du det," sagde han til sig selv; og gutten til at skrive; han trodde aldrig det kunne blive vakkert nokk, og derfor skrev han et helt år, før han torde tenke på brevet. Nu var det at få levere det, så ingen så det, og der bak om kirken traff det slik til, at de stod alene. „Jeg har et brev til dig" sagde gutten. „Men jeg kann ikke lese skrivt," svarte genten.

Og så stod gutten der.

Men han tok tjeneste hos gentens fader, og var ikke fra henne så lang dagen var! Engang var han så nær ved at få

snakke; han havde alt fått munnen opp, men så fløj der en stor flue inn i den. — „Bare ingen kommer og taker henne fra mig," tenkte gutten. Men der var ingen, som kom og tok henne fra ham, for hun var så liten.

Men så kom der en allikevel, for han var også liten. Gutten merkede nokk hvad han vilde, og da de gikk opp på svalen sammen, satte gutten sig ved nøklelmllet. Nu fridde han, som innenfor var; „jøye, min torsk, som ikke har skyndt mig!" tenkte gutten. Han, som innenfor var, kysste genten midt på munnen — — „Det smakte visst godt," tenkte gutten. Men han, som innenfor var, satte genten på fang; „slik verden, som79

vi lever i!" sagde gutten og gret. Dette hørte genten og gilde til døren: „hvad er det du vil mig, stygge gutten, at jeg aldrig kann få vere i fred for dig?" — „Jeg? — jeg vilde bare bede om at få vere brudesvennen din." — „Nej, det skal bro'r min vere," svarte genten og smelte døren i. — — Så stod gutten der." Genterne lo meget av den historie, og kastede mange hamser baketter.

Gudfar vilde at Eli Bøen skulde fortelle. Hvacl vaj- da det? Jo, hun skulde fortelle hvad hun havde fortalt ham bortpå bakken, sidst han var hos dem, dengang hun gav ham de nye strømpebåndene. Det var lenge førenn EU vilde til, for hun lo så svært, men så fortalte hun:

„En gente og en gut gikk sammen på en vej. „Nej se den trosten, som følger oss," sagde genten. „Det er mig den følger," sagde gutten; „kann like så godt vere mig," svarte genten. „Det er snart at se," mente gutten; „nu går du den nedre vejen, og jeg den øvre, og vi møtes deroppe." De så gjorde. — „Fulgte, den så ikke mig?" spurte gutten, da de møttes. „Nej, den fulgte mig," svarte genten. „Så må der vere to." De gikk sammen igen et stykke, men da var der blott en; gutten mente, den fløj på hans side; men genten mente, den fløj på hennes. „Jeg bryr mig fanden om den trosten, sagde gutten; „ja jeg også," svarte genten.80

Men straks de havde sagt dette kom også trosten vekk; „det var på din side," sagde gutten; „nej du skal have takk; jeg så tydeligt det var

på din.--Men der! — der er han kommen

igen!" ropte genten; „ja, det er på min," ropte gutten. Men nu blev genten sint; „nej om jeg-vilde gå med dig lenger, så gid jeg måtte få alle plager!" og hun gikk sin egen vej. — Da kom trosten vekk for gutten, og det blev så stusslegt. at han gav sig til at rope. Hun svarte. „Er trosten hos dig?" ropte gutten. „Nej, men er den hos dig?" „Ak nej; du får komme hit igen, så kannske den følger med." Og genten kom igen; de tok hinannen ved hånden og gikk sammen. „Kvitt, kvitt, kvitt, kvitt!" sagde det på gentens side, „kvitt, kvitt, kvitt, kvitt!" sagde det på guttens, „kvitt, kvitt, kvitt, kvitt!" sagde det til alle sider, og da de skulde se til, var der hundrede tusind millioner troster rundt om dem. „Nej, hvor rart!" sagde genten og så opp på gutten. „Å. Gud velsigne dig!" sagde gutten, og klappede genten."

Den historien syntes alle genterne var så vakker.

Så mente gudfar, at de skulde fortelle hvad de havde drømt inatt, og så skulde han dømme om, hvem som havde drømt vakkrest, „Nej, fortelle hvad de havde drømt! Nej!" og der blev latter og tisk uten ende. Men så begynte den ene efter den ånnen at mene, hun havde havt sådan vakker drøm den natt, men atter andre, at så vak-81

ker som den, de havde havt, kunne den i alle fall ikke vere. Og tilsidst fikk de alle lyst at fortelle sine drømmer. Men det måtte ikke vere højt, det måtte vere bare til en, og det måtte slett ikke vere gudfar. Arne sat så stille der borte på haugen, og så blev det ham, de torde fortelle dem til.

Arne satte sig bortunder en hasl, og så kom hun til ham, hun som først havde fortalt. Hun betenkte sig lenge, men fortalte så:

„Jeg drømte jeg stod ved et stort vann. Da så jeg en gå på vannet, og det var en, som jeg ikke ril nevne. Han steg opp i en stor tjørnblom og sat og sang. Men jeg gikk ut på et av de storø blad, som tjørnblomen har og som ligger og svømmer; på det vilde jeg ro over til ham. Men straks jeg var kommen på bladet, så begynte det at synke meel mig, så jeg blev meget rædd og gret. Da kom han roende til i tjørnblomen —, løftede mig oppi til sig og vi rodde over alt vann. —Var ikke det en vakker drøm?"

Den lille, som havde fortalt den lille historie, kom:

„Jeg drømte, jeg havde fanget en liten fugl; og jeg var så glad og vilde slett ikke slippe den, før jeg var kommen hjem i stuen. Men der torde jeg ikke slippe den, for da kunne fa'r og mo'r bede mig lukke den ut igen. Så gikk jeg opp på loftet med den, men der gikk katten og lurte, og så kunne jeg ikke slippe den der heller.

682

Så visste jeg ikke min arme råd; men gikk opp på låven; Gud, der var så mange sprekker, og den kunne rejse sin vej! Nej, så gikk jeg ned på gården igen, og der syntes jeg en stod, som jeg ikke vil nevne. Han stod og lekte med en stor, stor hund. „Jeg vil heller leke med den fuglen din," sagde han, og kom mig så nær. Men jeg syntes jeg lagde på sprang, og både lian og den store hunden efter, og jeg sprang gården rundt, men så lukkede mo'r opp svaldøren, — trev mig inn, og kastede døren til. Men utenfor stod gutten og lo med ansigtet til ruten: „se, her er fuglen 1" sagde lian, — og tenk, så havde han fuglen! — Var ikke det en rar drøm?" —

Så kom hun, der havde fortalt om alle de trosterne. Eli havde de kalt henne. Hun lo så meget og derfor var det lenge, før hun kom sig til; men så fortalte hun:

„Jeg havde gledet mig så svært til at komme i nøtterskogen idag, og derfor drømte jeg inatt om at jeg sat lier på bakken, solen skinte og jeg havde hele fanget fullt av nøtter. Men så var der kommet et litet ikorn med opp imellem nøtterne, og det sat på huk i fanget og spiste dem opp alle-sammen. — Var ikke det en rar drøm?"

Og ennu flere drømmer blev ham fortalte; men så skulde han sige, hvilken var vakkrest.. Han måtte få god betenkningstid, og imidlertid83

drog gudfar med hele flokken nedover mot gården og Arne skulde komme efter. De hoppede nedover bakken, ordnede sig i rekke, da de var komne ned på sletten og sang hjemover mot huset.

Han sat der igen og hørte på sangen; solen falt like på flokken, det lyste i deres hvite skjorteermer, snart tok den ene den ånnen om livet, de dansede bortover engen, og gudfar efter med stokken, fordi de trødde ned håen. Arne tenkte ikke mere på drømmerne, han så snart ikke mere efter gen terne; tankerne lagde sig utover dalen som de fine soltråder og han sat igen der på bakken og spant. Før han visste av det sat lian i en tett vev av tungsinn; han lengtes ut, og aldrig i verden som nu. Han spurte sig selv, hvorfor han skulde gå lier lenger; ti nu havde han væntet lenge nokk! Han tok fast løvte av sig selv, at straks han kom hjem, vilde han tale til moderen, det måtte gå som det vilde!

Hans tanker blev sterkere og drev inn i visen: „over de høje fjelle." Så snare havde aldrig ordene veret, ej heller havde de føjet sig så sikkert i lag; (le var næsten som genter, der sat rundt på en haug. Han havde et stykke papir hos sig, og han skrev ned over sitt kne. Og da han havde skrevet visen ferdig, rejste han sig som forløst, vilde ikke til folk, men tok skogvejen hjemover, skønt han visste, at da måtte han take natten med. Første gang han på vejen satte sig ned at hvile, vilde han

6*84

take visen opp igen og synge den for sig selv utover all bygd; men da liavde han glemt den igen der han havde gjort den. —

— En av genterne søkte efter haan på haugen, fant ikke ham, men visen.Tiende kapitel.

At tale til moderen var ikke så lett gjort som tenkt. Han talte frempå om Kristian og de breve, som aldrig kom; men moderen gikk fra ham, og det var hele dager efter, at han trodde hun var rød i øjnene. Han havde også et annet merke på, hvordan det stod til, og det var at hun lagede usedvanlig god mat.

Han skulde opp i skogen og take vedfang en dag; den skogen støtte til prestegårdens, vejen gikk igennem den, og nettopp der, hvor han skulde hugge, plejede de at gå forat plukke tyteber i høsttiden. Arne havde satt øksen fra sig forat take trøjen av og skidde just begynne, da to gen-ter kom gående med berspann. Han plejede gerne gemme sig heller enn treffe genter, og det gjorde han nu også.

„Å - nej, å - nej! for alle de ber! Eli, EU!" — „Ja, kære, jeg ser dem!" •— „Men så gå ikkelenger; her er mange spann!" — „Jeg syntes det ruslede borti en kerr!" „Au! er du gal!" og gen-terne for ihop med Ilenderne om hinannens liv. De stod lenge så stille, at de neppe drog pusten. „Det er visst ingenting; lat oss plukke." — „Ja, jeg tror visst vi plukker." — Og så plukkede de.

— „Det var snildt av dig, Eli, at du kom over til prestegården idag. — Har du så ingenting at fortelle mig." — „Jeg har veret hos gudfar." —

— „Ja du har fortalt mig det; — men har du ikke noget om ham, som du vet?" — „Å - jo!"

— „Å - å! Eli, er det sant! skynd dig, fortel!"

— „Han har veret der igen!" — „Å - snakk?"

— „Jo - visst; både fa'r og mo'r lot som de ikke så det, men jeg gikk på loftet og geinte mig." — „Mer, mer! kom han så efter?" — „Jeg tror fa'r havde sagt ham, hvor jeg var; han er nu alltid så lejd." — „Og så kom han? — Set dig, set dig; her hos mig! — Nu: så kom han?" — „Ja; men lian sagde ikke stort, for han var så blyg."

— „Hvert ord, hører du! livert ord!" — ‚Er du rædd mig, sa'n\ — ‚Hvorfor skulde jeg vererædd?' sagde jeg. — ‚Du vet hvad ilet er jeg vil dig,' sa' han og satte sig på kisten ved siden av mig." — „Ved siden av dig!" — „Og så tok han mig om livet," — „Om livet, er du gal!" — „Jeg vilde da gerne blive løs igen. men han vilde ikke slippe mig: kære Eli,' sa'n - - -" hun lo. og den ånnen lo også - - - „Nu? nu?" — „‚Vil du vere87

konen min?' — ha, ha, ha!" — „Ha, ha, hal" — Og så begge to: „ha, ha, ha, ha!" —

Endelig måtte også latteren take en ende, og ovenpå blev der lenge stilt; så spurte den første, men sakte: „Du, — var det ikke underligt, han tok dig om livet?" —

Enten svarte den ånnen ikke på dette, eller også var det så sakte, at det ikke kunne høres; kannske det også bare var med et smil. Om en stund spurte den første: „sagde ikke fa'r din eller mo'r din noget siden?" — „Fa'r gikk opp og så på mig, men jeg gemte mig bestandigt vekk; for han lo, når han så mig." — „Men mo'r din?" — „Nej, hun sagde ingenting; men hun var ikke så hård som ellers." — „Ja du havde vel sprunget ifra ham ?" — „Naturligvis." — Da blev atter lang stillhet.

„Var det således han tok dig om livet?" —

„Nej, således." — „Ja-så; — så-ledes---

„Du?" — „Ja-?" — „Tror du, der kommer nogen sådan til mig?" — „Ja, naturligvis!" — „Er du gal! — a - i! — Du, Eli? — Enn dersom han tok mig om livet?" — hun gemte hovedet. Der blev megen latter, siden hvisk og tisk. Genterne gikk snart; de havde hverken sett Arne, øksen eller trøjen, og glad var han.

Nogle dager efter satte han Opplands-Knut til husmann under Kampen: „du skal ikke lenger vere ensom," sagde Arne.88

Dét bar slik til, at Arne var på prestegården og skar med håndsag et. bil den vinter, og der var begge genterne ofte ihop. Arne tenkte, når han så dem, hvem det var, som nu friede til Eli Bøen.

Det traf slik til, at han på en køretur måtte styre for prestefrøkenen og Eli; han havde gode ører; men kunne dog aldrig høre, hvad de talte om; sommetider talte Matilde til ham; da lo alltid Eli og gemte hovedet. Således spurte Matilde oiii det var sånt han kunne gøre vers. „Nej," sagde han hurtigt; da lo de begge, snakkede og lo. Siden var han ikke god på dem, og lot som lian ikke så dem.

Engang sat- han i borgstuen, medens folk dansede der, Matilde og Eli kom begge dit bort forat se på. De trættede om noget borti kråen, hvor de stod, Eli vilde ikke, men Matilde vilde, og hun yant. Så kom de begge to bort til ham, nejede og spurte, om han kunne danse. Han svarte nej, og så vendte de sig begge, lo og løp. Det var da også en bestandig latter, tenkte Åme, og blev alvorlig. Men presten havde en liten plejesøn på ti-tolv år, og som Arne holdt meget av; av den gut lærte Arne at danse, uår ingen så på.

Eli havde en liten broder på alder som prestens plejesøn. Disse to var spillekammerater og Arne gjorde keiker, ski, snarer til dem, og med dem talte han meget om deres søstre, iser EU.89

Eu dag bragte Elis broder det bud, at han skulde ikke gå så slusket på håret. „Hvem har sagt det?" — „Eli sagde det; men jeg skulde ikke sige, at hun havde sagt det." — Nogle dager efter sendte han det bud, at Eli måtte le litt mindre. Gutten kom igen med det bud, at Arne endelig måtte le lidt mere.

Engang vilde gutten have noget, han havde skrevet. Arne lot ham få det, og tenkte ikke videre over den ting. En stund efter vilde gutten giede Arne med den tidende, at begge genterne likte hans skrivt så svært. „Har de da sett den?" — „Ja det var for dem jeg bad om den." — Åme bad gutterne bringe ham noget, som deres søstre havde skrevet; cle så gjorde; Arne rettede skriv-fejl deri med en tømmerblyant; han bad gutterne legge det så, at det var lett at finne. Senere fant han papiret igen i sin trøjelomme; men nedenunder skrevet: „rettet av en kry fant."

Dagen efter sluttede Arne .sitt arbejde på prestegården og rejste hjem. Så mild som han var den vinter, havde moderen ikke sett ham siden hin sørgelige ticl kort efter faderens død. Han leste prekenen for henne, fulgte henne til kirke, og var meget god mot heime. Men hun visste godt, at det altsammen mest var for at få hennes samtykke til at rejse fra henne når våren kom. Så sendtes der bud fra Bøen en dag, om han ikke vilde komme dit og skere med håndsag.90

Arne blev ganske rædd og svarte ja, som om lian ikke tenkte over det. Straks budet var gått, sagde moderen: „du kann nokk blive forundret! Fra Bøen?" — „Er det da så underligt?" spurte Arne, men så ikke på henne. „Fra Bøen!" ropte moderen eir gang til. „Nu, hvorfor ikke likeså godt derfra som fra en ånnen gård?" han så litt opp. „Fra Bøen og Birgit Bøen! — Bård, som slog fader din fordervet, og det for Birgits skyld!" — „Hvad siger du?" ropte nu også gutten; „var det Bård Bøen?" —

Søn og moder stod og så på hinannen. Et helt liv drog frem imellem dem, og det var etøje-blikk, hvori de så den sorte tråd, som alivej havde spunnet sig igennem. De gav sig senere til at tale om hine faderens stordager, da gamle Eli Bøen selv-friede til ham for datteren Birgit og fikk kurven; de gikk altsammen igennem, like til der Nils stupte, og begge fant ut, at Bårds skyld havde veret den minste. Men det var dog allikevel ham, som havde slått faderen fordervet, ham var det.

— „Er jeg ennu ikke ferdig med fa'r?" tenkte så Arne, og besluttede i samme stund at gå.

Da Arne kom gående meel håndsagen på skulderen over isen og opp imot Bøen, syntes det ham en fager gård. Huset så bestandigt ut som det var nymalet; han frøs litt, og det var kannske derfor det syntes ham så lunt. Han gikk ikke bent inn; gikk ovenom, hvor fjøset lå; der stod en91

tlokk hårtykke geter i sneen og gnog bark av nogle barkvister, en buhund for frem og tilbake på lå-vekloppen og gødde som om fanden kom til gårds; men loggrede straks Arne stod, og lot sig klappe. Køkkendøren på den øvre side av huset gikk ofte opp, og Arne så hvergang ditned; men det var enten budejen, som kom med kerald eller kokken, som slog noget ut til geterne. Inne på låven treskte de med tette slag, og tilvenstre foran vedskjulet stod en gut og huggede ved; bak ham var mange vedlag oppstaplede. — Arne satte håndsagen fra sig og gikk inn i køkkenet; der var hvit sand på gulvet og småhakket ener strødd over; ned fra veggerne skinte kopperkedler, og krusty stod i rekker. De kokte til middag, han bad om at få tale med Bård. „Gå inn i stuen!" sagde en og pekte blott; han gikk; der var ikke klinke i døren, men håndtak av messing; derinne var lyst og malet, taket med mange roser, skapene røde med ejerens navn på i sort, sængestedet likeså, men med blå striper på kanterne. Borte ved ovnen sat en bredskuldret mann med et blidt ansigt og langt gult hår; han lagde bånd på nogle bytter; henne ved det lange bonl sat en kone med skaut på hovedet, tettslut-tende klæder, høj og slank; hun delte en hop korn i to hoper. Foruten disse var der ikke tiere i stuen.

,,God dag og signe arbejdet!" sagde Arne og strøk huven av. Begge så opp; mannen smilte og92

spurte hvem det var; „han som skal skere med håndsag." — Mannen smilte , mere, og sagde idet' han lutte hovedet og atter begynte sitt arbejde: „nå, Arne Kampen." — „Arne Kampen?" ropte konen og nidstirede. Mannen så kort opp, smilte igen: „søn av Nils skrædder;" han gav sig atter til at arbejde.

En stund efter havde konen rejst sig, var gåen bort til hyllen, havde vendt sig, var gåen bort til skapet, havde atter vendt sig, og idet hun sidst lå og grov nede i bordskuffen spurte hun uten at se opp: „skal han arbejde her?" —„Ja det skal lian," sagde mannen, også uten at se opp. „Det er nokk ingen, som byder dig sitte innpå, heller;" han vendte sig mot Arne. Denne gikk til forsetet; konen gikk ut, mannen arbejdede, Arne spurte derfor, om også han kunne begynne. „Vi kann først spise middag."

Konen kom ikke mere inn; men næste gang-køkkendøren gikk opp, var det Eli, som kom. Hun lot først som hun ikke så ham; da han rejste sig for at gå til henne, stansede hun og vendte sig halvt om forat give ham hånden; men hun så ikke på ham. De vekslede et par ord, faderen arbejdede. — Hun havde flettet hår, gikk i trangennet livkjole, var smekker og rank, rund om håndledet og liten i hånden. Hun dekkte bordet; arbejdsfolket spiste i den ånnen stue, men Arne med husbondsfolkene i denne. — „Kommer ikke93

mo'r?" spurte mannen; „nej hun er på loftet og vejer ull." — „Har du bedet henne?" — „Ja; men hun siger, hun vil intet have." — Der var en stund taushet. „Der er jo koldt på loftet." — ..Hun vilde ikke jeg skulde legge i." —

Efter middagen arbejdede Arne; om kvelden var han atter inne blandt dem. Da sat også konen der. Kvinnfolkene sydde; mannen steilte med nogle småting, Arne hjalp ham; der var timelang taushet; ti Eli, som ellers syntes at føre ordet, taug også nu. Arne tenkte med forferdelse at så var det vel også ofte hjemme hos ham; men det var som følte han det først nu. Eli pustede engang langt ut, som havde hun holdt sig lenge nokk, og så gav hun sig til at le. Da lo også faderen, og Arne syntes også det var latterligt, og tok i med. Fra nu av talte cle adskilligt, tilsidst blev det iser han og EU, faderen lagde ord inn. Men engang Arne havde talt lenge, kom han til at se opp; da møtte han moderen, Birgit; hun havde senket arbejdet og sat og nidstirede på ham. Nu tok hun arbejdet fat; men ved de første ord han atter sagde, så hun opp.

Det blev sængetid og hver gikk til sitt. Arne vilde merke sig den drøm, han havde havt første natt på et nytt sted, men der var ingen mening i den. Han havde hele dagen ütet eller intet talt med husbonden; nu om natten var det blott om ham han drømte. Det sidste var at Bård sat og spil-94

lede kort med Nils skrædder. Denne var såre vred og blek i ansigtet; men Bård smilte og drog-alle kortene over til sig.

Arne var der flere dager, hvori så godt som intet blev talt, men meget arbejdet. Ikke alene de i dagligstuen taug, men tjenerne, liusmenneme, selv kvinnfolkene. Der var en gammel hund på gården, som gødde liver gang der kom fremmedfolk; men aldrig kunne gårdfolket høre hunden gø, før en sagde: hyss! — og da gikk hau knurrende hen og lagde sig igen. Hjemme på Kampen var der en stor fløy på huset, som vendte sig i vinden; lier var der en enuu større fløy, som Arne måtte legge merke til, fordi den ikke vendte sig. Når nu vinden var strid, arbejede fløyen for at komme løs, og så lenge så Arne på dette, til han måtte opp på taket og løse fløyen. Den var ikke fast-frosen, som han tenkte, men en pinne var stukken ned for at fløyen skulde stå; den tok Arne ut og kastede ned; pinnen traf Bård, som kom gående. Han så opp; „hvad gør du der?" — „Jeg løser fløyen." — „Gør ikke det; den skriker, når den går." — Arne sat påskrevs over mønet: „det er da bedre enu at den tier stille." Bård så opp på Arne, og Arne så ned på Bård; da smilte Bård og sagde opp imot ham: „den, som må skrike, hvis han skal tale, er det bedre at tie."

Nu kann det vere så, at et orel går igen lenge efter det er sagt, og det helst, når det er95

(let sidste. Disse ord fulgte Arne, der han i kulden krøp ned av taket, og de var ennu med ham da han om kvelden gikk inn i stuen. Der stod Eli i aftenskumringen ved et vindu og så utover isen, som lå blank i månen. Han gikk til det an-net vindu og så utover som hun. Inne var det lunt og stille, ute var det koldt, en skarp aftensno strøk gennem dalen og ruskede såvidt i treerne, at skyggerne, som de kastede i måneskinnet, ikke lå stille, men famlede og krøp omkring på sneen. Borte på prestegården skar et lys hitover, åpnede og lukkede sig, tok mange kanter og farver, sådan som det alltid synes, når en stirer forlenge derpå. Fjellet stod over, mørkt, med æventyr i bunnen, men månelys på de øvre sneflater. Himlen havde stjerner oppe og litt fiattrende nordlys borte i det ene hjørne; men det vilde ikke utover. Et stykke fra vinduet, nede mot vannet stod treer, og deres skygger listede over til

hverandre; men den store ask stod alene og skrev på sneen.

Det var stille, kun engang imellem var det noget, som skrek og ylte med lang klagende lyd: „hvad er det?" spurte Arne. — „Det er fløyen," sagde Eli. og siden føjede hun saktere til som for sig selv: „den må vere sluppen løs." Men Arne havde veret som den, der havde villet tale og ikke kunnet. Nu sagde han: „husker du det æventyr om trosterne, som sang?" — „Ja." — „Det er også sandt; det var jo du, som fortalte det.--96

Det var et vakkert æventyr." — Hun sagde med så blid stemme, at det var likesom første gang-lian hørte den: ‚jeg synes ofte det er noget, som synger, når det er ganske stiilt," — „Det er det gode i oss selv, det." Hun så bort på ham, som var der noget for meget i det. svar; de taug også begge bakefter. Så spurte hun, medens hun malte med en finger på ruten: „har du nylig-gjort nogen vise?" Her blev han rød; men det så ikke hun. Derfor spurte hun igen: „hvorledes berer du dig ad, når du lager viser?" — „Vilde du gerne vite det?" — „Å - ja." — „Jeg passer på de tanker som andre gerne later gå." — Hun taug lenge; ti hun prøvede nokk med en eller ånnen vise, — om hun havde havt de tanker, men latet dem gå. — „Det var underligt," sagde hun som for sig selv og gav sig til at male på ruten igen. — „Jeg lagede en vise første gang jeg havde sett dig." — „Hvor var det?" — „Borte ved prestegården den kveld du drog derifra; — jeg så dig i vannet."— Hun lo; stod litt stille: „lat mig høre den visen." — Arne havde aldrig før gjort noget sådant; men nu gav han sig til at sige visen frem:

"Hutl Yenevill hopped pä letten fol sin kærest imot", o. s. v.

Eli stod meget oppmerksom; hun stod lenge efter den var ferdig. Endelig brøt hun ut: „nej, hvor jeg synes synd i henne!"— „Det er likesom97

jeg ikke selv har gjort den," sagde han, blev også stående og så efter visen. Da sagde hun: „men det skal da vel ikke gå mig så?" — „Nej; —jeg tenkte egentlig på mig selv." — „Skal det gå dig så da?" — „Jeg vet ikke; — men jeg følte så dengang." --„Det var underligt;" hun malte på

ruten igen.--

Næste dag, da Arne var kommen inn for at spise middag, gikk han bort til vinduet. Ute var grått og tykt, inne var varmt og godt; men på ruten stod skreven med en finger: Arne, Arne, Arne og bestandigt Arne; det var ved det vindu Eli havde stått forrige kveld.Ellevte kapitel.

Dagen efter kom Arne inn og fortalte, hvad han nettopp havde fått høre i gården, at prestens datter, Matilde, i det øjeblik rejste avsted til byen, som hun selv tenkte for nogle dager, men som det var bestemt, for at vere der et år eller to. Eli visste intet derom før nu det blev sagt, fait om og var borte. Arne havde aldrig sett slikt før og blev meget rædd; han løp efter tjenestegenterne, disse efter foreldrene, og disse avsted, her blev en støj over all gård, buhunden gødde på låvekloppen. Da Arne senere kom inn igen, stod moderen på kne foran sængen, faderen holdt den sykes hoved. Tjenestegenterne løp en efter vann, en ånnen efter dråper, som stod i et skap, en tredje løste trøjen opp ved halsen. „Å Gud trøste og bere dig," sagde moderen, „det var galt allikevel, at vi intet havde sagt; det var du Bård, som vilde det; å Gud trøste og bere dig!" Bård svarte intet. „Jeg sagde det nokk jeg; men ingenting skal blive som jeg vil; å Gud trøste og bere dig! Alitid er du så ful med henne, du Bård; du vet ikke hvordan hun99

har det, du; du vet ikke, hvad det er at holde av nogen du!" Bård svarte intet. „Hun har det ikke som andre, hun, der kann bere sorgen; den kaster henne overende, stakar, så spinkel hun er. Våkn opp igen du, barnet mitt, så skal vi v ere gode med dig! Våkn opp igen du, Eli min egen, og gør oss ikke slik sorg." Da sagde Bård: „enten tier du formeget, du, eller snakker du formeget;" han så bort på Arne, som vilde lian ikke at denne skulde høre slikt, men gå. Da genterne blev inne, blev imidlertid også Arne, skønt han gikk over mot vinduet. Nu kom den syke sig såvidt, at hun kunne se om sig og kenne folk; men i det samme kom også hukommelsen tilbake, hun skrek Matilde, fikk krampegråt og hulkede, så det var ondt at vere i stuen. Da søkte moderen at trøste henne, faderen stillede sig således at han kunne sees; men den syke skøt til dem: „vekk!" ropte hun, „jeg holder ikke av eder, vekk!" — „Jesus Kristus, holder du ikke av dine foreldre?" sagde moderen. „Nej ! I er hårde m ed mig og ta'r fra mig den eneste giede jeg har!" — „EU, Eli! sig ikke så sterke ord," bad moderen vakkert. „Jo mor!" skrek hun,

„nu må jeg sige det! Jo mor! I vil givte mig med den stygge marni, og jeg vil ikke have den stygge mann! I stenger mig inne her, hvor jeg ikke er glad oftere, enn hverr gang jeg skal ut! Og I ta'r Matilde fra mig, den eneste, jeg holder av og stunder til i verden! O Gud, hvad skal der blive av mig,

7*100

når Matilde ikke lenger er her!" — „Men du var jo sjældnere hos henne nu," sagde Bård. „Hvad gjorde det, når jeg havcle henne borte i vinduet," svarte den syke og gret så barnligt, at det var Arne, som havde han aldrig hørt gråt før. „Du kunne jo ikke se henne der," sagde Bård. „Jeg så jo gården," svarte hun og moderen lagde iltert til: „du skønner ikke slikt, du." Så sagde ikke Bård mere. „Nu kann jeg aldrig komme til vinduet !" sagde Eli. „Jeg gikk dit om morgenen, når jeg stod opp, om kvelden sat jeg der i måneskinnet, og jeg gikk dit når jeg ingen havde at gå til. Matilde, Matilde!" Hun vred sig i sæn-gen og fikk krampegråten påny. Bård satte sig bort på en krakk og så på henne.

Men det gikk ikke så snart over med Eli, som de kannske havde tenkt. Mot kvelden så de først at det blev til langvarig sykdom, den hun måske i lengere tid havde samlet på, og Arne kaites inn for at vere med og bere henne opp i det rum, som var henne overlatet. Hun sansede ikke, var meget blek og lå stille, moderen satte sig hos henne, faderen stod nede ved sængen og så; siden gikk han ned til sitt arbejde. Arne gjorde det samme; men den kveld bad han for henne, iclet han lagde sig, bad at hun, så ung og vakker som hun var, måtte få det godt i verden og at ingen måtte stenge gleden ute fra henne.

Dagen efter sat faderen og moderen sammen101

og taltes ved, da Arne kom inn; moderen havde gråtet. Arne spurte, hvorledes det stod til; begge væntede at den ånnen skulde svare, og derfor var det lenge før han fikk svar; men endelig sagde faderen: „det står dårligt til."— Senere fikk Arne høre, at Eli havde veret fra sig den hele natt, eller som faderen sagde: talt uvit. Nu lå hun i en sterk sott, kente ingen, vilde ikke take mat til sig og foreldrene sat just og rådslog, om de skulde kalle doktor til. Da de senere gikk opp og var hos den syke, og Arne sat igen, var det ham, som om deroppe var livet og døden, begge to, men han sat utenfor.

Om nogle dager var hun dog bedre. Engang faderen sat vakt, fikk hun det innfall at ville have Narrifas, den fugl, som Matilde havde givet henne, stående foran sængen. Da svarte Bård, hvad sant var, at i all denne hurlumhej havde folk glemt fuglen, så den var sturtet. Moderen kom i det samme Bård fortalte dette, og hun skrek ende over sig allerede i døren: „å jøye mig, for et uvyrde du er, du Bård, at du forteller den syke gentun-gen slikt!' Se der dåner hun bort igen for oss, Gud forlate dig din synd!" Hverr gang den syke våknede, skrek hun på fuglen, mente det gikk aldrig Matilde godt, siden den var død, vilde til henne og falt i vanmagt påny. Bård stod der og så på clette inntil det blev alt for galt; da vilde han hjælpe, han også; men moderen skøt ham til-102

side og mente hun skulde passe den syke alene. Da så Bård på dem begge to en lang stund, satte derpå sin huve tilrette med begge hender, vendte sig og gikk.

Presten og prestefruen kom over senere hen, -t.i sykdommen tok henne med ny magt og blev så slom, at de ikke visste, om det stod til liv eller død. Både presten og prestefruen talte Bård tilrette og mente, han var for hård mot barnet, de fikk høre om hint med fuglen og presten sagde ham da rentut, at slikt var rått, han vilde selv take barnet over til sig, sagde han, såsnart hun blev så vidt, at hun kunne føres, prestefruen vilde tilslut ikke engang se ham, hun gret og sat hos den syke, fikk doktoren fat, tok selv hans for-skrivter og kom derover flere ganger hverr dag forat pleje henne derefter. Bård gikk ute på gården, fra det ene sted og til det^annet, men helst således at han var for sig selv; stod ofte stille lange stunder, satte så sin huve tilrette og tok sig noget for.

Moderen talte ikke til ham mere, de så neppe hinannen. Han kom opp til den syke et par ganger på dag; da tok han skoerne av sig nedenfor trappen, lagde huven utenfor døren og åpnede varligt. Straks han kom inn, vendte Birgit sig, som havde hun ikke sett ham, satte sig som før på huk, med hovedet i sin hånd, så bort for sig og på den syke. Denne la stille og blek uten at103

vite av noget omkring sig. Bård stod en stund nede ved sængefoten, så på dem begge to og sagde intet. Engang

den syke rørte sig, som vilde hun våkne, listede han sig straks vekk så sakte som han var kommen.

Ofte tenkte Arne på, at, nu var der sagt ord mann og kone imellem, samt foreldre og barn imellem, som lenge var båret sammen og sent vilde glemmes. Han lengtes bort derifra, skønt han nokk gerne vilde vite først, hvorledes det gikk med EU. Men dette kunne han alltid få vite, tenkte han, gikk derfor til Bård og sagde, at han nokk' vilde hjem; det arbejde, hvortil han var kommen, var ferdigt. Bård sat ute på stabben, da Arne kom til ham og sagde dette. Han sat på huk og grov ned i sneen med en pinne; Arne kente pinnen, ti det var den samme som havde holdt fløyen fast. Bård så ikke opp; han sagde: „det er vel ikke godt at vere her nu; — men det er likesom jeg ikke vil du skal rejse." Og så sagde ikke Bård mere, ej heller Arne; han stod litt, gikk så bort og tok sig noget for, som var det avgjort at han skulde vere.

Senere, da Arne blev innkalt for at spise, sat Bård ennu på stabben. Da gikk Arne bort til ham og spurte, hvorledes det idag stod til med Eli. „Det er nokk rent galt idag", sagde Bård. „Jeg ser moderen græter." Det var som om nogen bød Arne sette sig ned, og han satte sig bent over for104

ham på enden av et omveltet tre. „Jeg har tenkt tidt på fa'r din i disse dager," sagde Bård så uvæntet, at Arne intet kunne svartf-— „Du vet vel hvad som har veret oss imellem?" — „Jeg vet det." — „Å-ja; du vet bare det halve, som væn-teligt kann vere, og legger stor last på mig." Arne svarte om en stund: „du har vel oppgjort den ting med din Gud, du; likeså visst som nu fader min har det." — „Å-ja; det kann vere som man ta'r det til, det," svarte Bård. „Da jeg fant denne pinnen igen, blev det mig så underligt, at du skulde komme hit og løse fløyen. likeså godt først som sidst, tenkte jeg." Han havde fått hu-ven av sig og sat og så inni den. —

„Jeg kunne vel vere såpass som en fjorten år, da jeg lærte at kenne fader din, som var på samme alder. Han var meget vill og tålte ingen over sig. Og det var dette han aldrig kunne glemme mig, at jeg stod nummer en til konfirmasjonen og han stod nummer to. Ofte bød han sig til at ville takes meel mig, men det blev aldrig til noget; væn-telig var ingen av oss trygg på sig selv. Men underligt er det, at han sloges hverr dag, og ingen ulykke oppkom derav; den ene gangen jeg skulde til, gikk det så galt som det kunne gå; men det forstår sig: jeg havcle også væntet lenge."

„Nils fløj efter alle genter, og de efter ham. Der var bare een, jeg vilde have, men den tok han fra mig på hverr dans, ved hvert bryllup, i hvert105

samlag; det var henne jeg nu er givt med.---

Jeg havde ofte hug, der jeg sat, til at prøve styrke med ham for den saks skylcl; men jeg var rædd jeg skulde tape, og visste, at da tapte jeg henne med det samme. Når alle de andre var gått, tok jeg de løfter, han havde taket, spente den bite, han havde spent; men næste gang han fløj med genten bort ifra mig, vågede jeg mig dog ikke i kast med ham, skønt det hendte dog engang, han stod og fjaste med henne like foran ansigtet mitt, at jeg tok en velvoksen karl og lagde over biten som for moro. Han blev også blek den gangen."

„Dersom han ennda havde veret god med henne; men han svek henne, og det var om igen kveld efter kveld. Jeg tror næsten hun holdt mere av ham for hverr gang. — Så var det at det sidste hendte. Jeg tenkte, at nu måtte det briste eller bere. Vårherre vilde heller ikke han skulde gå lenger dengang og derfor fait han litt tyngre enn jeg unte ham det. Jeg har aldrig sett ham siden."

De sat en stund tause; da fortsatte Bård:

„Jeg bød mig frem igen. Hun svarte hverken ja eller nej, og så tenkte jeg, det kunne blive bedre siden. Vi givtede oss, brylluppet stod nede i dalen hos en faster, som hun arvtok; vi begynte med meget, og det har siden vokset. Våre gårder lå ved siden av hinannen og nu blev de slått ihop, som min tanke havde veret fra gutteu av. Men meget annet blev ikke som min tanke havde106

veret." — Han sat lenge stille; Arne trodde en stund han gret; men det vrr ikke så.

„Hun var stille i førstningen og meget sorgfull. Jeg havde intet at sige til trøst og derfor taug jeg. Siden fikk hun clet stundimellem med dette styrendes vesen, som du kannske har sett; det var alletider et slags ombytte, og

derfor taug jeg også da, Men en rigtig glad dag har jeg ikke havt siden jeg blev givt, og nu har jeg veret det

i en tyve år.--•"

Her brøt han pinnen i to stykker; siden sat han en stund og så på disse to stykker.

„---Da Eli vokste til, tenkte jeg hun havde

mere giede av at vere blandt fremmedfolk enn her. Det er sjælden jeg har villet noget jeg; det meste har også veret galt; — så blev dette med. — Moderen sat og lengtes efter barnet, skønt bare vågen lå imellem, og tilsidst skønte jeg at det heller ikke bar rigtigt ivej derover i prestegården, men da var det for sent; hun holder nokk nu hverken av fa'r eller mo'r."

Huven havde han taket av igen; nu lå det lange hår nedover øjnene; han strøk det tilside med begge hender og satte huven på, som vilde han gå; men idet han for at rejse sig havde vendt sig mot huset, stoppede han og føjede til, idet han så til loftsvinduet:

„Jeg trodde det var best Matilde og hun ikke tok farvel, jeg; men så var det galt. Jeg sagde henne,107

at den vesle fuglen var død, for det var jo min skyld, og så syntes det mig best at tilstå det; men så var det også galt. Og slik slag er det med alting. Jeg har alltid tenkt at\ gøre det til det beste, jeg, men så er det bleven til det værste, og nu er jeg kommen så vidt, at de taler ondt om mig både kone og datter, og jeg går her alene."

En gente ropte opp til dem, at nu blev maten kold. Bård rejste sig: ,.jeg hører hesterne knegge," sagde han; „det er vel nogen som har glemt dem"; han gikk bort til stalden for at give dem høj.

Arne rejste sig også; det var ham, som han ikke rigtig visste enten Bård nu havde talt eller

ej- —Tolvte kapitel.

Eli var såre matt efter sykdommen, moderen sat over henne natt og dag og var aldrig nede. Faderen var da oppe sin sedvanlige tar på hosesokkerne og med huven lagt efter utenfor døren. Arne var ennu på gården, han og faderen sat sammen om kveldene og han begynte at holde av Bård; ti Bård var en vellært dyptenkt mann, men var likesom litt rædd for det, han visste. Når nu Arne hjalp ham tilrette og fortalte ham hvad han før ikke visste, blev også Bård glad i Arne, skønt på sin måte.

Eli kunne snart sitte oppe stundimellem, og efter hvert som det nu gikk fremad, fikk hun flere innfall; således var det en kveld, at Arne sat i stuen nedunder hvor Eli lå, og sang viser med høj røst; da kom moderen ned og bad fra EU, om han ikke vilde komme ditopp og synge, så hun kunne få høre ordene. Arne havde nokk sittet og sunget for Eli der han sat; ti da moderen nu sagde dette, blev han rød og rejste sig, som vilde han negte, hvad han havde gjort, skønt ingen havde109

sagt det. Han tok sig snart og sagde undvikende, at det var så litet han kunne synge. Men moderen mente, det lot ikke så, når han sat alene.

Arne gav efter og gikk. Han havde ikke sett Eli, siden den dag han hjalp til at bere henne opp; han følte at hun nu måtte vere meget forandret, og det gjorde ham likesom litt rædd. Men da han sakte åpnede døren og trodte inn, var det stumende mørkt i verelset og han så ingen. Han stansede ved døren: „hvem er det?" spurte EU klart og sakte. „Det er Arne Kampen," svarte han varsomt for at ordene skulde falle blødt. „Det var snildt du kom." — „Hvorledes står det til med dig EU?" — „Takk, nu er det bedre."

„Du får sette dig ned, Arne," sagde hun en stund efter, og Arne følte sig fremover til en stol, som stod ved sængefoten. „Det var så godt at høre dig synge, du må synge litt for mig heroppe." — „Bare jeg kunne noget som passede her." Der blev stilt en stund, da sagde hun: „syng en salme," og det gjorde han, det var noget av en kon-firmasjonssalme. Da han sluttede hørte han at hun gret, og derfor torde han ikke synge mere; men om litt sagde hun: „syng en sådan en til," og han sang en til, næmhg den som almindeUgst brukes på kirkegulvet. „Hvormange ting jeg har tenkt på, medens jeg har Ugget her," sagde Eli. Han visste intet at svare og sat og hørte henne gråte stiUe der-inne i mørket. Et ur kakkede borte på veggen,110

drog opp til slag og slog så; Eli drog langsomt pusten et par ganger, som vilde hun lette brystet, og så sagde hun: „en vet så litt; kenner hverken fa'r eller rno'r. — Jeg har ikke veret god mot dem, jeg, — og derfor er det så underligt nu at høre den konfirmasjonssalmen."

Når man taler i mørket bliver man alitid mere sannferdig enn når man ser hverrandres ansigt; man siger også da mere.

„Det var godt at høre de ord," svarte Arne, han tenkte på hvad hun havde sagt dengang hun blev syk. Det forstod også hun og derfor sagde hun: „var nu ikke dette hendt mig, så Gud vet, hvorlenge jeg havde gått, før jeg havde funnet mo'r."

— „Hun har talt med dig nu?" — „Hverr dag; hun har ikke annet gjort." — Da fikk du nokk meget at høre." — „Du kann så sige.'

„Hun talte nokk om min fa'r." — „Ja." —

— „Tenker på ham ennu?" — „Hun tenker på ham." — „Han var ikke god mot henne." — „Stakars mo'r!" — „Han var dog verst mot sig selv."

Den ene tenkte hvad han ikke vilde sige den ånnen. EU var den som først bant ord imellem dem. „Du skal vere lik din fa'r." — „De siger så," svarte han undvikende; hun lagde ikke merke til tonen, og derfor kom hun igen om en stund: „kunne også han lage viser?" — „Nej." —

„Syng en vise for mig--- en, som du selvIll

har laget." Men Arne havde ikke for skikk at tilstå det var egne viser han sang. „Jeg har ingen," sagde han. „Du har nokk, og du synger dem nokk også, når jeg beder om det." — Hvad han aldrig havde gjort for andre, det gjorde han nu for henne. Han sang næmlig følgende vise:

Treet stod ferdigt med blad og med knopp. „Skal jeg ta' dem?" sa' frosten og puslede opp. „Nej kære, lal detn sla, til blomster sitter pa!" — bad treet og skalv ifra rot og til topp.

Treet fikk blomster, sa fuglerne sang. „Skal jeg ta' dem?" sa' vinden og vifted og svang. Nej, kære, lat dem sta, til beret sitter pa!" — bad treet, i vinden det dirrende hang.

Og treet fikk ber under soløjets glød. „Skal jeg ta' dem?" sa' genten så ung og så rød. „Ja, kære, du kann ta', såmange du vil ha'!" — sa' treet, og grenen det bugnende bød.

Den vise tok næsten vejret fra henne. Han sat også baketter som havde han sunget mere enn han vilde sige.

Mørket ligger tungt over dem, som sitter sammen deri og ikke vil tale; de er aldrig nærmere hinannen enn da. Han hørte, blott hun vendte sig, blott hun drog hånden over åklædet, blott hun engang pustede litt sterkere enn ellers. —112

„Arne, — kunne du ikke lære mig at lage viser?"

— „Har du aldrig prøvet?" — „Jo, nu de sidste dager; men jeg får ingen til." — „Hvad har du da villet have i dem?" — „Noget om mo'r, som holdt så av din far." — „Det er et tungt emne."

— „Jeg har også gråtet over det." — „Du skal ikke søke emner; de kommer." — „Hvorledes kommer de?" — „Som annet kært: når du minst vænter." — De taug begge. „Det undrer mig, at du, Arne, lenges bort, som berer så meget vakkert hos dig." — „Vet du, at jeg lenges?" — Hun svarte ikke herpå, hun lå stille som i tanker. „Arne, du må ikke rejse bort!" sagde hun, og det kom varmt til ham. — „Sommetider har jeg også mindre lyst."

— „Din mo'r må holde meget av dig. Jeg maa få se din mo'r!" — „Kom bort på Kampen engang du bliver frisk." Og nu tenkte han henne med eengang sitte i den lyse stue på Kimpen og se på fjellene; brystet begynte at gå i ham, blodet for ham til hovedet. „Her er varmt herinne," sagde han og rejste sig.

Hun hørte det: „Kære, vil du.gå?" — og han satte sig.

— — „Du må komme oftere hit til oss; — mo'r holder så meget av dig." — „Jeg har også

selv lyst;--men jeg må dog have erinde." —

Eli taug litt, som tenkte hun sig om. „Jeg tror," sagde hun, „at mo'r har noget, hun vil bede dig om.'-----113

Varmen i verelset blev dem begge så overhendig; selv tørrede han sveten av sin panne og han hørte henne rejse sig i sængen. Ingen lyd var i kammeret eller nedenunder, uten klokken, som kakkede på veggen; mørket var tett uten måne; når han så gennem det grønne vindu var det som han så ut i en skog; bent foran sig så han ingenting, men straks tanken gikk dit igen bankede brystet, som hørte han selv dets slag. Det begynte at tindre og funke for øjet, det suste for øret, tettere bankede det i brystet; han måtte rejse sig eller sige noget; da brøt hun ut:

„Gud give det var sommer!" „At det var sommer?" og det drog opp for lians tanke med fuktigt løv og bjelleklang, hauking fra fjellene, sang fra dalerne, Sortevatnet lå der og sken i solen, gårderne vuggede deri. Eli kom ut og satte sig likesom hin kveld. „Var det sommer," sagde hun, „og jeg sat på bakken, tror jeg visst, at jeg nu kunne synge en vise!" — Han lo, så glad blev han, og spurte: „hvad skulde den da gå om?" — „Om noget, som var

lett, om — ja, jeg vet ikke selv--,"

„Sig det, Eli!" han rejste sig i gleden, men hugsede sig om og sat.

„Jeg vil ikke sige clig det for alt i verden!" — hun lo. „Jeg sang for dig, da du bad." — „Det er sant; men nej, nej!" — „EU, tror du jeg gør

8114

narr av det lille verset, du har diktet?" — „Nej, det tror jeg ikke, Arne; men det er ikke noget, jeg selv har gjort." — „Er det da av en annen?" — „Ja, det kom således farende." — „Så kann du jo sige mig det." — „Nej, nej, det er ikke noget sådant heller. Arne, bed mig ikke mere!" hun gemte visst hovedet i sængen; ti elet sidste kom næsten bort. „Eli, nu er du ikke snild mot mig, sådan som jeg har veret mot dig!" han rejste sig. „Arne, det er forskel ... du forstår mig ikke . . . men elet var . . . jeg vet ikke ... en annen gang . . . ikke bliv sint på mig, Arne! gå ikke fra mig!" hun begynte at gråte.

„Eli, hvad fattes dig?" der falt som sollys over ham. „Er du syk?" han trodde det ikke selv. Hun gret ennu; han syntes han måtte gå frem eller tilbake: „Eli!" han lyttede; „Eli!" — „Ja," hun holdt gråten inne. Men han visste ikke hvad han mere skulde sige og taug. „Hvad vil du?" hviskede hun og vendte .sig halvt, „Det er noget —" målet skalv, derfor holdt han inne. „Hvad er det?" — „Du skal ikke sige nej . . nu jeg beder , . ." — „Er det om visen?" — „Nej ... Eli jeg vilde gerne ..." — han hørte henne drage ånden fort og tungt . . . „Jeg vilde gerne . . få holde en av de henderne dine!" Hun svarte ikke, han lyttede, skarpt, kort, — følte sig frem over åklædet, og fikk en varm, liten hånd, som lå bar!

Da gikk det i trapperne, det kom nærmere,115

ennu nærmere, det tok i døren og de slapp hinannen! Det var moderen, som kom med lys: "I sitter nokk forlenge i mørket" sagde hun og satte staken på bordet. Men hverken Eli eller han tålte lyset; hun vendte sig mot. puten, han holdt for øjnene. uk ja; det gør litt ondt i førstningen," sagde moderen, umen det plejer at gå over."

Arne lette nede på gulvet efter noget, som han ikke havde mist, og så gikk han.

Dagen efter hørte han, at Eli vilde komme ned litt efter middag. Han samlede sitt verktøj, og sagde farvel. Da hun kom ned, var han gått.

8*Trettende kapitel.

Sent kommer våren inn imellem fjellene. Posten, som drog efter kongsvejen om vinteren og det tre ganger i uken, går alt i April blott een gang, og beboerne føler da, at utenfor dem er sneen kastet, isen brutt, dampskipene i fart og plogen satt i jorden. Her ligger ennu sneen tre alner høj, feet rauter på båsen og fuglerne kommer, men

gemmer sig og fryser. Den enkelte rejsende forteller, at han har satt vogn efter sig nedi dalen, og han har blomster med og syner dem; disse har han plukket ved vejkanten. Da ottest folket, går omkring og tales ved, ser mot solen og utover hvormeget den orker for hverr dag. De strør med aske på sneen og tenker på dem, som nu plukker blomster.

J en sådan tid var det, at gamle Margit Kampen kom gående oppover til prestegården og bad om at få tale med fa'r. Og hun blev bedt opp på kontoret, hvor presten, en spinkel lyshåret mann, blid med store øjne og briller over, tok godt imot henne, kente henne og bad henne sitte ned. „Er117

det nu noget om Arne igen?" spurte han, som havde de oftere talt over dette emne. „Ja, Gud bedre oss," sagde Margit; "det er jo aldrig annet enn godt, jeg har at sige om ham, og dog er det så tungt," hun så meget sorgfull ut. „Er nu igen denne lengsel kommen?" spurte presten. „Verre enn nogensinne," sa' moderen. „Jeg tror aldrig han bliver hos mig til våren kommer liitopp." — „Han har dog lovet det, aldrig at rejse fra dig." — „Visstnokk; men Herregud, han får selv råde; når sinnet står utefter, så må han vel gå. Hvad skal der så blive av mig?" —

„Jeg tror dog i det lengste, at han ikke forlater dig," sagde presten." „Nej visst; men når han nu ikke trives hjemme? skal jeg da have det på min samvittighet, at jeg er ivejen; det er sommetider jeg tenker, jeg selv burde bede ham rejse."

„Hvorav vet du, at han nu lenges sterkere enn før?" — „Å, - av mange ting. Siden midvinters har han ikke arbejdet ute i bygden en eneste dag. Derimot har han gjort tre byrejser og veret lenge borte på hverr. Han taler næsten aldrig, medens han arbejder, det gjorde han dog ofte før. Han kann sitte lange stunder alene oppe i det lille lofts-vindu og se utover fjellene på den side Kampestu-pet er; han kann sitte der den hele sønndagsefter-middag og ofte, når det er månelyst, sitter han der langt ute i natten." — „Leser han aldrig for dig?" — „Hverr sønndag både leser og synger han118

for mig, det forstår sig, men det er likesom litt i skyndingen, undtaken en og ånnen gang lian næsten gør formeget av det." — „Taler han da aldrig med dig?" — „Ofte er det så lenge imellem, at jeg må gråte for mig selv. Da ser han nokk dette og begynner, men det er om lette ting, aldrig om de tyngre." Presten gikk opp og ned, da stansede han og spurte: „hvorfor siger så ikke du noget til ham?" — Det var lenge før hun svarte noget herpå, hun sukkede flere ganger, hun så ned og til siderne, hun foldede det tørrklæde hun bar: „jeg er kommen hit idag for at tale med han fa'r om noget, som ligger mig tungt på hjærtet." — „Tal du fritt, det vil lette dig selv." — „Jeg vet det vil lette, ti jeg har nu slæpet på det alene i mange år, og det bliver tyngre for hvert." — „Hvad er det, kære kone?" — Der var en stund oppheld, så sagde hun: „jeg berer stor synd for min søn", hun begynte at gråte. Presten gikk tett inn til henne: „tilstå mig den, så skal vi sammen bede Gud, at den må blive dig tilgivet."

Margit hulkede og tørrede sig, men begynte igen at gråte idet hun skulde tale, og således opp igen flere ganger. Presten trøstede henne og sagde, at det visst ikke kunne vere noget så brødefullt, hun var visst for streng mot sig selv o. s. v. Men Margit gret og kom sig ikke til at begynne før presten havde satt sig ned ved siden av lienne og snakket vel for henne at hun skulde få mod. Da119

kom det litt efter litt frem: „gutten har havt det ondt som barn, og da fikk han rejsehugen. Så traff han Kristian, han som nu er bleven storrik derover, hvor de graver gull; Kristian gav Arne såmange bøker, at han ikke lenger blev bonde, de sat sammen i lange nætter, og da Kristian rejste, vilde gutten efter. Men på den tid fait faderen overende, og gutten lovede aldrig at forlate mig. Men jeg var som en høne, der havde fått et an-deegg oppunder sig; da ungen havde fått luft, vilde den ut på det store vann, og jeg gikk igen og skrek. Nådde han ikke selv, så nådde hans viser, så jeg trodde hverr morgen, at hans sæng stod tom.

Da var det, at der kom et overhendigt langvejs brev til ham, og det måtte jo vere fra Kristian. Gud han tilgive mig at jeg tok og gemte det! Jeg trodde det havde blevet dermed, men ennu et kom der, og havde jeg gemt det første, så måtte jeg gemme det annet. Men var det ikke som de skulde brenne hul på kisten der cle lå; for tenke til den kanten måtte jeg fra det jeg slog øjnene opp, til jeg lagde dem i. Og du skulde aldrig have sett noget så galt, for der kom et tredje til! jeg stod med det i hånden et kvarter, jeg bar det på brystet i tre dager og vejede med mig

selv, om jeg skulde give ham det eller legge det hen til de andre; men kannske clet havde magt til at lokke gutten ifra mig, og jeg kunne ikke for det, men120

jeg lagde det hen til de andre. Nu gikk jeg i angst hverr dag både for dem, som var i kisten og for at der skulde komme noget nytt. Hvert menneske, som drog til gårds, var jeg rædd; sat vi hegge inne og det tok i døren, så skalv jeg, ti det kunne jo vere brev, og da fikk han det! Når han var i bygden,- gikk jeg hjemme og tenkte at nu får han kannske brev derute, og i det står onidem, som er komne før! Når han vendte hjem, så jeg på ansigtet langt borte, og Herregud hvor glad jeg var, når han smilte, for da havde han intet fått! Han var bleven så vakker også nu, likesom fa'r sin, men mere lyslett og blid. Og så havde han slikt et mål til at synge med; når han sat ute i døren i kveldsolen, sang opp imot åsen og lydde efter svar, da kente jeg på mig, at misse ham kunne jeg aldrig! — Bare jeg så ham, eller jeg visste han var der etsteds omkring, og han var nogenlunde glad at se til, og han bare kunne give mig et ord engang imellem, så ønskede jeg mig ikke mere her på jorden, og jeg vilde ikke at nogen tåre skulde vere ugråtet. —

Men nettopp som det syntes han bedre trivdes og likede sig bedre blandt folk, kom her bud fra poståpneriet, at nu var det fjerde brevet kommet og i det var der to hundrede daler! — Jeg tenkte jeg havde siget ned, der jeg stod: hvad skulde jeg nu gøre? Brevet kunne jeg vel alletider få avvejen men pengerne? Jeg fikk ikke sove i flere nætter121

for disse penger; jeg havde dem en stund på loftet, en stund i kelderen bakom en tønne, og engang var jeg så overgi'et, at jeg lagde dem i vinduet så han kunne finne dem! Da jeg hørte han kom, tok jeg dem igen. Men tilsidst så fant jeg dog ut måten: jeg gav ham pengerne og sagde, de havde stått ute fra den tid mo'r levde. Han lagde dem i jorden, som jeg selv havde tenkt, og der kom de ikke vekk. Men så skulde det hende sig at nettopp den høsten sat han en kveld og undrede sig over, at Kristian havde glemt ham for bestandig!

Nu slog såret opp igen og pengerne brann således på mig, at jeg måtte ut av stuen, synd var det og til ingen nytte havde synden veret! Siden har jeg næsten ikke kunnet se ham inn i øjnene, så velsignede de er.

Den moder, som berer synd for sitt barn, eiden ulykkeligste mo'r av alle; . . og dog gjorde

jeg det bare av kærlighet.--Så skal jeg vel

straffes derefter med at misse det kæreste. Forsiden midvinters har han fått igen den tonen, som han synger, når han lenges, den har han sunget fra gutten av, og jeg hører den aldrig uten jeg bliver blek. Da kann jeg gøre hvad det skal vere, og her skal du se" — hun tok et litet papir opp av sin barm, viklede det ut og gav presten, „heier noget han skriver på imellemstunder, det går visst på den tonen . . Jeg tok det med, for jeg122

kann ikke se så. fin skrivt . . . kære se, om der ikke står noget om rejsen . . . ."

Der var bare et Yers på dette papir. Til det annet vers stod der en halv og en hel linje hist og her, som var det en vise han havde glemt og nu hugsede frem igen vers for vers. Men det første verset, det lød:

Undrer mig pa, hvad jeg far at se

over de høje fjelle?

Øjet møter nokk bare sne —:

rundtomkring star det granne tre,

vilde så gerne over,

tro, nar det rejsen vover? —

„Står der om rejsen?" spurte Margit, hun hang ved prestens øjne. „Ja, det er om rejsen," svarte han og lot papiret synke. „Visste jeg det ikke! o Gud jeg kente jo tonen!" Hun så på presten med foldede hender, bange, spent,, medens tåre på tåre trillede nedover kinnen.

Men her visste presten like så litt råd som hun. „Gutten må vere alene om dette," sagde han. Livet forandrer sig

ikke for hans skyld, men det kommer an på, om han selv kann engang se mere i det. Nu vil han nokk likesom rejse ut efter det." — „Men kære, det er da likesom med keringen, det," sagde Margit. „Med keringen?" spurte presten." — ,.Ja, hun som rejste ut efter sollys til sig, istedetfor at hugge vindu på veggen sin." — Presten blev meget forundret; men det var ikke123

første gang når hun kom på dette emne, for Margit havde jo ikke tenkt på annet i syv-åtte år. „Tror du han rejser? hvad skal jeg gøre? og pen-gerne? og brevene?" Det trengte inn på henne alt på en gang. „Ja, med brevene er det ikke ganske rigtigt. At du har forholdt ham, hvad hans er, det kann du vanskelig forsvare. Men verre er det imidlertid, at (lu har satt en medkristen i dårligt lys for din søn, skønt han ikke har fortjent det og verst er det, at det er en, han havde så kær, og som holdt innerligt av ham igen. Men vi skal bede Gud tilgive dig; vi skal begge bede ham." Margit senkede sitt hoved, hun satt ennu med foldede hender: „hvor jeg skulde bede ham om forlatelse, bare jeg først visste, han vilde blive!" — hun tok nokk fejl av Vårherre og Åme. Presten lot som han ikke lagde merke til dette. „Agter du at tilstå ham det nu straks," spurte han. Hun så dypt ned og sagde sakte: „torde jeg vænte litt ennu, så vilde jeg nokk gerne." Men presten smilte, uten at hun så det; han spurte: „tror du ikke, at din synd bliver større, jo lenger du dveler med tilståelsen?" — Hun arbejdede på tørrklædet med begge hender, lagde det sammen i en ganske liten firkant og forsøkte på at få det. i en ennu mindre, men det vilde ikke gå: „Tilstår jeg dette med brevene, så er jeg rædd han rejser." — „Du tør ikke stole på Vårherre da?" — „Jo det forstår sig", sagde hun hastigt ! da føjede hun sakte til: „men dersom124

han nu rejste fra mig allikevel?" — „Du er altså mere rædd for at han skal rejse, enn for selv at blive ved i en synd?" Margit havde fått tørrklæ-det ut igen; hun førte det nu til øjnene, for hun begynte at gråte. Men presten sat en stund og betragtede henne; da sagde han videre: „hvorfor fortalte du nu mig alt dette, når det ikke var din hensigt at det skulde føre til noget?" Han væn-tede lenge; men hun svarte ikke. „Trodde du måske din synd skulde blive mindre, når du fikk den fortalt?" — „Jeg trodde det," sagde hun sakte og med hovedet ennu dypere mot brystet. Presten smilte og rejste sig. „Ja - ja, min kære Margit, ver ved godt mod; du skal se det enn-da kann lage sig". — „Tror du det?" spurte hun, så i vejret, og et tungt smil drog opp over det forgråtne ansigt. „Det tror jeg; Vårherre vil visst ikke prøve dig lenger. Du skal se du får giede på dine gamle dager". — „Måtte jeg bare beholde den jeg har!" sagde hun og presten trodde, hun torde ikke tenke nogen større lykke enn at leve i sin bestandige angst. Han smilte medens han stoppede sin pipe: „Dersom her ennda var en liten gente, som kunne få tak i ham; da skulde du se, han blev." — „Ja, mener du ikke, jeg har tenkt det!" lmn rystede på hovedet. — „Se nu til EU Bøen; det kunne vere en, som høvde ham." — „Ja, mener du ikke, jeg har tenkt det," hun ruggede med hovedet og hele overkroppen. — „Der-125

som vi kunne lage det så, at de kom oftere sammen her på prestegården?" — „Ja, mener du ikke, jeg har tenkt det!" hun slog henderne sammen, så çå presten og smilte over alt ansigt. Presten stansede, medens han tendte pipen: „Når det kommer til stykket, så var det kannske ditt erinde hit idag, dette?" — Hun så ned, hun puttede et par fingrer inn i det sammenlagte tørrklæde og kom ut igen med en snipp: „Å-ja, Gud bedre mig så visst: det var nokk dette jeg vilde." — Presten gikk opp og ned, han smilte: „Kannske det var dette du vilde, sidst du var her også?" — Hun drog snippen lenger frem, hun tøjede og tøjede: „Siden du nu siger det, så var det nokk dette, ja." — Presten røkte: „Det var altså for at få dette frem, du tilstod mig litet om senn av det annet, du bar på." — Hun bredde nu tørrklædet ut for at legge det ordentligt sammen igen: „Nej; å-nej; det tyngde mig rett såpass ned, at jeg måtte sige det til han fa'r." — „Ja, ja, min gode Margit; vi skal ikke tale mere herom;" — best som han gikk, sagde han: „Tror du, at du av dig selv var kommen frem med det du vilde?" — „Å —, jeg var kommen frem med såmeget annet nu, at jeg saktens også tilsidst havde fått dette frem." — Da lo presten; men han sagde henne ikke, hvad han tenkte. Han stansede: (lSå skal vi lage det som du vil da, Margit." — Hun skønte, at han vilde have hun skulde gå, derfor rejste hun sig:126

"Ja Gud velsigne dig for det!" — „Og vi skal have et litet øje med dem." — l£Jeg vet aldrig hvorledes jeg skal fulltakke dig!" hun tok hans hånd og ni-gede. „Vårherre vere med dig!" sagde presten. Hun tørrede sig med tørrklædet, gikk mot døren, ni-gede igen, sagde „farvel" idet hun åpnede og lukkede langsomt efter sig. Men så lett, som hun gikk ned mot Kampen den dag, havde hun ikke gått på mange, mange år. Da hun kom så langt, at

hun så røken velte tykk og munter opp av pipen, velsignede hun huset, hele gården og presten og Arne, — og hugsede på at de skulde have røkekøt til middag, som var hennes beste mat. —Fjortende kapitel.

Kampen var en vakker gård. Den lå midt på den slette, som kavde Kampestupet til grense nedenfor, og bygdevejen ovenfor; på vejens øvre side stod tett skog og litt lenger oppe højnede åsen og bak denne stod blåe fjell med sne på. Likeså var eier på den ånnen side av Kampestupet en bred f'ellrekke, der først gikk rundt hele Sorte-vatnet på uan side Bøen lå, blev højere her henimot Kampen, men bøjede i det samme tilside for det brede dalføre, som kaites Nedrebygden, og som begynte her; ti Kampen var deu sidste gård i Øvrebygden.

Opp imot vejen vendte våningshusets hoveddør; fra den og opp til vejen var der vel et par tusind skridt; en stig førte dit med tette birketre på begge sider. En liten have lå foran huset. Arne stelte med den således som høkerne bød ham gøre det; til venstre for huset lå fjøsbygningerne og de andre uthus; de var for det meste oppførte fra nytt av og bygde i en firkant mot våningshuset. Dette selv var rødmalet128

med hvite vindukarmer og dører, havde to stokkverk, var torvtakt, småbusker grodde på taket; det ene mønet bar üøystang, på den drejede en jærnhane sig med høj stert.

Våren var kommen til fjellbygderne; det var en sønndagsmorgen, litt tung i vejret, men rolig, uten kulde; tåken lå like ned på skogen, men Margit mente, den lettede oppad dagen. Arne havde leset prekenen for sin moder, og sunget salmer, som havde gjort ham godt; nu stod lian i full puss for at gå opp mot prestegården. Han åpnede døren, frisk løvlugt slog imot ham, haven stod dugget og lett i morgenvinden, men fra Kampestupet bruste det med sterke, støtvise døn, så det skalv for øre og øje.

Arne gikk oppover. Jo lenger han kom fra fossen, dess mere tapte dønet i rædsel, men lagde sig nu som en dyp orgeltone over alt landskap.

1(Vårherre vere med ham, der han går!" sagde moderen, hun åpnede vinduet og så efter ham inntil buskerne tok ham. Tåken lettede mere og mere, solen skar igennem, der blev liv utover markerne og i haven; der grodde nu alt Arnes arbejde med frisk vekst, bar duft og glede opp til moderen. „Våren er vakker for den, som lenge har havt vinter," sagde hun og så utover som i tanker.

Arne havde intet bestemt erinde opp til prestegården, men han vilde dog høre derhen om aviserne, som han holdt sammen med presten. Ny-i

129

lig havde han sett navnene på flere nordmenn, som havde slått sig godt opp med gullgravning i Amerika, og blandt dem stod Kristian. Plans familie var lengst flyttet ifra bygden, men nu havde Arne dog hørt som rykte, at Kristian snart var væntende hjem. Herom kunne han vel også få besked oppe i prestegården, — og var clet således, at Kristian alt nu var kommen, vilde Arne ned til ham i tiden mellem vår og slåttonnen. Dette gikk i hans sinn, like til han kom så langt frem han kunne se Sortevatnet og Bøen på den ånnen side. Tåken lettede også da, solen lekte sig på vollen, fjellet stod med lys topp, men havde tåken liggende i fanget, skogen mørknede vannet til højre side, men der foran husene havde det selv strødd sandet oppover; ti der var flatt. Med en gang stod han i den rødmalede bygning med de hvite dører og vindukarmer, hvorefter han havde malet sin egen. Han hugsede ikke de første tunge dager han havde havt der, han hugsede blott på den sommer de begge så, han og Eli, deroppe foran hennes sykesæng. Siden havde han ikke veret der, siden vilde han ikke gå dit, ikke for alt i verden. Blott hans tanker rørte vecl det, blev han rød og skammfull, og dog skedde det opp igen, hverr eneste dag og mange ganger på dag, og var det noget, som kunne jage ham ut av bygden, så var det nettopp dette!

Fort gikk han, som vilde han gå langt ifra det; men jo lenger han gikk, dess nærmere kom

9130

han Bøen og dess mere så han også på den. Tåken var ganske borte, himmelen skinnede klar fra den ene fjellramme til den ånnen, fuglerne svømmede og ropte over til hverrandre i den solglade luft, markerne lo med millioner blomster, ingen Kampefoss truede gleden i kne som til underkastelse og højtid, men livsglad, overgiven

tumlede, sang, skinnede, jublede den oppad uten stans og ende!

Åme havde gått sig blussende het, han kastede sig i græsset, like under en bakke, så over til Bøen, veltede sig for ikke at se dit lenger. Da hørte han en sang over sig, skinnende klar, som han aldrig havde hørt sang før; den fløt utover engen mellem fuglesnakket, og innen han rigtigt kunne kenne tonen igen, kente han også ordene; ti tonen var den han holdt mest av, og ordene var dem han havde båret på fra han var gut — og glemt samme dag han fikk dem freml Han sprang opp, som vilde han fange det, men stansede og lyttede, her kom første vers, her kom annet, her kom tredje, fjerde, rinnende nedover til ham —:

Undrer mig på, hvad jeg far at se

over de høje fjelle? øjet møler nokk bare sne; rundt omkring star det grønne tre, vilde så gerne over; — tro, når det rejsen vover?131

Ørnen lofter med sterke slag

over de høje fjelle, — ror i den unge kraftfulle dag, metter sitt mod i det ville jag, senker sig, hvor den lyster, — ser mot de fremmede kysler!

Løvlunge abild, som intet vil

over de høje fjelle? spretter, nar somren stunder til, vænter til næste gang den vil, alle dens fugler gynger, vet ikke hvad de synger; —

Den som har lengtet i t^ve ar

over de høje fjolle, — den, som vet, at han ikke nar, kenner sig mindre ar for ar —, hører hvad fuglen synger, som du sa trøstigt gynger.

Sladdrende fugl, hvad vilde du her

over de høje fjelle? Rede du fant visst bedre der, videre syn og højere tre'r, — yilde du bare bringe lengsel, men ingen vinge?

Skal jeg da aldrig, aldrig na

over de høje fjelle? Skal denne mur mine tanker sla, sadan med sne-is og rædsel stä stengende der til det sidste, — blive min døduingekiste?132

Ut, vil jeg! Ut! — o, sS langt, langt, langt

over de høje fjelle! Her er sa knugende, terende trangt, og milt mod er sa ungt og rankt, — lat det fa stigningen friste, — ikke mot murkanten briste!

Engang, jeg vet, vil det rekke frem

over de høje fjelle. Kannske du alt har din dør pa klemm? — Herre min Gud! godt er ditt hjem, — lat det dog ennu stenges, og jeg fa lov til at lenges! —

Arne stod til det sidste vers, det sidste ord var sunget hen; atter hørte han fuglerne skemte og le, men han visste ikke, om han selv torde røre sig. Vite, hvem det var, måtte han dog, han løftede foten og gikk så vart, at han ikke hørte græsset knase. En liten sommerfugl satte sig i en blomst like foran foten på ham, måtte opp igen, fløj atter bare et litet stykke, måtte opp igen og så videre frem hele bakken. Men der stod en tett busk, han vilde ikke lenger frem, ti nu kunne han se, en fugl fløj opp ifra busken, skrek skræmt: kvitt, kvitt! — og skar bort over bakke-heldingen; da så hun opp, hun som sat der; han dukkede sig ned, dypt, dypt, holdt ånden igen, hjærtet klappede, han hørte hvert slag, lyttede, torde ikke røre ved et blad, ti han havde jo sett Eli! — Lenge, lenge efter så han opp litetgrand, vilde133

gerne drage sig et si;ridt nærmere, men fuglen kunne have rede under busken og det torde han ikke trede på. Han så da frem mellem bladene eftersom de fløj tilside eller stakk sig sammen. Solen falt like på henne, hun sat i.en

sort livkjole uten ermer, havde en halmhat på hovedet, som tilhørte en gut, den sat løst og til den ene side. I fanget havde hun en bok liggende, men ovenpå den en hel del markblomster; hennes højre hånd famlede innimellem dem som i tanker, den venstre var lenet på kneet, og i den lå hennes hoved. Hun så utefter der, hvor fuglen var fløjen, og det var uvisst, om hun havde gråtet.

Noget vakkrere havde Arne i sine levedager hværken sett eller drømt; solen lagde også alt sitt gull både på henne og pletten, og sangen drev om henne, skønt den lengst var sungen, så han tenkte, drog ånde, ja hjærtet slog i takten av den. Det blev ham så underligt, at den sang, som bar all hans lengsel, havde han glemt, men hun funnet. —

En gulbrun kveks fløj i kredse om henne mange mange ganger, tilsidst fikk hun øje på den og skræmte den med en blomsterstilk, som hun stakk opp så ofte den kom foran. Så tok hun boken og åpnede den, men lukkede den snart og sat som før, medens hun gav sig til at nynne. Det var "treet stod ferdigt med blad og knopp" — han kunne høre det, skønt hun ikke hugsede134

godt hværken ordene eller tonen og tok ofte fejl. Det vers hun kunne best, var det sidste, derfor tok hun det ofte opp igen; men hun sang det således:

og treet fikk ber, de var modne og rød, "Jeg må fa dem!" bad genten, hun var nu så søt. "Ja, alle disse små, dem kann du gerne fa!" sa'treet—trala-lala, la-lala, — søt!

Og så med en gang sprang hun opp, rystede alle blomsterne rundt omkring, haukede så tonen trin-sede gennem luften og nådde gerne over like til Bøen. Arne havde tenkt at springe frem, da hun begynte at synge; han var like på vej, da hun sprang opp; nu måtte han frem, — og da sprang hun! Skulde han rope? Nej, — jo! Nej! — Der hoppede hun alle hakker ned, syngende, trallende; der fait hatten av, der tok hun den op igen, der plukkede hun en blomster, der stod hun midt i det højeste græsset — "Skal jeg rope? Hun ser opp!" — han ned. Lenge var det, før han torde glytte frem og først løftede han bare hovedet, så henne ikke; — stod på kne, så henne ikke; —helt opp, — nej, kun var borte! Han syntes selv han var en ynkelig karl, — han tenkte på somme av de historier han havde

hørt i nøtterskogen.--

Han vilde ikke mere til prestegården. Han vilde ikke have aviserne, vilde ikke vite noget om135

Kristian. Han vilde ikke hjem, han vilde ingensteds, han vilde ingenting, — "o Gud, jeg er så ulykkelig!" sagde han, sprang opp igen og sang "treet stod ferdigt med blacl og med knopp" så det rungede rundt fjellene! — Siden satte han sig, hvor hun havde sittet, han fikk fat i de blomster, hun havde plukket, men kastede dem nedover bakken til alle sider! — Og så gret han. Det var lenge siden han havde gråtet; dette fait ham inn, og da gret han ennu mere. Han vilde rejse, vilde han; — nej, han vilde ikke rejse! •— Han syntes, han var så svært ulykkelig, men når han tenkte sig om, visste han ikke rigtigt hvorover det var. Han så omkring sig, det var en velsignet dag, og nu var der hvile utover altsammen. Søen trillede ikke med en eneste båre, fra gårderne begynte røken at tittre i vejret, akerrikserne holdt opp, den ene efter den ånnen, småfuglerne spøkte vel, men drog sig mot skogen, duggen var borte, så græsset stod alvorligt, ingen vind var der, så bladene hang stille, solen stod om en time i middag. Han visste ikke hvordan det gikk til, at han sat der og stelte med et litet dikt; en bløt tone kom og bød sig frem til det, og med brystet underligt fullt av alt, som var mildt, gikk og kom tonen så lenge, til den havde med et litet billede, som gerne vilde legge sig frem for en gangs skyld.

Han sang det stille, som han havde gjort det, og sittende hvor Eü sat.136

I skogen smågutten gikk dagen lang,

gikk dagen lang, der bavde han hort slik en underlig sang, underlig sang.

Gulten en fløjte av selju skar,

av selju skar, — og prøvde om tonen derinne var, derinne var.

Tonen, den hvisked og nevnte sig,

og nevnte sig, men best som han lydde, den løp sin vej, den løp sin vej.

Ofte, han blunded, den til ham smøg,

den til ham smøg, og over hans panne med elskov strøk, med elskov strøk.

Vilde den fange og vakned bratt,

og vakned bratt; men tonen hang fast i den bleke natt, i den bleke natt.

"Herre min Gud, tak mig derinn,

tak mig derinn; ti tonen har fatt milt hele sinn, mitt hele sinn."

Herren, han svared: "den er din ven;

den er din ven; skønt aldrig en lime du ejer den, du ejer den.137

Alle de andre dog litt forslår,

dog litt forslår mot denne du søker, men aldrig når, men aldrig nar." —Femtende kapitel.

"Farvel!" sagde Margit i døren oppe hos presten. — Det var en sønndagskveld ut på sommeren, lian var kommen igen fra kirken, og hun havde sittet der nu til klokken blev henimot syv. "Farvel, Margit!" sagde presten. Hun skyndte sig ned ad trapperne og ut på gården, for der havde hun sett Eli Bøen leke med prestens søn og hennes egen broder.

"God kveld!" sagde Margit, hun blev stående; "og signe laget;" — "God kveld" sagde Eli, hun var blussende rød og vilde holde opp, skønt gutterne trengte inn på henne; men hun bad for sig og fikk lov at slippe for i kveld. — "Jeg synes mest jeg skulde kenne dig og", sagde Margit. "Det kann nokk gerne vere, det," sagde den annen. "Det skulde da vel aldrig vere Eli Bøen?" — Jo, det var nokk så. — "Å- nej, da! — Så det er Eli Bøen; ja, nu ser jeg det, du likner på mo'r din." Elis gulbrune hår var revet ut, så det hang løst og langt nedover, hun var så het139

og rød i ansigtet som et ber, barmen fløj opp og ned, hun kunne ikke snakke og lo over at hun var så forkavet. "Å - ja, det hører ungdommen til, det,"

— Margit så sig glad i henne. "Du skulde Yel ikke kenne mig, du?" Eli havde nokk villet spørge, men kom sig ikke til, fordi den ånnen var eldre; nu sagde hun, at hun mintest ikke at have sett henne før. — "Å- nej, det er også litet vænteligt; gammelt folk kommer sjældent frem. — Sønnen min kannske du kenner litt til, han Arne Kampen; jeg er mo'r hans, jeg," hun skottede til Eli, hvis åndedrætt med en gang gikk langsomt, ansigtet blev alvorligt, øjnene stirende. — "Jeg tror næsten han har arbejdet en gang der borte på Bøen." Jo han havde nokk så. — "Det er et vakkert vejr ikveld; vi kastede højet, vi, ut på dagen og tok det inn før jeg gikk; det er rigtigt et velsignet vejr." — "Det bliver visst et godt højår i år," mente Eli. "Ja, du kann så sige; — på Bøen er det vel vakkert?" — "De er ferdige der nu?" — "Forstår sig, ja; stor hjælp, driftige folk.

— Skal du hjem ikveld?" — Nej, hun skulde ikke det. — "Kunne du ikke følge mig bortover et stykke? jeg treffer så sjælden nogen at snakke med, jeg, og for dig kann det vel vere slik slag?" — Eli undskyldte sig med, at hun havde ingen trøje. "Å-ja, det er også skammfullt av mig at bede om slikt, første gangen jeg ser et menneske; men gammelt folk må en bere over med." — Eli sagdei140

hun kunne gerne følge også; nu vilde hun bare inn efter trøjen.

Det var en tettsluttende trøje; når den var hektet til, så det ut, som hun bar livkjole; men nu hektede hun blott de to nederste hekter, hun var så varm. Det fine lintøj havde en liten ut-overfallende krave og blev holdt fast i halsen av en sølvknapp i skikkelse av en fugl med utslagne vinger. En sådan havde Nils skrædder båret den første gang Margit Kampen dansede med ham. — "En vakker knapp", sagde hun og så på den. — "Jeg har fått den av mo'r," sagde Eli. "Du har vel det, ja," hun hjalp henne tilrette.

Nu gikk de bortover vejen. Højet var slått og lå i såter, Margit tok borti såterne, luktede på det og fant det var godt høj. Hun spurte efter buskapen her på gården, fikk derved spørge om den på Bøen, og fortalte så, hvor stor den var, som de havde på Kampen. "Gården er gått dygtigt frem i de senere år, og den kann blive mere enn dobbelt så stor. Han føder tolv melkekør nu og han kunne føde flere, men han har så mange bøker lian leser i og steller efter, derfor vil han have dem føclde på slik stor-vis". Eli sagde ingenting til alt dette, som vænteligt var; men Margit spurte henne, hvor gammel hun var. Hun var over tyve år. "Har du taket nogen hånd med i husstellet?141

du ser så fin ut, det har vel ikke veret stort." — Å- jo, hun havde hjulpet adskilligt til, iser i den sidste tid. — "Ja, det er goclt at vere vant til noget av hvert; når en selv får stort hus, kann meget trenges. Men det forstår sig, den som finner god hjælp foran sig, står det jo ikke på." — Eli vilde nokk gerne vende om igen, for nu var de lengst forbi prestegårdsjordet. "Der er et par timer til solen går ned; — du var snild om du vilde prate litt lenger med mig," — og Eli gikk med.

Nu begynte Margit at tale om Arne. "Jeg vet ikke om du kenner stort til ham. Han kann lære dig noget av hvert han; Gud bevare oss,hvormeget lian har lest." Eli tilstod, at hun visste han havde lest meget. "Å-ja, det er ennu det minste ved ham, det; nej, slik som han har veret mot mo'r sin alle sine dager, det er mere det! Skal det vere sant, som de siger for et gammelt ord, at den, som er god mot sin moder, er god mot sin kone, da får den, han velger, just ikke stort at klage over." — Eli spurte, hvorfor de havde malet huset der like foran dem meel gråfarve. "Å -; de har vel ikke havt nogen ånnen," mente Margit; "nej, jeg skulde vel unne han Arne, at han engang fikk løn for alt det gode, han har gjort mot moder sin! Den kone, han skulde have, måtte både vere vel lært og god av hjærtelag. — Hvad er det du der ser efter, barn?" — "Jeg mistede bare en liten kvist, som jeg gikk og bar." — "Herregud, jeg har142

mange tanker, kann du tro, mens jeg sitter alene

der borti skogen.--Skulde det hende engang,

lian førte en hjem, som havde velsignelse med sig både til hus og mann, da vet jeg, at mangen fattig skulde blive glad den dag." De taug begge stille og gikk uten at se til hinannen; men Eli stansede; "hvad er det?" — "Det ene skobåndet mitt er gått opp." Margit væntede en lang stund og endelig var det knyttet. "Han er så underlig av sig," sagde moderen, "han er bleven så forskræmt som barn, og derfor er han bleven vant til at tenke alting for sig selv, og den slags folk kommer sig ikke rigtigt til." — Nu vilde Eli endelig vende, men Margit mente, det var bare en knapp halv fjerding igen til Kampen, ja det var ikke engang så langt, og da måtte hun se Kampen, siden hun var der. Men Eli mente det blev for sent for sig. "Der er alitid dem, som følger dig hjem", sagde Margit. "Nej, nej," svarte Eli rask og vilde gå. "Ja, han Arne er ikke hjemme," sagde Margit, "så ham bliver det ikke; men der er vel alltid andre," og Eli havde nu mindre mot det: "bare det ikke bliver for sent." — "Ja, står vi lenge og snakker om det, kann det nokk blive for sent," — og de gikk. "Du har vel lest meget du, som er oppdragen hos presten?" Ja, hun havde det. — "Det vil komme godt til nytte," mente Margit, "når du får en, som kann mindre." — Nej, det mente Eli, hun ikke vilde have. "Å - nej; det er kannske heller ikke det be-143

ste; men lier i bygden er folket så litet lært." — Eli spurte, om det var Kampen hun kunne se like foran sig. "Nej, det er Gransetren, det, den sidste gården mot skogen; når vi kommer lenger opp, ser du Kampen. — Der er lett at bo på Kampen, kann du tro; det synes vel at vere avsides, men det er ikke derpå det kommer an." — Eli spurte, hvad det var, som røk der borte i skogen. "Det er av en husmannsplass, det, som ligger under Kampen. Der bor en mann, som heter Opplands-Knut. Han gikk alene her, og så gav Arne ham den plassen at rydde. Han forstår hvad det er at gå alene, Arne stakar." — Om en stund kom de så højt opp, at de kunne se gården. "Er det Kampen?" sagde Eli, hun stansede og pekte. "Det er Kampen," sagde moderen, hun stod også. Solen så dem like i ansigtet, de skygde for øjnene og så nedover. Midt på sletten lå gården, rødmalet med de hvite vindukarmer; rundt omkring var engen slått, noget høj stod i såter, akrerne lå grønne og svære midt i den bleke eng, borte ved fjøset var stor travlhet, kør, sau-der, geter kom hjem, klokkerne kimte, hunderne gødde, budejerne ropte, men over det hele med forferdelig larm gikk fosseduren, der stod opp av Kampedjuvet. Jo lenger Eli så, dess mere

hørte hun bare denne tonen, og den blev henne tilsidst så forferdelig, at hun fikk hjærteklapp, det bruste og suste gennem hennes hoved, til hun blev ganske144

vill, og ovenpå det så mild og varm, at hun uten at merke det gikk vart med små skridt, så Margit bad henne gå litt fortere. Hun skræmtes opp; "jeg har aldrig hørt slikt som den fossen før," sagde hun; "jeg bliver ganske rædd." —"Det venner du dig snart til," sagde moderen; "tilsidst vil du savne den." — "Kære, tror du det?" spurte Eli. "Ja, det skal du nokk se," sagde Margit; hun smilte.

"Kom nu skal vi først se på buskapen," sagde hun, idet de bøjede ned fra vejen; "disse treer har Nils satt her på begge sider. — Han vilde gerne have det vakkert, Nils; — det vil Arne også; der skal du se den haven, han har lagt." — "Å - nej å-nej!" ropte Eli, hun sprang fort hen til gerdet. — "Siden skal vi se på den," sagde Margit, — "nu må vi bort til bølingen, før de slipper den inn; —" men Eli hørte ikke, hun så bare inn i haven. Hun stod så lenge til Margit minte henne for annen gang, da så hun flygtigt gennem ruterne meel det samme hun gikk; der var ingen inne.

Begge stillede sig opp på låvekloppen og så på kørne idet de gikk rautende forbi og inn i fjøsét. Margit nevnte dem ved navn opp for Eli, fortalte hvormeget hverr enkel malkede, hvem der var som-merber, hvem ikke. Sauderne blev talte og inn-slupne, de var av et stort fremmed slag, Arne havde fått fat i to lam sør på. "Han legger sig efter alt slikt, ennda en ikke skulde tro det om ham; —145

De gikk nu inn i låven og så på højet, som var innkørt, og Eli måtte lukte på det — "for slikt høj finst ikke alle steder." Hun viste gennem låveluken ut på akrerne og sagde hvad hverr enkel bar og hvormeget der var sådd av hvert slag. Der var ikke mindre enn tre, som var nybrot der borte ved skogen, der var satt poteter nu det første året; jorden vilde have det så; der borte på den ånnen side er også ny-brot, men der er nokk jorden litt anderledes, folder har han sådd bygg; men det forstår sig, der er den brente torven strødd utover som gødsel, for han holder på med meget slikt. — Jo, jeg skulde tro, hun får det ferdigt, hun, som kommer inn her!" — De gikk ut og til huset; men Eli, som ikke havde svaret noget til alt det annet, hun bad nu, de gikk forbi haven, om hun ikke måtte få gå inn i den. Og da hun havde fått det, bad hun siden, om hun måtte få plukke en blomster eller to. Der var en liten benk henne i det ene hjørne, den satte hun sig på, bare som for at prøve den; ti hun rejste sig straks.

"Vi må skynde oss nu, skal det ikke blive for sent," sagde Margit, hun stod i døren. Og nu gikk de inn. Margit spurte, om hun ikke skulde traktere henne med noget, den første gangen hun stod der, men Eli blev rød og sagde kort nej. De så sig nu om, hvor de stod; her vendte vinduerne opp til vejen, og her oppholdt de sig om dagen; stuen var ikke stor, men hyggelig med ur og kakkelovn.

10146

Her haug Nils's fele, gammel og mørk med nye strenger. Her hang et par geverer, som hørte Arne til, engelsk fisketrode, og andre rare ting, som moderen tok ned og viste; Eli så på det og rørte ved det. Stuen var uten maling, for det likte ikke Arne; ej heller var der maling i den stuen, som vendte ut mot Kampestupet med det friske fjell bent over og de blå i bakgrunnen; denne stue var større og smukkere; men i de to mindre stuer på fløyen, der var maling, for der skulde moderen leve, når liun blev gammel — og han fikk kone i huset. Margit likte så godt maling, og lier var taket malet med roser; skapene, sængestedet, hennss navn var malet på alle både rimelige og urimelige steder, for det var Arne selv, som havde gjort det. De gikk i køkkenet, på matboden, i ildhusene, og nu stod det igen at gå opp på loftet; "der var det beste" sagcle moderen.

Der var vel innrettede verelser, svarende til dem dernede, men de var nye og ikke takne i bruk på et nær, som vendte ut mot Kampestupet, I disse verelser hang og stod all slags innbo, soin ikke bruktes i den daglige husholdning. Her hangen hel del oppsydde skinnfelder samt andre sæng-klæder; moderen tok i dem, løftede dem, Eli gjorde det samme; alle disse ting så hun på meel giede, gikk tilbake til enkelte av dem, spurte og morede sig mere og mere. Da sagde moderen: "nu skal vi finne nøklen til Arnes eget rum;"— under en ki-147

ste lå den og de gikk inn i det verelse, som vendte mot Kampestupet. Den forferdelige fossedur slog atter imot dem; ti vinduet stod åpent. Iler kunne de se strålesprøjten stå opp mellem fjellene, men ikke fossen selv, uten der

lenger oppe, hvor et klippestykke var fallet ut i fossen nettopp som den kom med all sin magt til sidste sprang ned i djlivet. Frisk torv lå over klippestykkets øvre flate, et par furukongler havde gravet sig ned i det og grodde opp igen med røtter i stenrivterne. Vinden havde rusket og revet i treerne, fossen vasket dem, så der ikke fantes kvist fire alner fra roten, i kne var de bøjdcle og grenerne krøkte, men stod gjorde de og skar højt opp mellem fjellveggerne. Disse var de første Eli så fra vinduet, dernæst de drivende hvite snefjell oppover de grønne. Hun drog øjet tilbake, over markerne var der fred og fruktbarhet, hun så sig om i verelset og det første hun så var en stor bokhylle. Der vår så mange bøker, at. hun trodde ikke presten havde flere. Et skap stod oppunder hyllen og nedi det havde han sine penger. To ganger havde de arvet, sagde moderen, de skulde også arve en gang til, hvis alting gikk som det. burde. "Men penger er ikke det beste i verden: han kann få det, som bedre er." — Der var mange småting i dette skapet, som var trøysame at se på, og Eli så på dem allesammen så glad som et barn. Da viste moderen henne til en stor kiste, hvori hans tøj lå; dette løftede de også

10*148

opp og så, på og Eli tok på det altsammen. Margit klappede henne på skulderen: "Jeg har ikke sett dig før idag, men jeg holder alt så meget av dig, barnet mitt!" sagde hun og så henne godmodigt inn i øjnene. Før Eli fikk tid til at blive litt skamfull, trakk Margit i henne og sagde ganske sakte: "(ler ser du et litet rødmalet skrin; —

der kann du tro er noget, som er rart"--Eli

så til det, det var et litet firkantet skrin, som hun fikk svær lyst (il at eje. "Han vil ikke jeg skal vite, hvad som er i det skrin," hviskede moderen, "og han gemmer nøklen bort hverrgang" — hun gikk bort til nogle klæder, som hang på veggen, tok ned en fiøjels brystduk, lette i urlomnien, og der lå nøklen. ' Kom nu skal du se," hun hviskede, de gikk ganske sakte og stillede sig begge på kne foran skrinet. Med elet samme moderen åpnede låket, slog der en vellukt opp imot dem, så Eli slog kenderne sammen før hun ennu havde sett nogenting. Øverst lå et tørrklæde bredt utover, det tok moderen tilside: "Her skal du se!" hviskede hun og hun tok opp et fint sort silke-tørrklæde, et sådant som ikke mannfolkene berer. "Det er akkurat som til en gente," sagde moderen. Eli bredde det utover sitt fang og så på eiet, men sagde ikke et orel. "Her er et til," sagde moderen. Eli tok det, hun kunne ikke bare sig, men moderen måtte" prøve det på henne, skønt Eli ikke vilde og bøjede hovedet. Hun visste ikke hvad155

hun vilde give for et sådant tørrklæde, men det var dog ikke dette hun tenkte på, De lagde dem sammen igen, men langsomt. "Her skal du se," sifgele moderen, hun tok opp nogle vakkre silkebånd. "Altsammen er som til en gente." Eli var ildende rød, men hun taug. "Her er ennu mere!" moderen tok opp et vakkert sort. kjoletøj — "det er vel fint" sagde hun og holdt det mot dagslyset, Eli skalv litt på henderne, brystet steg, hun følte blodet fo'r sig til hovedet, hun vilde gerne vende sig bort, men det gikk ikke an. "Han har køpt noget på hverr byrejse," sagde moderen. Eli kunne næsten ikke holde sig lenger, øjnene løp om i skrinet fra den ene ting til den ånnen og tilbake på kjole-tøjet; hun brann i ansigtet. Den sidste ting moderen tok opp lå i papir; de viklede det ene av efter det annet: det var et par små sko. De havde nokk aldrig sett maken nogen av clem, moderen trodde ikke de kunne arbejdes, EU sagde ikke et ord, men da hun måtte take i skoene, stod alle hennes fennn fingrer på dem; "jeg sveter nokk," hviskede hun og tørrede sig av. Moderen lagde det vel tilrette altsammen. "Ser det ikke akkurat ut, som han litt efter' ütt har køpt til en, han ikke torde give det til?" sagde hun og så på Eli; — "han har gemt, det her i skrinet — sålenge;" hun lagde det altsammen aldeles sådan, som det havde Ugget. "Nu skal vi se hvacl som er i leddiken." Sakte åpnede hun den, som si ulde hun rigtigt få150

se noget vakkert. Der lå en spenne, bred som til et livbånd, det var det første Eli så, dernæst så hun et par sammenbundne ringer av gull, og hun så en salmebok i fløjel med sølvspenner, men da så hun ikke mere, for hun havde sett innprikket på salmebokens sølv med tin skrivt: "Eli Bårcls-datter Bøen" — — Moderen vilde, hun skulde se ned, fikk ikke svar, men så tåre på tåre at trille ned på silketøjet og drage sig utover. Da lagde moderen ned sylgjen, som hun holdt, lukkede leddiken til, vendte sig, og tok Eli inn til sig. Da gret datteren inne ved henne, og moderen gret over henne, uten at nogen av dem sagde noget mere.

En stund efter gikk Eli ute i haven for sig selv, moderen gikk i køkkenet, hun skulde lage et-sHer annet godt, for

nu kom Arne straks. Siden gikk hun ut og så til Eli i haven; hun sat på huk der og skrev navne i sanden med en kopp. Ilun strøk over, da Margit kom, så opp og smilte; hun havde gråtet. — "Ingenting at gråte for, barnet mitt," sagde Margit og klappede henne, "nu er maten fer-dig, og nu kommer Arne." — De så noget sort mellem buskerne oppe på vejen. Eli snek sig inn, moderen efter. Her var stor oppdekkuing meel rømmegrøt, spikekøt, kringler, men Eli så ikke på det, hun satte sig på en stol borte i klokkekråen, opp til veggen, og skalv blott hun hørte en151

katt røre sig. Moderen stod ved bordet, Faste skridt lød på stenhellerne, et kort lett skridt gangen, døren stille opp, og Arne trodte inn. Det første han så _ var Eli i klokkekråen, han slapp døren, og blev stående. Dette gjorde Eli ennu mere forlegen, hun rejste sig, angrede det straks og vendte sig mot veggen. — "Er du her?" sagde Arne, han blev blussende rød, da han spurte. — Hun tok en hånd opp og holdt for sig, som når solen faller for sterk i øjnene. "Hvordan er du kommen hit?" sagde han og gjorde et skridt eller to; hun senkede hånden igen, vendte sig litt mot ham, men bøjede hovedet og brast i gråt. — "Hvorfor græter du, Eli V" spurte han og gikk bort til henne. Hun svarte ikke, men gret mere; "Gud velsigne dig, Eli!" sagde han og tok omkring henne; hun lagde sig opp til ham. Han hviskede noget nedover henne, hun svarte ikke, men tok ham om halsen med begge hender.

Lenge stod de således, ikke en lyd hørtes, uten fossen, som gav den evige minnelse, men fjernt og stille. Da gret der nogen borte ved bordet, Arne så opp, det var moderen; han havde ikke sett henne før. "Nu er jeg sikker på du ikke rejser fra mig, Arne," sagde hun, kom gående over gulvet hen til ham; hun gret meget, men det gjorde godt sagde hun.

152

En stund efter, de havde spist og taket farvel med moderen, gilde de sammen henad vejen til prestegården. Det var en sommerlys natt, hvori alt stocl skræmt sammen i store klynger og hviskede. Selv den, som fra barn er vant til en sådan natt, gør den underlig; en går likesom og vænter på der skal ske noget; dagen er der, men ikke livet. Oftest er himmelen litt blodrød mellem de bleke skysamlinger, den ser ut som et øje, der er nattevak. Der følger en sus med, men det er i ens egen hjerne, som er overanstrengt. Mennesket, kryper sammen, bliver litet og tenker på sin Gud.

De to, som gikk her, gikk også tett, inntil hinannen; de gikk med formegen lykke, det var som om nogen kunne take den» "Jeg tror næsten ikke på det," sagde Arne. Hun sagde lien-for sig: "det er næsten så med mig også." — "Men det er sant," sagde han med vegt på hvert, ord; "nu går jeg ikke lenger og tenker, nu har jeg dog engang gjort noget!" — En stund ,efter lo han, men ikke med giede: "Nej, det er ikke mig, det er moder, som har gjort det." — Han fulgte nokk tanken hos sig selv; ti lenger hen sagde han: "like til idag har jeg igrunnen ikke gjort nogen ting, ikke veret med i noget. Jeg har bare' sett på . . . hørt på." — Han gikk atter et stykke, da sagde han varmt: "Gud ske lov, at jeg blev ferdig på den måten; . . så liar folk sluppet at153

se på meget, som ikke var som (let burde vere..." Og atter om eu stund: "Men havde ikke nogen nu hjulpet mig frem til folk, så kannske jeg var bleven gående der!" — Han taug.

"Kære, hvad tror du fa'r vil sige?" spurte Eli, hun tenkte på sitt. "Jeg skal derover imorgen, straks det bliver dag,", sagde Arne — "det skal jeg da gjøre selv!" — han vikle vere lett og frisk, han vilde ikke lenger tenke på tunge ting, . ikke nogensinne! — enn (lu, som fant sangen min deroppe i nøtterskogen?" — liun lo — "og tonen, som jeg havde skrevet den til også?" — — "Jeg tok den, som passede, jeg," sagde Eli og så ned. — Han lo så glacl og da sagde han, mens han bøjede sig foran henne: "men den annen sang kunne du ikke?"--"Hvad for eu?"

sagcle hun og så opp .... "Eli . . . du skal ikke blive sint på mig . . . men en gang her i vår . . . ja, jeg kunne ikke for det: jeg hørte dig sitte og synge oppe på prestkravehaugen." — Hun blev meget undselig, siden lo hun: "Så var det ikke mere enn straff!" sagde hun. "Hvilket?" — "Å — det er; ja, det er ikke min skyld; det var din mo'r . . . ja ja .... en ånnen gang . . . ." — "Nej, kom meel det!" hun vilde ikke; — han stansede og ropte: "I har vel ikke veret oppe på loftet?" Han var så alvorlig, at, liim blev rædd og så ned; — han lagde mildt spørgende til: "mo'r har kannske funnet nøklen til det lille skrin?" — hun154

stod litt, lnia så opp, hun smilte, men det var som for at holde gråten tilbake, da tok han henne varmt om hovedet og lagde det opp til sitt. Han skalv litt, der kom lysning for øjnene, bete til hovedet, han strøk det ned over hennes, lipperne famlede litt nedover ansigtet, men fant ikke rigtigt frem, han stod heller ikke sikkert på benene, han måtte slippe henne, gikk, torde ikke se på henne, skyerne havde slike underlige former, der var en der like foran, den så ut som en get meel to store horn, den stod , på bakbenene; og der var nesen på en gammel kone, hun havde uredt hår; og eier førte de skilderiet frem av en stor marni, det stod på skakke og det gikk midt over; . . . men eier neele like på pellet var elet blått og fritt, fjellet stod tungsinnigt, vannet lå stille opp til elet og torde ikke røre sig, skyblekt lå elet, havde kværken sol eller måne, men full av kærlighet gikk skogen ned til det som bestandig, fugler våknede og putrede litt i halvsøvne, det svarte litt borti en kerr, og så borti ånnen, men her var ingen fare på ferde og de sovnede inn igen . . . fred var der, Arne følte dens velsignelse legge sig over ham som en aften "Du store, elu almegtige Gud!" sagde han, så han selv kunne høre elet, og han foldede Ilenderne, men gikk litt foran Eli, at hun ikke skulde se elet.

Sekstende kapitel.

Det var ut på høsten, folk holdt på at køre inn i hus. Det var en klar dag, det havde regnet om natten og morgenen, derfor var luften mild som om sommeren. Det var en lørdag, men dessuagtet stevnede mange båter over sortevatnet hen mot kirkesiden, mannfolkene sat i skjorteermerne og rodde, kvinnfolkene sat foran og i skoten med lyse tørrklæder over hovedet. Men ennu flere båter stevnede over mot Bøen, for derfra senere at ro ut i stort følge; ti idag gjorde Bård Bøen bryllup for sin datter Eli og Arne Nilsson Kampen.

Alle dører stod åpne, folk gikk ut og inn, børn med kakestykker i henderne stod rædde for sine nye klæder ute på gården og så fremmede på hverrandre; en gammel kone sat oppe på stabburtrappen for sig selv og gret; det var Margit Kampen. Hun bar en stor sølvring med flere småringer festede156

til den øvre sølvplate; den så hun på engang imellem; hun havde fått den av Nils den dag hun stod brud med ham og havde aldrig båret den siden.

Omkring i de to - tre stuer gikk køkemeste-ren og de to unge brudesvenner, prestens søn og Elis broder, og skenkede folk efter hvert de kom til det store bryllup. Oppe på Elis verelse sat. bruden, prestefruen og Matilde, der var kommen fra byen ens erinde for at pynte henne som brud; ti dette havde de lovet hinannen fra de var små. — Arne i klædes klæder, rund trøje og sort hatt og med en krave, som Eli havde sydd^stod nede i en av stuerne ved det vindu Eli havde skrevet Arne på. Det var åpent, han stod ved karmen og så utover det stille vann til bugten der borte og kirken.

Ute i gangen møttes to, som kom fra hverr sin gerning, den ene fra støden, hvor han havde veret med at ordne kirkebåterne; han havde en sort klædes rundtrøje, men blå vadmålsbukser, som farvede, så han var blå på henderne; den hvite krave klædte hans lyse ansigt og lyse lange hår, den høie panne var rolig, om munnen lå et stille smil. Det var Bård; han møtte en i gangen, som nettopp kom fra køkktuci- Hun var pyntet til kir-keferd, høj og rank, kom sikkert gennem døren, og157

havde litt fart; da hun møtte Bård, stansede hun medens munnen drog opp til den ene side. Det var Birgit, konen. Begge havde noget at sige hinannen, men ingen av dem fikk ord. Bård var mere forlegen enn hun, han smilte mere og mere, tilsidst vendte han sig mot trappen og sagde idet han begynte at gå 'i den: "kannske du vil følge efter". Og hun >nkk efter. Hev oppe på loftet varde ganske alene, men Bård lukkede dog døren i efter dem og gav sig meget god tid. Da lian endelig vendte sig, stod Birgit ved vinduet og så utover; det var for ikke at se innover. Bård tok frem en liten flaske av brystet og et litet sølvstøp, han vilde skenke henne. Men hun vilde ikke take derimot, skønt han forsikkrede det var vin, som var sendt dit fra presten. Så drakk lian den selv, men bød henne et par ganger medens han drakk. I-Ian korkede flasken til, gemte den i brystlommen tillikemed sølvstøpet og satte sig necl på en ldste.

Et par ganger drog han pusten langt: "jeg er glad idag", sagde han og så ende ned for sig; 'jeg tenkte jeg måtte

snakke med dig' idag; det er lenge siden sidst." Birgit støttede for sig med den ene hånd borti vinduskarmen. Bårcl fortsatte: "Jeg har hugset Nils skrædder idag; han skilte oss to, han; jeg trodde det skulde rekke blott til brylluppet; men det har rakt lenger. Idag er en søn av ham, vellært og158

vakker, tåken inn til oss, og ham har vi givet vår eneste datter. Hvad synes dig nu, Birgit, om at vi to idag holdt vårt bryllup en gang til — og således, at vi aldrig mere skiltes?" — stemmen dirrede og han rømmede sig. Birgit lagde hovede) ned på sin arm, men hun sagde intet. Bård væn-tede lenge, men han fikk intet svar, og mere havde han heller ikke selv at sige. Han så opp og blev meget blek; ti hun vendte ikke engang hovedet. Da reiste han sig. I det samme bankede det, sakte på døren og spurte inn med blid stemme: „kommer du nu, mo'r?" — det var Eli. Birgit tøftede hovedet, så mot døren, møtte Bårds bleke ansigt: "kommer du nu, mo'r?" spurtes engang til; "ja, nu kommer jeg!" sagde Birgit med brusten stemme, idet hun gav sin hånd til Bård og brast i den heftigste gråt. De to hender klemte til, de var utslitte begge to nu, men de holdt så fast som om de havde letet efter hinannen i tyve år. De holdt sammen ennu da de gikk mot døren, og da en stund efter brudefølget drog nedover mot støden og Arne gav sin hånd til Eli for at. gå foran og Bård så på dette, da tok han mot all skikk og bruk konen sin ved hånden og gikk storsmilende efter. Men bak dem kom Margit Kampen alene. Bård var rent overgiven den dagen, han sat og talte med skytsfolkene. En av disse, der sat også på fjellene bak dem, sagde, det var dog forunderligt, at selv slikt, bratt fjell kunne blive klædt:"Det må til, hvad enten det vil eller ej," sagde Bård, han så utover hele følget, til han stansede ved brudefolket og konen: "Slikt skulde ingen have sagt for en tyve år siden," sagde han.